

8 වැනි පරිච්ඡේදය

මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රවණතා සහ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව

8.1 සමස්ත නිරීක්ෂණ

ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය හමුවේ ඇති විනිශේෂණය ගෝලීය ආර්ථික පසුබැස්ම, ඉහළ දේශීය පොලී අනුපාතික සහ නීත්‍යානුකූල නොවන මූල්‍ය ව්‍යාපාර බිඳ වැටීම යනාදිය තුළින් ඇති වූ අභියෝගාත්මක වාතාවරණයක් තුළ වුවද, මූල්‍ය පද්ධතිය එම කම්පනවලට සාර්ථකව මුහුණ දුණි. උද්ධමන පීඩනයන් අඩු කිරීම සඳහා ක්‍රියාත්මක කරන ලද දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය හේතුවෙන් මූල්‍ය සේවා අංශය බොහෝදුරට මධ්‍යස්ථ වේගයකින් වර්ධනය වෙමින් ආර්ථික කටයුතුවලට අඛණ්ඩව දායකවිය. සමස්තයක් වශයෙන්, මූල්‍ය ආයතන, වැඩි දියුණු කරන ලද අධීක්ෂණ හා නියාමන රාමුවක සහාය ලැබ ලාභදායීත්වය අඛණ්ඩව පවත්වාගනිමින්, ප්‍රාග්ධනීකරණය වැඩි දියුණු කරමින් සහ අවධානම් කළමනාකරණය වර්ධනය කරමින් තම ස්ථායීතාව පවත්වාගනු ලැබීය. 2008 වසර සඳහා බැංකු අංශය සඳහා වන මූල්‍ය දර්ශක පෙන්නම් කරන අන්දමට දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය හේතුවෙන් තම ණය දීමේ කටයුතු මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් පෙන්වුවද, එම අංශයෙහි ලාභදායීත්වය පවත්වාගෙන ගොස් ඇති බව පෙනී යයි. බැංකු අංශයෙහි ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අනුපාතය, අවම නියාමන අවශ්‍යතා මට්ටමට සාපේක්ෂව ඉහළ මට්ටමක තවදුරටත් පැවතිණි. අක්‍රීය ණය අනුපාතය සුළු වශයෙන් ඉහළ ගිය අතර, බැංකු පද්ධතියෙහි ද්‍රවශීලතාවය යහපත් මට්ටමක පැවතිණි. සෙලින්කෝ සමූහ ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ ණය කාඩ්පත් ව්‍යාපාරයක් බිඳවැටීම හේතුවෙන් මතු වූ ද්‍රවශීලතා ගැටලුවලට මුහුණ දුන් වාණිජ බැංකුවක කටයුතු නැවත යථා තත්ත්වයට ගෙන ඒමට අවශ්‍ය කටයුතු සැලැස්වීමේ තීරණාත්මක පියවර මහ බැංකුව විසින් ගන්නා ලදී. ඉහළ මූල්‍යන පිරිවැය හේතුවෙන් මූල්‍ය හා කල්බදු ආයතනවල ඉපැයීම් කෙරෙහි අහිතකර බලපෑමක් ඇති වුවද, ප්‍රාග්ධන මට්ටම් වර්ධනය වීම හේතුවෙන් කම්පනවලට සාර්ථකව මුහුණ දීමට එම ආයතනවලට ඇති හැකියාව ඉහළ ගියේය. අනවසරයෙන් පවත්වාගෙන යන ලද ඇතැම් මූල්‍ය ව්‍යාපාර බිඳවැටීමෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස

මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන ඇතැම් මූල්‍ය සමාගම්හි ද තැන්පතු ආපසු ලබා ගැනීමක් සහ ද්‍රවශීලතාවය සඳහා පීඩනයක් 2008 වසරේ අවසාන මාස දෙක තුළ දක්නට ලැබුණ අතර, මෙම තත්ත්වය තවදුරටත් පවතී. මෙම තත්ත්වය සමනය කිරීම සඳහා රජය සහ මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය සමාගම් සහ කල්බදු සමාගම් සඳහා විශේෂ ආධාරක ප්‍රතිපත්ති සමූහයක් ක්‍රියාත්මක කරමින් පවතී. රක්ෂණ අංශය තම ලාභදායීත්වය, ද්‍රවශීලතා සහ නුබුන්වත්භාවය පිළිබඳව වන අනුපාත ඵලසම පවත්වාගෙන යන ලදී. විදේශීය මෙන්ම දේශීයව පැන නැගෙන වඩාත් තීව්‍ර වූ විවිධ අවදානම්වලට සාර්ථකව මුහුණ දීමට මෙම ආයතනවලට හැකිවූයේ මෑත වර්ෂවල සිට බිහිවෙමින් පැවති මූල්‍යමය ස්ථායීතාවය මෙන්ම යම් අවදානම්වලින් ආරක්ෂා වීම සඳහා නියාමකයන් විසින් ගන්නා ලද විවිධ විවක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්තීන්ය.

ගෝලීය ණය වෙළෙඳපොළෙහි දැඩි ද්‍රවශීලතා හිඟයක් ඇති කරමින් සහ ලොව ආර්ථික වර්ධනයෙහි පසුබැස්මක් ඇති කරමින් ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අර්බුදය වඩාත් උත්සන්න විය. එක්සත් ජනපද උප ප්‍රමුඛ නිවාස ණය වෙළෙඳපොළෙහි හටගත් මූල්‍ය අර්බුදය, එක්සත් ජනපද මෙන්ම යුරෝපා ප්‍රමුඛ මූර්ත දේපොළ, පාරිභෝගික ණය මෙන්ම සාංගමික ණය වෙළෙඳපොළවල් වෙත ද පැතිර යමින් 2008 තුළ දී වඩාත් උත්සන්න මට්ටමකට පත්විය. දිගු කාලයක් තුළ පැවති අඩු පොලී අනුපාතික තත්ත්වයක් තුළ ලොව දියුණු ආර්ථිකවල මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල්හි ඉතා ඉහළ ණය වර්ධනයක් සහ ණයගැති භාවයක් ඇතිවීම, ඉහළ ද්‍රවශීලතාව සහ එහි අඩු විචලනය හේතුවෙන් ඇති වූ ලිහිල් ණය ප්‍රමිතීන්, අවදානම් කළමනාකරණයෙහි දුර්වලතා සහ ප්‍රමාණවත් නොවූ නියාමනය හා අධීක්ෂණය මෙම අර්බුදයට හේතු විය. සංකීර්ණ වූ ව්‍යුහගත සුරැකුම්පත් හේතුවෙන් වර්ධනය වෙමින් පැවති අලාභයන් මූල්‍ය ආයතනවල ප්‍රාග්ධන මට්ටම් පිරිහීමට හේතු වූ අතර, මේ තුළින් දියුණු ආර්ථිකවල ඇතැම් විශාල මූල්‍ය ආයතන බිඳ වැටීමකට හෝ බිඳවැටීමට ආසන්න තත්ත්වයකට පත්විය. මෙය, ප්‍රතිපාර්ශ්වයට ණය දීම සඳහා වන අවදානම් තියුණු ලෙස ඉහළ යාම නිසා මූල්‍ය ආයතන ණය දීමෙන් වැළකී සිටීමට හේතු වූ අතර, එක්සත් ජනපද හා යුරෝපා මුදල් වෙළෙඳපොළවල්හි දැඩි අර්බුදකාරී තත්ත්වයක් ඇති විය. සැප්තැම්බර් මස සහ ඔක්තෝබර් මස මුල දී මෙම වෙළෙඳපොළ පිළිබඳව පැවැති විශ්වාසය දැඩි ලෙස පිරිහී ගිය අතර, එය මූල්‍ය පද්ධතිය බිඳවැටීමට ආසන්න තත්ත්වයකට පත් කිරීමට සමත් විය. මූල්‍ය අර්බුදය හේතුවෙන් ලොව වටා කොටස් වෙළෙඳපොළ මිල ගණන් ද ශීඝ්‍රයෙන් පහත වැටුණු අතර, ආර්ථික වර්ධන අපේක්ෂාවන් ද පහත වැටෙන්නට විය. දියුණු ආර්ථිකවල රජයන් මෙන්ම මහ බැංකු විසින් මෙම තත්ත්වය යහපත්

කරවීම උදෙසා පෙර නොවූවරු අන්දමේ විවිධ පියවර රැසක් ගනිමින් මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ස්ථායීතාවය සහ විශ්වාසය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම, අභිතකර බලපෑම්වලට ලක්වූ මූල්‍ය සමාගම් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම මෙන්ම මෙම මූල්‍ය අර්බුදය තුළින් මූර්ත ආර්ථිකය මත ඇතිවන අහිතකර බලපෑම අවම කිරීමට ක්‍රියාකරන ලදී. මෙලෙස ක්‍රියාත්මක කරන ලද ක්‍රියාමාර්ග වූයේ මුදල් හා අනෙකුත් ණය වෙළෙඳපොළ වෙත ද්‍රවශීලතාව ලබාදීම, ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික පහත දැමීම, තැන්පතු සහ බැංකු ණය සඳහා ඇපවීම, ප්‍රති-ප්‍රාග්ධනීකරණය කිරීම, ගැටලු සහිත තත්ත්වයට පත්වූ වත්කම් සහ එම තත්ත්වයට පත්වූ ආයතනවල කොටස් මිල දී ගැනීම මෙන්ම එම සමාගම් ජනසතු කිරීම යනාදියයි. මෙම ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මුදල් වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන් යම් දුරකට සමනය වුවද, අවදානම් දැරීමට ඇති අකැමැත්ත ඉහළ මට්ටමක පවතින අතර, ගෝලීය ණය වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව තව දුරටත් හිඟ මට්ටමක පවතී. මෙම අවදානම් දැරීමට ඇති අකැමැත්ත හා හිඟ ද්‍රවශීලතා වාතාවරණය හේතුවෙන් ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ තුළ ණය ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාව අඩු වී ඇති අතර, ණය පිරිවැය ඉහළ යාම, ප්‍රාග්ධන අරමුදල් ආර්ථිකයෙන් පිටතට ගලා යෑම, මූර්ත දේපළ වෙළෙඳපොළ පහත බැසීම මෙන්ම විනිමය වෙළෙඳපොළ තුළ ඇතිව තිබෙන ගැටලු නැගී එන මෙන්ම සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ආර්ථිකයන්ට විවිධ පරිමාණයෙන් බලපා ඇත. මූල්‍ය අර්බුදයෙන් ඇති වූ කම්පනය ලෝක වෙළෙඳාම මෙන්ම නිමැවුම විශාල ලෙස පහත හෙළීමට බලපා ඇති අතර දියුණු ආර්ථිකයන්හි ආර්ථික අවපාත තත්ත්වයක් ද නැගී එන හා සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා රටවල ආර්ථික වර්ධනයෙහි පසුබැස්මක් ද ඇතිවීමට එය හේතු වී ඇත.

2008 වසරේ දී, දේශීය බැංකු, එක්සත් ජනපද උකස්කර සුරැකුම්පත් හෝ බිඳවැටුණු මූල්‍ය ආයතන වලට සෘජුව නිරාවරණය වීමක් නොපැවතීම හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආයතන මත ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදයේ බලපෑම අඩු මට්ටමක පැවතිණි. ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග්ධන ගිණුම සම්පූර්ණයෙන් විවෘතව නොපැවතීම මෙන්ම පවතින නියාමන රාමුව, මූල්‍ය ආයතන ගෝලීය අර්බුදයෙන් පැන නැගෙන සෘජු බලපෑම්වලින් බොහෝ දුරට සුරක්ෂිතව පවත්වා ගැනීමට ඉවහල් විය. කෙසේ වෙතත්, අපනයන අංශයට සහ දේශීය ආර්ථිකයට ගෝලීය වෙළෙඳාමෙහි පහත වැටීම මගින් ඇති වූ අහිතකර බලපෑම හේතුකොට ගෙන අක්‍රීය ණයවල වැඩිවීමක් දක්නට ලැබිණි. බැංකුවල කම්පනවලට මුහුණදීමේ හැකියාව හා අවදානම් කළමනාකරණය ශක්තිමත් කිරීමට මහ බැංකුව විසින් පසුගිය වසර කිහිපය තුළ විවක්ෂණශීලී ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා මට්ටම් වැඩි කිරීම, සාමාන්‍ය ප්‍රතිපාදන

මිල ස්ථායීතාව මැනීම සඳහා සකස් කළ සමස්ත දර්ශකයක් ඇති මුත්, මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව මැනීම සඳහා එවැනිකක් තවමත් සකස් කර නොමැත. මූල්‍ය පද්ධතියේ ශක්තිමත්භාවය ඇගයීම සඳහා ප්‍රමාණාත්මක දර්ශක සහ ආතති පරීක්ෂණ ඇතුළු විවිධ ශිල්පීය ක්‍රම සමූහයක් යොදාගනු ලැබේ. මෙම දර්ශක, මූල්‍ය ස්ථායීතාවය පද්ධතියේ ප්‍රභවයක් වශයෙන් ආවරණය කිරීමට උත්සාහ දරණ අතර, එමගින් මූල්‍ය ආයතන සහ වෙළෙඳපොළවල් පමණක් නොව මූල්‍ය ආයතනවල ප්‍රධාන ණය ගැතියන් වශයෙන් මුර්න, සාංගමික, කුටුම්භ සහ රාජ්‍ය අංශවල වැදගත්කම ද අවධාරණය කර ඇත. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල මගින් යෝජිත මූල්‍ය ශක්තිමත්භාව පෙන්වන දර්ශක මගින් සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතියේ ශක්තිමත්භාවය පිළිබඳ දළ අදහසක් පෙන්වනු ලබයි. මූල්‍ය පද්ධති ශක්තිමත්භාවය පෙන්වනු ලබන දර්ශක ප්‍රධාන කාණ්ඩ දෙකකට බෙදිය හැක. එනම්, බැංකු අංශය සම්බන්ධ මූලික දර්ශක (දර්ශක 12 ක්) සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන, මූල්‍ය නොවන සමාගම්, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ, මුර්න වෙළෙඳපොළ සහ කුටුම්භ ආදිය ආවරණය වන පරිපූරක දර්ශක (දර්ශක 27 ක්) වශයෙනි. බැංකු අංශය සම්බන්ධ මූලික දර්ශක මගින් බැංකු ව්‍යාපාර ආයතනවල ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍රයන්හි ශක්තිමත්භාවය ආවරණය වන අතර, එය කැමල්ස් (CAMELS) ක්‍රමවේදයට (C = ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතය, A = වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය, M = කළමනාකරණ ශක්තිමත්භාවය, E = ඉපැයුම්, L = ද්‍රවශීලතාවය S = වෙළෙඳපොළ අවදානම මත සංවේදීතාව) අනුරූප වේ.

මහ බැංකු කිහිපයක් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාවටම ගණනය කිරීම සඳහා ඒකීය දර්ශකයක් නිර්මාණය කිරීමට උත්සාහ දරා ඇත. මූල්‍ය ක්‍රමයේ සංකීර්ණතාවන් සහ මූල්‍ය ආයතන, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ සහභාගිවන්නන් සහ මූල්‍ය නොවන අංශයන් අතර පවතින විවිධ සම්බන්ධතාවයන් හේතුවෙන් මෙය දුෂ්කර කාර්යයක් වන්නේය. මූල්‍ය ස්ථායීතාව සම්බන්ධයෙන් මූල්‍ය පද්ධතියේ වැදගත්ම අංශය වන බැංකු අංශය සම්බන්ධයෙන් සමස්ත දර්ශකයක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා විවිධ උත්සාහයන් ගෙන ඇත. උදාහරණයක් ලෙස කැමල්ස් ක්‍රමවේදය යටතේ බැංකු අංශයේ මූල්‍යමය ශක්තිමත්භාවය පෙන්වන ආංශික දර්ශකයන්ගේ බර්ත සාමාන්‍යය යොදාගනිමින් වෙස් ජාතික බැංකුව විසින් සරල බැංකු ස්ථායීතා දර්ශකයක් සකස් කර ඇත. තෝරාගත් මහ බැංකු කිහිපයක් විසින් සකස් කරන ලද මූල්‍ය ස්ථායීතා දර්ශක වි.ස. 9.1 සංඛ්‍යා සටහනෙහි දක්වා ඇත.

ශ්‍රී ලංකාව සඳහා බැංකු ශක්තිමත්භාව දර්ශකයක් සකස් කිරීම

වෙස් ජනරජය, කුර්කිය සහ පාකිස්ථානය යන රටවල මහ බැංකු විසින් අනුගමනය කරන ආකාරයට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අත්හදා බැලීමේ පදනම මත සරල සමස්ත ශක්තිමත්භාව දර්ශකයක් සකස් කර ඇත. ලැයිස්තුගත බැංකු සංඛ්‍යාව, ලැයිස්තුගත බැංකු බැඳුම්කර සංඛ්‍යාව අඩුවීම සහ සාපේක්ෂ වශයෙන් නොගැඹුරු සහ නොදියුණු ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළක් පැවතීම ආදී කරුණු හේතුකරගෙන මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ දර්ශක එයට ඇතුළත් කර නොමැත.

බැංකු ශක්තිමත්භාව දර්ශකය සඳහා තෝරාගත් එක් එක් ආංශික දර්ශකයන් ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ බැංකු අංශයේ මූලික දර්ශකයන් සමඟ සුළු වශයෙන් වෙනස් වුවද, බොහෝදුරට සමානත්වයක් පෙන්වනු ලබයි. ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්භාවය සහ ලාභදායීත්වය මගින් බැංකුවට අවදානම දැරීමට ඇති හැකියාව පෙන්වන අතරම කෙතරම් දුරට පාඩු දරාගත හැකි මට්ටමක පවතින්නේ ද යන්න පිළිබඳ මාපකයක් ද වේ. වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ දර්ශක මගින් බැංකු ණය ආශ්‍රිතව සිදුවෙමින් පවතින ණය අවදානම හෙළිදරව් කරනු ලබයි. වෙළෙඳපොළ මූල්‍යන්ගෙන් අරමුදල් ලබාගැනීම අපහසුවීම හෝ මහජනතාව විශාල වශයෙන් තැන්පතු ආපසු ගැනීම ආදී තත්ත්වයන් වලදී සිදුවිය හැකි ද්‍රවශීලතා ගැටළු මඟහරවා ගැනීම සඳහා පවත්නා සංචිත කෙතරම් දුරට ප්‍රමාණවත් වන්නේ ද යන්න ද්‍රවශීලතා දර්ශක මගින් හෙළිදරව් කරනු ලබයි. පොලී අනුපාත අවදානම මගින් වත්කම් හා වගකීම් පරිණත වීමේ කාලපරාසයන් අතර නොගැළපුම් තත්ත්වය මනිනු ලබන අතර, පොලී අනුපාත ඉහළයාම මගින් සිදුවිය හැකි පාඩු ද වක්‍ර ලෙස මනිනු ලැබේ. විදේශ විනිමය අවදානම මගින් විනිමය අනුපාතය ඉහළ හෝ පහළ යාම තුළින් ඇතිවන වෙනස්කම් වලට බැංකු අනාවරණය වන ආකාරය පෙන්වනු ලබයි.

තෝරාගත් දර්ශකයන් සහ ඒවායෙහි බර්තයන් වි.ස. 9.2 සංඛ්‍යා සටහනෙහි දක්වා ඇත. දිගු කාලයක් සඳහා අදාළ වන වත්කම් හා වගකීම් වල ශුද්ධ ගෙවුම් ශේෂ තත්ත්වයන් පිළිබඳ දත්ත පහසුවෙන් ලබාගත නොහැකි වීම හේතුවෙන් පොලී අනුපාත අවදානම බැංකු ශක්තිමත්භාව දර්ශකය සකස් කිරීම සඳහා දැනට අඩංගුකර නොමැත. නුදුරු අනාගතයේ දී පොලී අනුපාත අවදානම පිළිබඳ ආංශික දර්ශකය ද බැංකු ශක්තිමත්භාව දර්ශකය තුළට අඩංගු කිරීමට අදහස් කර ඇත.

වි. ස. 9.1 සංඛ්‍යා සටහන
මූල්‍ය ස්ථායීතා/ ශක්තිමත්භාව දර්ශක

රට සහ ආයතනය	දර්ශකය	ආර්ථික දර්ශකයන් / විචල්‍ය	
වෙස් ජාතික බැංකුව	බැංකු ස්ථායීතා දර්ශකය	ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත් බව	ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත් බව (%)
		වත්කම්වල ගුණාත්මක බව	අක්‍රීය ණය/සමස්ත දළ ණය (%)
		ලාභදායීත්වය	වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ (%) හිමිකරු ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභ (%)
		ද්‍රවශීලතාවය	ක්ෂණික ද්‍රවශීල වත්කම්/ මුළු වත්කම් ක්ෂණික ද්‍රවශීල වත්කම් / මුළු තැන්පතු
		පොලී අවදානම	මාස 3 ක එකතු කළ ශුද්ධ ශේෂ පත්‍ර තත්ත්වය/වත්කම් (%)
		විදේශ විනිමය අවදානම	විදේශ විනිමය සමස්ත ආරම්භක ශේෂයේ නිරපේක්ෂ අගය / පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධනය (%) විදේශ විනිමය විවෘත තත්ත්වයේ නිරපේක්ෂ අගය / පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධනය (%)
තුර්කි ජනරජයේ මහ බැංකුව	මූල්‍ය ශක්තිමත්භාව දර්ශක	ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්බව	(හිමිකම් - ස්ථාවර වත්කම්)/මුළු වත්කම් ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතය
		වත්කම්වල ගුණාත්මක බව	දළ අක්‍රීය ණය/මුළු ණය ශුද්ධ අක්‍රීය ණය/ කොටස් (හිමිකරු) ප්‍රාග්ධනය ස්ථාවර වත්කම් /මුළු වත්කම්
		ලාභදායීත්වය	ශුද්ධ ලාභය / මුළු වත්කම් ශුද්ධ ලාභය /කොටස් (හිමිකරු) ප්‍රාග්ධනය
		ද්‍රවශීලතාවය	ද්‍රවශීල වත්කම් / මුළු වත්කම්
		පොලී අවදානම	මාස 1 දක්වා කල්පිරීම් ඇති පොලියෙහි සංවේදීතාවයේ වෙනස / හිමිකම මාස 1 දක්වා කල්පිරීම් ඇති විදේශ විනිමය වත්කම්වල පොලියෙහි සංවේදීතාවයේ වෙනස / හිමිකම
		විදේශ විනිමය අවදානම	ශේෂපත්‍රය මත විදේශ විනිමය තත්ත්වය / නියාමන ප්‍රාග්ධනය විදේශ විනිමය ශුද්ධ සාමාන්‍ය තත්ත්වය / නියාමන ප්‍රාග්ධනය
පාකිස්ථානු රාජ්‍ය බැංකුව	මූල්‍ය ශක්තිමත්භාව දර්ශකය	ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක බව	අවදානම් මත බර තැබූ වත්කම් මත ප්‍රාග්ධන අනුපාතය ප්‍රාග්ධනය මත ශුද්ධ අක්‍රීය ණය අනුපාතය
		වත්කම්වල ගුණාත්මක බව	අත්තිකාරම් මත අක්‍රීය ණය අනුපාතය ශුද්ධ අත්තිකාරම් මත ශුද්ධ අක්‍රීය ණය අනුපාතය අක්‍රීය ණය මත වෙන්කිරීම්

රට සහ ආයතනය	දර්ශකය	ආර්ථික දර්ශකයන් / විචල්‍ය	
ස්විස් ජාතික බැංකුව	ආතති දර්ශකය	බැංකු ශේෂ පත්‍ර සහ කාර්ය සාධනය මත පැන නැගුණු අනුපාතය	ලාභදායීත්වයේ වෙනස, ප්‍රාග්ධනය, වත්කම්වල ගුණාත්මක බව, බැංකු ශාඛා ගණන
		වෙළෙඳපොළ අනුපාත	බැංකු කොටස් බැඳුම්කර මිලෙහි වෙනස
		අනෙකුත් අනුපාත	අන්තර් බැංකු අනාවරණ සහ අතිරේක අධීක්ෂණ තොරතුරු
නෙදර්ලන්ත මහ බැංකුව	මූල්‍ය ස්ථායීතා තත්ත්ව දර්ශකය	මූල්‍ය තත්ත්ව දර්ශකය	පොලී අනුපාතය, සඵල විනිමය අනුපාතය, මූර්ත දේපළ හා කොටස් මිල
		මූල්‍ය ආයතනවල ධුන්වත් බව	ප්‍රාග්ධන අනුපාතය
		කොටස් මිල දර්ශකයේ විචල්‍යතාව	මූල්‍ය ආයතනවල කොටස් මිල
කැනඩා බැංකුව	මූල්‍ය ආතති දර්ශකය	බැංකු අංශය	බැංකු ලාභය, ණය වර්ධනය, ණය අලාභය සහ බැංකුවල කොටස් මිල
		විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ	විදේශ විනිමය අනුපාත ක්‍රමය
		ණය වෙළෙඳපොළ	අවදානම් පැතිරුම - අවදානම් සහිත සහ අවදානම් රහිත බැඳුම්කරවල ලාභාංශයේ වෙනස ද්‍රවශීලතා මිණුම් - පිරිවැටුම් අනුපාත සහ ලංසු හා පිරිනැමුම් මිල අතර වෙනස
		කොටස් වෙළෙඳපොළ	කොටස් වෙළෙඳ දර්ශකයේ වෙනස හෝ වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය

මෙම දර්ශකය ගොඩ නැගීමේ පළමු පියවර වශයෙන් සමාන විචල්‍යතා බර්ත ක්‍රමය උපයෝගී කරගෙන ප්‍රමත කරන ලද විචල්‍යතාවයන් සඳහා ආංශික දර්ශකයන් සකස් කරනු ලැබේ. ප්‍රමත කරන ලද ආංශික දර්ශකය $(X_{it} - \mu_{it}) / \sigma_{it} \cdot X_{it}$ යනු t කාලපරිච්ඡේදයේ වූ දර්ශකයේ අගයයි. μ_{it} යනු එම දර්ශකයේ මධ්‍යන්‍ය අගයයි. σ_{it} යනු එහි සම්මත අපගමන අගය වේ. බැංකු ශක්තිමත්භාව පිළිබඳ දර්ශකය සකස් කිරීමේ දී ඉතා වැදගත් කාර්යයක් වන්නේ ආංශික දර්ශකයන් සකස්කිරීම සඳහා හරිතයන් තීරණය කිරීමයි. එයට හේතුව එම ආංශික දර්ශකයන් හා බැංකු ශක්තිමත්භාව දර්ශකය අනුව පවතින සාපේක්ෂ සම්බන්ධතාවය විනිශ්චය කිරීමට පවතින දුෂ්කරතාවයයි. සංඛ්‍යාන ශිල්පී ක්‍රම භාවිතය සහ විශේෂඥ අදහස් යොදාගෙන මෙය තීරණය කළ හැකිය. මෙහිදී එක් එක් ආංශික දර්ශක අතර පැවැතිය හැකි සම්බන්ධතාවය සැලකිල්ලට නොගත් අතර, ආංශික දර්ශකයන් සඳහා බර්තයන් තීරණය කිරීමේ දී විශේෂඥ අදහස් උපයෝගී කරගෙන ඇත. ආංශික දර්ශකයන් සඳහා වන බර්තයන් ඒවායේ වැදගත්කම අනුව කලින් කලට සංශෝධනය කළ හැකි වේ.

1998 පදනම් වර්ෂය වශයෙන් ගෙන බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවලට සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවලට අදාළ 2008 වර්ෂය දක්වා කාර්තුමය දත්ත මත සමස්ත බැංකු ශක්තිමත්භාව දර්ශකයක් සකස්කර ඇත. එම දර්ශකයට අනුව 2000 වර්ෂයේ සිට බැංකු අංශයේ මූල්‍යමය ශක්තිමත්භාවය ඉහළ මට්ටමක පැවැතුණි. එහෙත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතය පහත වැටීම, අක්‍රීය ණය අනුපාතයන් ඉහළයාම සහ ද්‍රවශීල වත්කම් මුළු වත්කම්වලට සාපේක්ෂව පහළයාම ආදිය හේතුකර ගෙන එම දර්ශකය සුළු වශයෙන් 2007 වර්ෂයට සාපේක්ෂව 2008 වර්ෂයේ දී පහත වැටුණි. කෙසේ වෙතත් ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධනය, ද්‍රවශීලතාවය සහ ආරක්ෂිත ආකාරයට කළ වෙන් කිරීම් හේතුකර ගෙන බැංකු අංශය ලාභදායී ශක්තිමත් මෙන්ම කම්පනයන්ට ඔරොත්තු දෙන ආකාරයට ස්ථායීව ක්‍රියාත්මක විය.

(අ) ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්බව: 2000 වර්ෂයේ සිට ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්භාවය පිළිබඳ ආංශික දර්ශකයන් වැඩිදියුණු වූ අතර, එය 2008 දී මඳ වශයෙන් පහත වැටුණි. එයට හේතුව වූයේ ප්‍රාග්ධන අරමුදල්වලට වඩා වැඩි වේගයකින් අවදානම මත

වි.ස. 9.2 සංඛ්‍යා සටහන
බැංකු ශක්තිමත්භාව දර්ශකයේ ලක්ෂණ

ආංශික දර්ශක	විවර්ණයන්	බලපෑම	ගැලපීම දර්ශක	බර තැබීම
ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත් බව	අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් මත පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධනය	ධන	ප්‍රමත අගය	0.12
	අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් මත නියාමන ප්‍රාග්ධනය	ධන	ප්‍රමත අගය	0.12
වත්කම්වල ගුණාත්මක බව	සමස්ත දළ ණය මත දළ අක්‍රීය ණය	සෘණ	ප්‍රමත අගය	0.12
	සමස්ත ණය මත ප්‍රතිපාදනවලට ගලපන ලද ශුද්ධ අක්‍රීය ණය	සෘණ	ප්‍රමත අගය	0.12
ඉපැයුම්/ලාභදායීත්වය	වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (බදු පෙර)	ධන	ප්‍රමත අගය	0.12
	හිමිකරු ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (බදු පසු)	ධන	ප්‍රමත අගය	0.12
ද්‍රවශීලතාවය	මුළු වත්කම් මත ද්‍රවශීල වත්කම්	ධන	ප්‍රමත අගය	0.12
	ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා වත්කම් අනුපාතය	ධන	ප්‍රමත අගය	0.12
විදේශ විනිමය අවදානම	ප්‍රාග්ධනය මත ශුද්ධ විදේශීය විනිමය විවෘත තත්ත්වය	සෘණ	ප්‍රමත අගය	0.05

බර තැබූ වත්කම් ඉහළ යාමයි. මෙසේ වූයේ බැංකු ණය සහ වෙළෙඳපොළ අවදානම්වලට අමතරව මෙහෙයුම් අවදානම ද ආවරණය වන බාසල් 11 ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා රාමුවේ අවශ්‍යතාවයන් අනුව කටයුතු කිරීම නිසාය. මුළු ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතිකය සියයට 13.8 ක් වූ අතර පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය සියයට 11.5 ක් විය. එය ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාවලට වඩා ඉහළ මට්ටමක පැවති අතර මෙමගින් බැංකු අංශය තුළ කම්පනයන්ට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාවක් පවතින බව පෙන්නුම් කළේය.

(ආ) වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය: 2001 සිට පහත බසින උපනතියක් පිළිබිඹු කළ වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය පෙන්නුම්කරන ආංශික දර්ශක බැංකු ස්ථායීතාව වර්ධනය සඳහා ධනාත්මකව බලපාන ලදී. මෙයට හේතුව, ආංශික දර්ශකයක් වන මෙය බැංකු ශක්තිමත්භාව දර්ශකය මත සාමාන්‍ය බලපෑමක් ඇති කරන බැවිනි. එහෙත් 2008 සිට අක්‍රීය ණය අනුපාතිකයන් වර්ධනය වීමත් සමඟ මෙම අනුපාතය ද ඉහළ ගියේය. ආර්ථිකයේ වූ පසුබැස්ම සමඟ බැංකු අංශයේ වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවය මඳක් පිරිහුණි. අක්‍රීය ණය අනුපාතය අඩුකර ගැනීම සඳහා බැංකු ණය අවදානම් කළමනාකරණයේ දී විශේෂ අවධානයක් යොමු කළයුතු වේ.

(ඇ) ලාභදායීත්වය: 2003 වසරේ සිට ලාභදායීතා ආංශික දර්ශකය සාපේක්ෂ වශයෙන් ස්ථාවර මට්ටමක

පැවතුණි. වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය 2008 දී ඉහළ ගිය අතර, මෙය හිමිකරු ප්‍රාග්ධන මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය ලාභයට සාපේක්ෂව කොටස් ප්‍රාග්ධනය විශාල වශයෙන් ඉහළ යාම නිසා මද වශයෙන් පහළ ගියේය. බැංකු අංශයේ සමස්ත ලාභදායීතා තත්ත්වය පවත්වාගෙන ගොස් ඇත.

(ඈ) ද්‍රවශීලතාවය: ද්‍රවශීලතා ආංශික දර්ශකය 2000 සිට වැඩිදියුණු වූ අතර, 2008 දී මුළු වත්කම්වලට සාපේක්ෂව ද්‍රවශීල වත්කම් අඩුවීම නිසා ආන්තික වශයෙන් පහත වැටුණි. තැන්පතු වලට සාපේක්ෂව ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය ඉහළයාම නිසා බැංකු අංශයේ ද්‍රවශීලතාවය යහපත් තත්ත්වයක පැවතුණි.

(ඉ) විදේශ විනිමය අවදානම: මෙම ආංශික දර්ශකය 2004 සිට සාපේක්ෂ වශයෙන් ස්ථාවර මට්ටමක පැවතුණේය. විදේශ විනිමය ශුද්ධ විවෘත තත්ත්වය ප්‍රාග්ධන අරමුදලේ ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 2008 දී ඉහළ ගිය අතර, එය විවෘතභාවයේ සීමාවන් තුළ පැවතිණි.

මූලයන් :-

- තුර්කි ජනරජයේ මහ බැංකුව - "මූල්‍ය ස්ථායීතා වාර්තාව" - 2007
- වෙක් ජාතික බැංකුව - "මූල්‍ය ස්ථායීතා වාර්තාව" - 2006/2007
- කැනඩා බැංකුව - "කැනඩාව සඳහා මූල්‍ය ආතති දර්ශකයන්, පර්යේෂණ පත්‍රිකාව" 2003, අංක 14, මාර්ක් ඉලියෝ සහ සින්ත් ලියු
- පකිස්ථානු රාජ්‍ය බැංකුව - "මූල්‍ය ස්ථායීතා වාර්තාව" - 2006

තැබීමේ අවශ්‍යතා, අනිවාර්ය යහපාලන අවශ්‍යතා, සංශෝධිත ණය වර්ගීකරණය, විශේෂිත ප්‍රතිපාදන අවශ්‍යතා, සංශෝධනය කරන ලද කේවල ණය සීමාවන්, ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශයන් හඳුන්වාදීම යනාදිය මෙයට ඇතුළත් වේ. මෙයට අමතරව, ණය, වෙළෙඳපොළ හා මෙහෙයුම් අවදානම් ආවරණයවන බාසල් II ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණතා රාමුව සරළ ප්‍රවේශයන් යටතේ 2008 ජනවාරි සිට බැංකු විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතනයන් පාලනය වන නියාමන හා විවක්ෂණශීලී රාමුව ද සමහර කාණ්ඩවලට අදාළ ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා වැඩි කරමින්, ශක්තිමත් කරන ලදී.

ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය හේතුවෙන් ශ්‍රී ලාංකික බැංකු එතරම් දුෂ්කරතාවලට පත් නොවුවත්, දේශීය මූල්‍ය වෙළෙඳපොළට එමගින් යම් බලපෑමක් ඇති විය. යම් සීමාවන්ට යටත්ව විදේශීය ආයෝජකයින් වෙත මෑතක දී විවෘත කරන ලද රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ, වසරේ හතරවන කාර්තුව තුළ දී ප්‍රාග්ධන අරමුදල් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් රටින් පිටතට ගලායාමේ ගැටලුවට මුහුණ දෙන ලදී. ඔක්තෝබර් මාසයේ සිට කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ද ශුද්ධ ප්‍රාග්ධන අරමුදල් ආපසු ගලා යාමක් දක්නට ලැබුණ ද, එහි අගය අඩු මට්ටමක පැවතිණි. එ.ජ.ඩොලර් හිඟතාවයක් පිළිබිඹු කරමින් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ තුළ ඉහළ පීඩනයක් දක්නට ලැබුණ අතර, මෙහි බලපෑම දේශීය අන්තර් - බැංකු වෙළෙඳපොළ වෙතට ද පැතිර ගියේය. මහ බැංකුව, විසින් තම ප්‍රතිවිකුණුම් පහසුකම තුළින් මෙන්ම වාණිජ බැංකු සඳහා බලපානු ලබන ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අනුපාතය පහත දැමීම තුළින් වෙළෙඳපොළට අතිරේක ද්‍රවශීලතාවය සැපයීමට කටයුතු කරන ලදී. තවද විදේශ විනිමය සඳහා ඉල්ලුම සපුරාලීමට මෙන්ම විනිමය අනුපාතිකයේ උච්ඡාවචනයන් සුමට කිරීමට මහ බැංකුව විසින් වෙළෙඳපොළට විදේශ විනිමය සපයන ලදී. අවිනිශ්චිත තත්ත්වයන් මධ්‍යයේ මූල්‍ය පද්ධතියේ අවදානම්වලට මුහුණ දීමට ඇති හැකියාව වර්ධනය කිරීමට පූර්වාරක්ෂක ක්‍රමෝපායයන් මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත.

බලය නොලත් මූල්‍ය ව්‍යාපාරවල අසාර්ථකත්වය සමහර නියාමනය වන මූල්‍ය ආයතනවලට අහිතකර ලෙස බලපා තිබුණි. නීත්‍යානුකූල නොවන, බලය නොලත්, තැන්පතු භාරගන්නා ආයතනයන් හේතුවෙන් අවදානමට ලක්වූ එක් බැංකුවක් අවදානමින් මුදවා ගැනීමට පියවර ගනිමින් මහ බැංකුව මූල්‍ය ස්ථායීතාවය පවත්වාගෙන යාමට මැදිහත් විය. සෙලින්කෝ ව්‍යාපාර සමූහයට අයත් ලියාපදිංචි නොවූ ගෝල්ඩන් කී ණය කාඩ්පත් සමාගමේ ඇති වූ අර්බුදය හේතුවෙන් මහජනතාව සෙලාන් බැංකුව හා සෙලින්කෝ සමූහයේ

අනෙකුත් ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් සම්බන්ධයෙන් තැබූ විශ්වාසය පලදු විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සෙලාන් බැංකුවෙන් තැන්පතු ඉවත්කර ගැනීම හා එම බැංකුවට අනෙකුත් බැංකු වලින් ලැබෙන ණය අඩුවීමෙන්, සෙලාන් බැංකුවට ද්‍රවශීලතා ගැටළුවලට මුහුණ පෑමට සිදු විය. සෙලාන් බැංකුවට මතු වූ දුෂ්කරතා මගින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාවයට අහිතකර බලපෑම් ඇතිවීමේ අවදානම නිසා 2008 දෙසැම්බර් මස මහ බැංකුව මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාවය රැකගැනීමට ක්ෂණිකව ක්‍රියාත්මක විය. මෙම ක්‍රියාමාර්ග නම් සෙලාන් බැංකුවේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ කාර්යයන් වෙනස් කිරීම පුද්ගලයින් පත්කිරීම, රාජ්‍ය බැංකුවක් වන ලංකා බැංකුව, සෙලාන් බැංකුවෙහි ව්‍යාපාර කටයුතු කරගෙනයාමට කළමනාකරණ නියෝජිතයා ලෙස පත්කිරීම සහ සුරැකුම් සහිත ණය ආකාරයෙන් ද්‍රවශීලතාවය, ප්‍රධාන වශයෙන් මහ බැංකුවෙන්, සැපයීම යනාදියයි. මේ තුළින් සෙලාන් බැංකුවේ තත්ත්වය ස්ථායී වී ඇති බැවින් එය ව්‍යාපාර කටයුතු බාධාවකින් තොරව කරගෙන යනු යනු ලැබේ.

තැන්පතුකරුවන් මූල්‍ය හා කල්බදු සමාගම් කෙරෙහි තිබූ විශ්වාසය අඩුවීමෙන් එම ආයතනවලට ද්‍රවශීලතා ගැටලු ඇතිවූ බැවින් 2009 පෙබරවාරි මස රජය හා මහ බැංකුව විසින් ඔවුන්ට සහායවීමට විශේෂ ආධාර වැඩපිළිවෙලක් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. සෙලින්කෝ සමූහ ව්‍යාපාර යටතේ තිබූ මූල්‍ය හා කල්බදු සමාගම් ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑමට ලක්වී ඇත. මෙම සැලසුමේ ප්‍රධාන අංගයන් වන්නේ මූල්‍ය හා කල්බදු සමාගම් වෙනැති ඉඩම්වල වෙළෙඳපොළ වටිනාකමින් සියයට 67 ක අගයකට එම ඉඩම් රජයට අයත් ලංකාපුත්‍ර බැංකුවට විකුණා ඊට සමාන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණයක් ලංකාපුත්‍ර බැංකුව මගින් එම ආයතනවලට ලබා දීම, මූල්‍ය හා කල්බදු සමාගම්වලට ණය ලබාදුන් බැංකුවලට 2008 සැප්තැම්බර් 30 දින ලබාදුන් ණය ප්‍රමාණය දක්වා රජය ඇප වීම හා මූල්‍ය හා කල්බදු සමාගම්වලට අදාළ ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාතය ප්‍රතිගත අංක 5 කින් අඩුකිරීම වේ. මෙම සහනදායී ක්‍රියාමාර්ග මහජන මුදල් වලින් මූල්‍යකරණය වන බැවින් එම පහසුකම් ලබාගන්නා ආයතනවල අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ සහ ඉහළ කළමනාකරණයෙහි චේතන සඳහා සීමා බලපැවැත්වෙනු ඇති අතර, මෙම සමාගම්වලට සම්බන්ධ පාර්ශ්වවලට ප්‍රේෂණයන් සිදුකිරීම තහනම් වේ.

බලය නොලත් මෙන්ම නීති විරෝධී ආයතනවල මුදල් තැන්පතු/ආයෝජන කිරීමේ අනතුරුදායකතාවය පිළිබඳව මහජනතාව දැනුවත් කිරීමේ කඩිනම් ව්‍යාපාරයක් සිදුකරගෙන යනු ලබන අතර, මෙම අහිතකර තත්ත්වය තුරන් කිරීම පිණිස නෛතික රාමුව ද තවදුරටත් සවිමත් කෙරෙනු ඇත. බලපත්‍රලාභී ආයතනයන්හි ලැයිස්තු මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව

පුවත්පත්වල පල කරනු ලබයි. මෙයට අමතරව, නීති විරෝධී ආයතන පිළිබඳව මහ බැංකුව විමර්ශන කටයුතු සිදු කොට ඇති අතර, එවන් ආයතන ගණනාවකට එරෙහිව නීතිමය පියවර ද ගෙන ඇත. දැනට බලය නොලත් ආයතන සඳහා අදාළ අවශ්‍යතාවන් සපුරාලමින් නිශ්චිත කාලයක් තුළ දී මහ බැංකුවෙන් බලපත්‍ර ලබාගැනීමේ විකල්පයට ද ඉඩ සලසා ඇත. එලෙස බලපත්‍ර ලබාගැනීමට නොහැකි වූ ආයතනවලට තම තැන්පතුකරුවන් හට ඔවුන්ගේ තැන්පතු නැවත ලබාදෙමින් එම ව්‍යාපාර කටයුතු නිමකරන ලෙස ද උපදෙස් දී ඇත. ඇතැම් පුද්ගලයින් තමන් වෙත පිරිනමන ලද ඉහළ තැන්පතු අනුපාතික ලබා ගැනීමේ වේගතාවෙන් හෝ බදු ගෙවීම් පැහැර හැරීමට ලද අවස්ථා හේතුවෙන් මහ බැංකුවෙහි අනතුරු ඇඟවීම් ද නොතකමින් තව දුරටත් එවැනි ආයතන මුදල් තැන්පත් කිරීමේ කටයුතු දිගින් දිගටම සිදුකරන අතර, එමගින් එම ආයතන බිඳ වැටුණහොත් තම මුදල් අහිමිවීමේ අවදානමට මුහුණ දී ඇත. මෙවන් බලය නොලත් හා නීති විරෝධී ආයතන පැවතීම හේතුවෙන් තැන්පතුකරුවන්ගේ අරමුදල් අහිමි වීම, මූල්‍ය පද්ධතියේ නිකැලැල්භාවයට හානි සිදුවීම, මහජනතාවගේ විශ්වාසනීයත්වය බිඳවැටීම සහ නියාමනය කරනු ලබන ආයතනවලට මෙන්ම සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතියටම අවදානම් එල්ලවීමක් සිදුවේ. මේ සඳහා විසඳුම් වශයෙන් ඉහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ගවලට අමතරව, නීතියට පිටුපා විවිධ ස්වරූපයන්ගෙන් සිදුකරනු ලබන නීති විරෝධී මූල්‍ය ව්‍යාපාර හා තැන්පතු භාරගැනීමේ කටයුතු තහනම් කිරීම සඳහා මූල්‍ය සමාගම් පනතෙහි විධිවිධාන ශක්තිමත් කිරීම සඳහා සංශෝධන සිදු කෙරෙමින් පවතී. තැන්පතු රාශීකරණය කිරීමේ විවිධ ක්‍රියාමාර්ග වැඩි ප්‍රමාණයක් ආවරණය වන සේ "තැන්පතු" යන්නෙහි නිර්වචනය වඩාත් පුළුල් කෙරෙනු ඇත. බලය නොලත් පුද්ගලයින් විසින් තැන්පතු රාශීකරණය කිරීම නීති විරෝධී ක්‍රියාවක් බවට පත්කරනු ඇත.

8.2 මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාවය

විදේශීය අංශයේ වර්ධනය වෙමින් පැවති අයහපත් වාතාවරණය මෙන්ම දේශීය සාර්ව ආර්ථික පීඩනයන් මධ්‍යයේ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාවය පවත්වාගෙන යාමට හැකි විය. දේශීය වෙළෙඳපොළ ඉහළ පොලී අනුපාතික සහ ප්‍රධාන වශයෙන් ගෝලීය ආර්ථික අර්බුදය හේතුවෙන් පැවැති අඩු වර්ධන තත්ත්වය යටතේ වූ එතරම් හිතකර නොවන පරිසරයක් තුළ වුවද, ප්‍රධාන මූල්‍ය ආයතන යම් යහපත් මට්ටමක ප්‍රාග්ධනීකරණයක් සහ ලාභදායීත්වයක් සහිතව කම්පනයන්ට සාර්ථකව මුහුණ දීමට ඇති හැකියාව විදහා දැක්විය. 2008 ප්‍රථම කාර්තු තුළ සාපේක්ෂ

වශයෙන් ස්ථායීතාවක් දැක්වූ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ, ප්‍රධාන වශයෙන් ගෝලීය වෙළෙඳපොළ තුළ ඇති වූ අයහපත් වර්ධනයන් හේතුවෙන් වසරෙහි අවසාන කාර්තුව තුළ දී වඩා විචලනයන් ගෙන් යුක්ත විය. පද්ධතිමය වැදගත්කමකින් යුක්ත වූ ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතිය සිය සේවාව ලබාදී එහි සුරක්ෂිතතාවය ඉහළ මට්ටමක පවත්වාගෙන යන ලද අතර, වසර තුළ එම පද්ධතියෙහි සේවාවන් සුමට ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට මූල්‍ය යටිතල පහසුකම් අඛණ්ඩව උපකාරී විය.

2008, දේශීය මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ මිශ්‍ර වාතාවරණයන්ට මුහුණ දුන් වසරක් විය. අන්තර් බැංකු ඒකඡණ මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික, සියයට 13.5 - 16.5 අතර පරාසයක පැවතෙමින් සාපේක්ෂ වශයෙන් අඩු විචලනයක් පෙන්නුම් කළේය. වසරේ මුල් මාස නවය තුළ දී වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය අතිරික්ත තත්ත්වයක පැවති අතර, ප්‍රධාන වශයෙන් විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ තුළ පැවැති පීඩනයන්හි බලපෑම හේතුවෙන් අවසන් කාර්තුව තුළ දී ද්‍රවශීලතා හිඟයක් දක්නට ලදී. කෙසේ වුවද, මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකය මෙන්ම දඩ පොලී අනුපාතිකය යටතේ ප්‍රතිවිකුණුම් පහසුකම් සැපයීම තුළින් සහ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය පහත දැමීම තුළින් ප්‍රමාණවත් පරිදි ද්‍රවශීලතාව සැපයීමට ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම හේතුවෙන් ඒකඡණ මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල විචලනය සාපේක්ෂව අඩු මට්ටමක පැවතිණි. යම් සීමාවන්ට යටත්ව රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් හි ආයෝජනය කිරීමට විදේශිකයින්ට අවසර දීමත් සමග රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් සඳහා වූ ඵලදා අනුපාතික පහත බැසීමක් ප්‍රථම මාස නවය තුළ දක්නට ලැබුණ අතර, ආයෝජකයින්ගේ වැඩි කැමැත්ත කෙටි කාලීන සුරැකුම්පත් සඳහා විය. ඉන්පසු ඵලදා අනුපාතිකවල ඉහළයාමක් දක්නට ලැබුණි. ශ්‍රී ලංකා රුපියල එ.ජ.ඩොලරයට සාපේක්ෂව සියයට 4 කින් අවප්‍රමාණය වෙමින් 2008 වසර තුළ සාපේක්ෂ වශයෙන් ස්ථායීව පැවතිණි. වසර පුරා කොටස් වෙළෙඳපොළ පහත බැසීමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්නුම් කරනු ලැබූ අතර, සැප්තැම්බර් මාසයේ සිට මිල දර්ශක තීව්‍ර පහත බැසීමක් පෙන්නුම් කළේය. සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය 2008 අග වන විට සියයට 41 කින් පහත වැටිණි. කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි මෙම මන්දගාමී වර්ධනයට හේතුවූයේ 2008 වසර තුළ පැවැති ඉහළ පොලී අනුපාතික වාතාවරණය, සමාගම්වල ඉපැයීම් පහත මට්ටමක පැවතීම මෙන්ම සමස්තයක් ලෙස ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය හා ආර්ථික පසුබෑම තුළින් ඇති වූ අයහපත් බලපෑමය. කොටස් වෙළෙඳපොළ වෙත ලැබුණු ශුද්ධ විදේශීය ආයෝජන ඉහළ ගිය ද, වසර අවසාන මාස කිහිපයේ ශුද්ධ විදේශ ආයෝජන ඍණ තත්ත්වයකට පත්විය. වසරෙහි අවසාන භාගයේ ශුද්ධ

8.1 සංඛ්‍යා සටහන	තෝරාගත් මූල්‍ය තත්ත්ව දර්ශක	
	සියයට	
ආයතනය සහ දර්ශකය	2007 (අ)	2008(ආ)
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු		
නියාමන ප්‍රාග්ධනය හා අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් අතර අනුපාතය	13.6	13.0
පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධනය හා අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් අතර අනුපාතය	11.9	10.3
ප්‍රතිපාදන අඩුකිරීමෙන් පසු අක්‍රීය ණය හා ප්‍රාග්ධනය අතර අනුපාතය	11.9	17.0
අක්‍රීය බැංකු ණය හා මුළු දළ ණය අතර අනුපාතය	5.0	6.0
වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (බදු වලට පෙර)	1.9	2.1
හිමිකරු ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (බදු වලට පසු)	15.0	14.9
පොලී ආන්තිකය	4.5	4.7
පොලී නොවන වියදම් හා දළ ආදායම් අතර අනුපාතය	25.2	23.5
ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා අනුපාතය	24.8	25.7
ද්‍රවශීල වත්කම් හා මුළු වත්කම් අනුපාතය	25.4	25.2
ශුද්ධ විදේශ විනිමය ගනුදෙනු හා ප්‍රාග්ධන අරමුදල් අතර අනුපාතය	1.2	1.7
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු		
නියාමන ප්‍රාග්ධනය හා අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් අතර අනුපාතය	20.6	18.6
පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධනය හා අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් අතර අනුපාතය	21.2	23.8
ප්‍රතිපාදන අඩුකිරීමෙන් පසු අක්‍රීය ණය හා ප්‍රාග්ධනය අතර අනුපාතය	23.0	24.4
අක්‍රීය බැංකු ණය හා මුළු දළ ණය අතර අනුපාතය	6.7	7.7
වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (බදු වලට පෙර)	1.7	1.6
හිමිකරු ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (බදු වලට පසු)	10.0	9.5
පොලී ආන්තිකය	3.5	2.8
පොලී නොවන වියදම් හා දළ ආදායම් අතර අනුපාතය	15.7	14.5
ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා අනුපාතය	61.0	62.1
ද්‍රවශීල වත්කම් හා මුළු වත්කම් අනුපාතය	42.0	43.6
ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්		
නියාමන ප්‍රාග්ධනය හා අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් අතර අනුපාතය	15.2	14.0
පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධනය හා අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් අනුපාතය	13.3	12.3
ප්‍රතිපාදන අඩුකිරීමෙන් පසු අක්‍රීය ණය හා ප්‍රාග්ධනය අතර අනුපාතය	11.1	16.1
අක්‍රීය බැංකු ණය හා මුළු දළ ණය අතර අනුපාතය	5.7	6.7
වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (බදු වලට පෙර)	2.5	1.8
හිමිකරු ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (බදු වලට පසු)	13.1	8.4
ශුද්ධ පොලී ආදායම් හා දළ ආදායම් අතර අනුපාතය	28.0	20.6
පොලී නොවන වියදම් හා දළ ආදායම් අතර අනුපාතය	31.0	28.0

විදේශ ආයෝජනවල පිටවීමක් පැවති නමුත් සමස්ත වශයෙන් ගත් කළ වසර තුළ විදේශීය ආයෝජන ඉහළයෑමක් පෙන්නුම් කෙරේ.

අභියෝගාත්මක තත්ත්වයන් තුළ වුවද, බැංකු අංශය 2008 වසර තුළ තම ලාභදායීත්වය සහ ස්ථායීත්වය පවත්වා ගත්තේය. ආර්ථිකයේ පැවති ඉහළ පොලී අනුපාතික වාතාවරණයේ බලපෑම විදහා දක්වමින්, බැංකු අංශයේ වර්ධනය මධ්‍යස්ථ මට්ටමක පැවතිණි. 2008 දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල ආයෝජනයන් සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පෙන්නුව ද, ණය දීම 2007

පැවැති සියයට 19 වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2008 දී වර්ධනය වූයේ සියයට 6 කිනි. 2007 දී සියයට 18 කින් වර්ධනය වූ තැන්පතු වලට සාපේක්ෂව 2008 දී තැන්පතු සියයට 7 ක මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ අතර, ණය ගැනීම් නොවෙනස්ව පැවතිණි. තම පොලී ආන්තිකයන් පවත්වා ගැනීමට හැකි වූ නිසා ආයෝජන මත ප්‍රතිලාභය සහ ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභය මගින් පෙන්නුම් කරන පරිදි ලාභදායීත්වය ද ආන්තික වශයෙන් ඉහළ නංවා ගැනීමට බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවලට හැකිවිය. බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවල ණයදීම වල 2007 දී පෙන්නුම් කළ සියයට 21 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2008 දී වර්ධනය වූයේ සියයට 6 කින් පමණි. ඔවුන්ගේ තැන්පතු 2008 දී සියයට 11 කින් ඉහළ ගිය අතර, ණය ගැනීම් පහත වැටිණි. පොලී ආන්තිකයන් පහත වැටීම නිසා බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවල ආයෝජන මත ප්‍රතිලාභය සහ ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභය ආන්තික වශයෙන් පහත වැටිණි. 2008 ජනවාරි සිට බැංකු බාසල් II ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණතා රාමුවට මාරුවිණි. එක් එක් බැංකු අතර සැලකිය යුතු වෙනස්කම් පැවතිය ද බලපත්‍රලාභී වාණිජ හා විශේෂිත බැංකුවල සමස්ත අවදානම මත බරතැබූ ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය අවම අවශ්‍යතාවයට වඩා බොහෝ ඉහළ මට්ටමක පවත්වා ගැනිණි.

බැංකු අංශය අවදානම්වලට නිරාවරණය වීම පාලනය කරගත හැකි මට්ටමක පැවතිණි. අංශ අතර ණය බෙදාහැරීම සතුටුදායක ලෙස පුළුල් වී ඇත. භාණ්ඩ උකස් ණය හා ණය කාඩ්පත් ද ඇතුළුව දෙන ලද පාරිභෝගික ණය බැංකු විසින් දෙන ලද මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 30 ක් විය. බැංකු විසින් ණය දෙන ලද අනෙකුත් ප්‍රධාන අංශයන් අතර නිවාස සහ ඉදිකිරීම් (සියයට 17), වෙළෙඳාම (සියයට 15), ඇඟළුම් නිෂ්පාදනය ද ඇතුළත්ව නිෂ්පාදන අංශය (සියයට 16) දැක්විය හැකිය. ණය අවදානමේ සුළු ඉහළයාමක් පෙන්නුම් කරමින් බැංකු වත්කම්වල තත්ත්වය ආන්තික වශයෙන් පහත වැටිණි. ඒ අනුව බලපත්‍රලාභී වාණිජ හා බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවල දළ අක්‍රීය ණය අනුපාතය 2008 දී ඉහළ ගියේය. මෙම නැඹුරුව ආපසු හැරවීම සඳහා ඉහළ ණය ප්‍රමිතීන් පවත්වා ගැනීම කෙරෙහි බැංකු වැඩි වශයෙන් අවධානය යොමු කළ යුතුය. ප්‍රමාණවත් ලෙස වෙළෙඳපොළ අවදානම කළමනාකරණය කර ගැනීමට බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවලට හැකි වුවද, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු පොලී අනුපාතික අවදානමට මදක් වැඩි වශයෙන් නිරාවරණය විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු හා බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු යන දෙඅංශයම ද්‍රවශීලතා අවදානමට නිරාවරණය වීම පහත් මට්ටමක පැවැති අතර, ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාත

අවශ්‍යතාවය හොඳින් සපුරා තිබිණි. අවදානම් තක්සේරු කිරීම වැඩි දියුණු කිරීම සහ සමස්ත ප්‍රවේශයකින් ඒවා තක්සේරු කිරීම සහ කළමනාකරණය කිරීම වර්ධනය කිරීම සඳහා බැංකු කළමනාකාරිත්වයට සහාය ලබා ගැනීම සඳහා වූ අරමුණෙන් මහ බැංකුව විසින් මෑතක දී ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධති සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කළේය.

2008 වර්ෂයේ පැවති ඉහළ පොලී අනුපාතික වාතාවරණය යටතේ, මූල්‍ය සමාගම් පොලී අනුපාතික අවදානමට වැඩි වශයෙන් භාජනය විය. මූල්‍ය සමාගම් විසින් සපයන ලද මූල්‍ය පහසුකම්වල වර්ධනය 2007 වර්ෂයේ පැවැති සියයට 26 ට සාපේක්ෂව 2008 දී සියයට 17 ක මධ්‍යස්ථ මට්ටමක පැවතිණි. ඔවුන්ගේ ප්‍රධාන ව්‍යාපාර කටයුතු වන කල්බදුකරණය හා කුලී පිට ගැනුම් හි පොලී ආන්තිකය අඩුවීම නිසා 2008 දී ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ලාභදායීත්වය පහත වැටුණි. මෙම සමාගම්වල අක්‍රීය ණය අනුපාතය ද ඉහළ යාම සිදුවිය. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මෑතක දී අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයන් ඉහළ දැමීම නිසා ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල සමස්ත ප්‍රාග්ධන තත්ත්වය වැඩිදියුණු විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් කම්පනයන්ට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව වැඩි කරමින් ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් අංශයේ ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය ශක්තිමත් කෙරිණි. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් අංශයේ ද්‍රවශීලතා තත්ත්වය සතුටුදායක මට්ටමක පැවතිණි.

විශේෂිත කල්බදු සමාගම්වල ලාභදායීත්වය ද 2008 වර්ෂයේ දී පහත වැටිණි. වර්ෂය තුළ දී විශේෂිත කල්බදු සමාගම්වලට අරමුදල් සපයා ගැනීමේ දුෂ්කරතාවයන්ට මුහුණ දීමට සිදුවිය. මෙම ආයතන විශාල වශයෙන් තම අරමුදල් අවශ්‍යතා බැංකු මගින් සපයා ගෙන ඇති අතර, කල්බදු මූල්‍යකරණ ව්‍යාපාරවල දී බැංකු ද විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල තරගකරුවන් වීම නිසා විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වලට තරගකාරී පොලී අනුපාතික මත ණය ලබාගැනීමේ දුෂ්කරතාවයක් පැවතිණි. මේ වන විට විශේෂිත කල්බදු සමාගම්වලට ණය සුරැකුම්පත් නිකුත් කිරීම මගින් අරමුදල් රැස්කර ගැනීමට අවසර ලබාදී ඇත. විශේෂිත කල්බදු සමාගම්වල තෝලන අනුපාතය සතුටුදායක තත්ත්වයක පැවතිණි.

2008 වර්ෂයේ අවසාන භාගයේ දී, නියාමනයට යටත් නොවූ ඇතැම් මූල්‍ය ව්‍යාපාරවල ඇති වූ වංචා හේතුවෙන් ඇතැම් ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් හා විශේෂිත කල්බදු සමාගම් කෙරෙහි වූ ජනතා විශ්වාසයේ පිරිහීමක් දක්නට ලැබුණු අතර, එය අනෙකුත් ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් හා විශේෂිත කල්බදු සමාගම්වලට පැතිරී යන තත්ත්වයක් ඇති විය. මෙම අංශයේ විශ්වාසදායී බව

නැවත ගොඩනැංවීමට හා ගැටලුවලට පිළියම් යෙදීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව හා මුදල් අමාත්‍යාංශය මගින් දිරිගැන්වීමේ යෝජනාවලියක් නිවේදනය කර ඇත.

2008 වර්ෂය තුළ රක්ෂණ සමාගම්වල මූල්‍ය ශක්තිමත්භාවය වර්ධනය විය. රක්ෂණ සමාගම්වල දිගුකාලීන හා සාමාන්‍ය රක්ෂණ වාරික ආදායම් අඛණ්ඩව වර්ධනය විය. රක්ෂණ සමාගම්හි සමස්ත ලාභදායීත්වය 2008 වසර තුළ දී මදක් අඩුවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. වසර තුළ සියළුම රක්ෂණ ආයතන නුඛුන්වත් ආන්තික අවශ්‍යතා සපුරාලනු ලැබූ අතර රක්ෂණ අංශයේ ශක්තිමත්භාවය වර්ධනය විය. රක්ෂණ ආයතන සිය වත්කම් විවිධාංගීකරණයට ලක් කිරීම සහ නියාමන අධිකාරිය විසින් විවිධ ආකාරයේ ආයෝජනයන් සඳහා සීමාවන් පැනවීම යනාදිය හේතුවෙන් රක්ෂණ සමාගම්වල අවදානම අවම කිරීමට හැකි විය. රක්ෂණ සමාගම්හි ආයෝජන කළඹෙන් බහුතරයක් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්හි ආයෝජන කළයුතුය යන අවශ්‍යතාවය හේතුවෙන් වර්තමාන වාතාවරණය තුළ ණය සහ වෙළෙඳපොළ අවදානම අවම කර ගැනීමට ඔවුන්ට හැකි වී ඇත. වසර තුළ සියලුම රක්ෂණ සමාගම්වලට සිය වගකීම් සපුරාලීමට හැකිවිය. එමෙන්ම, කිසියම් රක්ෂණ සමාගමක් විසින් සිය වගකීම් සපුරාලීමට නොහැකි වීමේ අවදානමක් පවතින අවස්ථාවක ඔප්පු හිමියන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පිහිටුවා ඇති අරමුදල භාවිතා කළ හැකිය. රක්ෂණ කර්මාන්ත නියාමන පනතට යෝජිත සංශෝධන මගින් විවක්ෂණශීලී නියාමන හා අධීක්ෂණයට අදාළ නෛතික රාමුව උසස් කිරීමට පියවර ගෙන ඇත. ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සඳහා කොන්දේසි පැනවීම, නීති සහ නිර්ණායක නිකුත් කිරීම සහ බලාත්මක කිරීම්වලට අදාළ ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලයේ බලතල ශක්තිමත් කරනු ඇත. අලාභ ගැලපුම්කරුවන් ලියාපදිංචි කිරීම සහ රක්ෂණ සමාගම් සහ නැරඹිකාර ආයතනවල අධ්‍යක්ෂවරුන් සුදුසු හා යෝග්‍ය පරීක්ෂණයකට ලක් කිරීම අවශ්‍යතාවයකි. ආයතනමය නියෝජිතයන් පත්කිරීම ද හඳුන්වා දෙනු ඇත. වසර තුනක් ඇතුළත ජීවිත හා ජීවිත නොවන රක්ෂණ සමාගම් වෙන් වෙන්ව සංස්ථාගත කිරීමේ අවශ්‍යතාව සහ වසරක් ඇතුළත රක්ෂණ සමාගම් කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ලැයිස්තුගත කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සෙසු වැදගත් වෙනස්වීම් ලෙස දැක්විය හැකිය. රක්ෂණ සමාගම්වල මූල්‍ය ශක්තිය හා ස්ථායීතාව වර්ධනය කිරීමටත්, රක්ෂණ කර්මාන්තය ඒකාබද්ධ වීම සඳහා අනුබල දීම සඳහාත්, ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය, දැනට පවත්නා රුපියල් දශ ලක්ෂ 200 ක් වූ අවම හිමිකරු ප්‍රාග්ධනය රුපියල් දශ ලක්ෂ 250 දක්වා සෑම වර්ගයේ රක්ෂණ ව්‍යාපාරයක්ම ආවරණය වන පරිදි 2009 වර්ෂයේ දී ඉහළ දැමීමට යෝජනා කර ඇත.

මෙරට විශාලතම විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ අරමුදල් දෙක වන සේවක අර්ථසාධක අරමුදල සහ සේවක භාරකාර අරමුදලෙහි අවදානම පහළ මට්ටමක පැවතුණි. සේවක අර්ථසාධක අරමුදලෙහි සහ සේවක භාරකාර අරමුදලෙහි ආයෝජන කළඹෙහි බහුතරය ණය පැහැර හැරීමේ අවදානමක් නොමැති රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය කර ඇති හෙයින් ණය අවදානම ඉතා අඩුය. රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල ආයෝජන ප්‍රතිලාභ සහ සාමාජික ධාතු මුදල් ලැබීම හේතුවෙන් ගෙන මෙකී අරමුදල් ද්‍රවශීලතා අවදානමට භාජනය වීම ද අවම මට්ටමක පවතී. මෙම අරමුදල් මුහුණපාන ප්‍රධානතම අවදානම නම් ස්ථාවර පොලී අනුපාතික උපයන සුරැකුම්පත්වල සිය ආයෝජන විශාල ලෙස සංකේන්ද්‍රය වීම හේතුවෙන් පැන නගින පොලී අනුපාතික අවදානමයි. කෙසේ නමුත් මෙම අරමුදල් වෙළෙඳපොළ මිල අනුව ප්‍රතිමිල කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් නොමැති ආයෝජන ගිණුම්වල තැන්පත් කර ඇති බැවින් ඉහත සඳහන් අවදානම් බොහෝ දුරට අඩු කර ඇත. අනෙකුත් අනුමත කළ පෞද්ගලික විශ්‍රාම සහ අර්ථසාධක අරමුදල්වල අවදානම් ව්‍යුහයද ප්‍රධාන අරමුදලිහි අවදානම් ව්‍යුහයට සමාන වේ.

2009 වසර තුළ අවදානම් ඉහළ මට්ටමක පවතින නමුත් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාවය සඳහා වන සමස්ත පෙර දැක්ම සුබ ධාතු වේ. ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයේ වර්ධන අපේක්ෂාවන්ට යම්තාක් දුරට විදේශ වෙළෙඳාමේ පහත වැටීම සහ ගෝලීය ආර්ථික පසුබෑම බලපෑමක් ඇති කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම තත්ත්වය යටතේ මූල්‍ය සමාගම්වල ලාභදායීත්වයෙහි සහ වත්කම්වල ගුණාත්මක භාවයේ අඩුවීමක් සිදුවිය හැක. කෙසේ නමුත්, මූල්‍ය ආයතන සතු ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන මට්ටම් මෙවැනි අයහපත් වර්ධනයන්ට සාර්ථකව මුහුණ දීමට අවකාශ සලස්වා දී ඇත. එනමුත් අභියෝගාත්මක වාතාවරණය තුළ සිය ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව එලෙසම පවත්වාගෙන යාමට විවක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්තීන් ක්‍රියාවට නැංවීමත් අවදානම් කළමනාකරණය වර්ධනය කිරීමත් අවශ්‍ය වේ. උද්ධමනයේ අඩුවීම සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පොලී අනුපාතික අඩුවීම ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් දිරිගැන්වීමටත් ව්‍යාපාර අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සවිමත්වීමටත් හේතුවනු ඇති අතර, එය ධනාත්මක වර්ධනයක් වශයෙන් සටහන් කළ හැකිය. තවද, මුදාගත් නැගෙනහිර හා උතුරු පළාත් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම හා ඒවායෙහි සංවර්ධන ක්‍රියාවලීන් ආර්ථික වර්ධනය කෙරෙහි යහපත් බලපෑමක් සිදුකරනු ඇත. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය පද්ධතියේ සවිමත්භාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා හිතකර ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ගෙන ඇති අතර, මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි ඇති මහජන විශ්වාසනීයත්වය පවත්වා ගැනීම සඳහා තවදුරටත් පූර්වෝපාය ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලබනු ඇත.

8.3 මූල්‍ය ආයතනවල වර්ධනයන්

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ වත්කම් සියයට 6.5 කින් වර්ධනය වූ අතර, එය 2007 වසරට සාපේක්ෂව අඩු වර්ධනයක් විය. විදේශ වත්කම් අඩුවීමට වඩා වැඩි අගයකින් දේශීය වත්කම් වැඩිවීම මහ බැංකුවේ මුළු වත්කම් වර්ධනය වීමට හේතු විය. දේශීය වත්කම් අඩුවීමට වඩා වැඩි වේගයකින් විදේශීය වත්කම් වැඩි වීමක් සිදු වූ වසරේ මුල් කාර්තූ තුන හා සසඳන විට ඉහත ප්‍රවණතාව භාත්පසින්ම වෙනස් වූ තත්ත්වයක් විය. වසරේ මුල් භාගය තුළ විදේශ වත්කම් වැඩිවීමට මූලික වශයෙන් හේතුවූයේ රජය ලබාගත් ඒකාබද්ධ ණය, අක්වෙරළ බැංකු ඒකක මගින් ලබාගත් ණය, ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර විකිණීම, විදේශීය ණය සහ දීමනා ලැබීම යනාදිය තුළින් රජයට ලැබුණු විදේශ විනිමය මහ බැංකුව මිලදී ගැනීම සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා බැඳුම්කර වෙත විදේශීය ආයෝජන ලැබීම හේතුවෙන් මහ බැංකුවට අන්තර් බැංකු විදේශීය විනිමය වෙළෙඳපොළෙන් විදේශ විනිමය අවශෝෂණය කිරීමට හැකිවීම යනාදියයි. මහ බැංකුව විදේශ විනිමය මිල දී ගැනීම හේතුවෙන් වෙළෙඳපොළ තුළ ඇති වූ අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව අවශෝෂණය කිරීමට මහ බැංකුව සතු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් විකුණන ලද අතර, එමගින් මහ බැංකුව සතු දේශීය වත්කම් අඩු විය. ඒ අනුව සංචිත මුදල් ඉලක්කගත මට්ටමේ පවත්වා ගතහැකි විය. කෙසේ නමුත් ගෝලීය ද්‍රවශීලතා හිඟය හේතුවෙන් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා බැඳුම්කර තුළින් විදේශ ආයෝජන ඉවත්වීමත් සමග සැලකිය යුතු විදේශ විනිමය ප්‍රමාණයක් දේශීය ආර්ථිකයෙන් ඉවත් විය. එම නිසා විනිමය අනුපාතිකයේ අනිසි විචලනයන් මැඩ පැවැත්වීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අවශ්‍ය අවස්ථාවල විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට මැදිහත් විය. වෙළෙඳපොළට විදේශ විනිමය සැපයීමත් සමග මුදල් වෙළෙඳපොළ තුළ ද්‍රවශීලතා හිඟයක් ඇති වූ අතර, මහ බැංකුව විසින් ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික වෙළෙඳපොළෙන් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මිල දී ගෙන රුපියල් ද්‍රවශීලතාවය වෙළෙඳපොළට මුදා හරින ලදී. ඒ හේතුවෙන් මහ බැංකුව සතු දේශීය වත්කම් 2008 අග වන විට ඉහළ යාම සිදුවිය.

මහ බැංකුවෙහි වගකීම් අංශය සලකා බලන විට 2008 වර්ෂය තුළ ව්‍යවහාර මුදල් නිකුතුවේ වර්ධනය සියයට 7.3 ක් විය. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවන් සඳහා වාණිජ බැංකු සතු මහ බැංකුව වෙතැති තැන්පතු 2007 වර්ෂයේ පැවති සියයට 10.2 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2008 වසරේ දී සියයට 9.6 කින් අඩු විය. මෙම අඩුවීමට, දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්තිය හේතුවෙන් තැන්පතු වර්ධනය අඩු වීම සහ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත

8.2 සංඛ්‍යා සටහන **ප්‍රධාන මූල්‍ය ආයතනවල වත්කම්**

	2007 (අ)		2008 (ආ)	
	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	561.4	13.0	597.1	12.5
බැංකු අංශය	2,504.2	58.1	2,714.2	56.7
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු (අ)	2,098.3	48.7	2,277.0	47.5
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	405.9	9.4	437.2	9.1
තැන්පතු බාර ගන්නා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන	175.3	4.1	220.1	4.6
ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්	142.0	3.3	175.6	3.7
සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු	28.7	0.7	39.3	0.8
සකසුරුවීම් හා ණය දෙන සමුපකාර සමිති	4.7	0.1	5.2	0.1
අනෙකුත් විශේෂිත මූල්‍ය ආයතන	180.8	4.2	229.2	4.8
විශේෂිත කල්බදු සමාගම්	95.5	2.2	109.9	2.3
ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්	53.9	1.3	86.2	1.8
කොටස් තැරැව්කාර සමාගම්	3.6	0.1	3.2	0.1
ඒකක භාර	6.3	0.1	6.8	0.1
ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්	1.1	0.0	1.1	0.0
ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන	0.1	0.0	0.1	0.0
වෙනත්	20.2	0.5	21.9	0.5
බිවිසුම්ගත ඉතිරි කිරීම් ආයතන	889.4	20.6	1,030.2	21.5
රක්ෂණ සමාගම්	134.9	3.1	155.1	3.2
සේවක අර්ථසාධක අරමුදල	562.4	13.0	655.3	13.7
සේවක භාරකාර අරමුදල	78.7	1.8	92.4	1.9
අනෙකුත් අර්ථසාධක අරමුදල්	96.2	2.2	108.0	2.3
රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල	17.3	0.4	19.4	0.4
එකතුව	4,311.2	100.0	4,790.8	100.0

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 (ආ) තාවකාලික
 (ඇ) බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල දේශීය බැංකු ඒකක හා අක්වෙරළ බැංකු ඒකක යන දෙඅංශයෙහිම ඒකාබද්ධ වත්කම්.

අනුපාතය පදනම් අංක 225 කින් වසර අවසාන කාලයේ දී අඩු කිරීම හේතු වන්නට ඇත. මහ බැංකුව විසින් 2007 වර්ෂය තුළ කරන ලද ව්‍යවහාර මුදල් නිකුතුව රුපියල් බිලියන 16.2 ට සාපේක්ෂව 2008 වර්ෂයේ නිකුතුව රුපියල් බිලියන 12.7 ක් පමණක් විය.

ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය හා එයින් ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකයට ඇති වූ බලපෑම් හේතුවෙන් ගෙන දේශීය වත්කම් පෙර නොවූ ආකාරයෙන් වර්ධනය කිරීමට අවශ්‍ය විය. ලොව පුරා පැවති දැඩි ද්‍රවශීලතා හිඟය හමුවේ බාහිර මූල්‍යකරණයට ඇති අවකාශ සීමිත වීම හේතුවෙන් දේශීය මූල්‍යකරණය වෙත රජයට යොමු වීමට සිදු විය. තවද, වසරේ අග භාගය වන විට දේශීය වෙළෙඳපොළෙහි රුපියල් ද්‍රවශීලතාවයේ හිඟයක් පැවති හෙයින් මහ බැංකුවට ද්‍රවශීලතාවය වැඩි කිරීමට පියවර කිහිපයක් ගැනීමට සිදුවිය. එසේම විදේශීය වත්කම්වල අඩුවීම හමුවේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සුමට ලෙස පවත්වාගෙන යෑමට ප්‍රමාණවත් මුදල් ප්‍රමාණයක් ආර්ථිකයට නිකුත් කිරීම සඳහා දේශීය වත්කම් වැඩි කිරීමට මහ බැංකුවට සිදුවිය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මහ බැංකු ශේෂ පත්‍රය දුර්වල වූ අතර, රටට

සැලකිය යුතු විදේශ විනිමය ගලාඒමක් සිදුවන තෙක් මෙම තත්ත්වය නුදුරු අනාගතයේ දී ද පවතිනු ඇත.

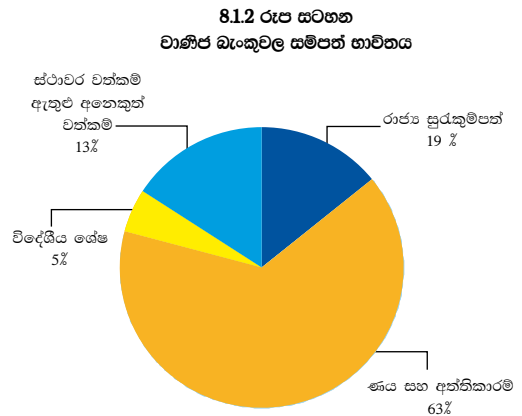
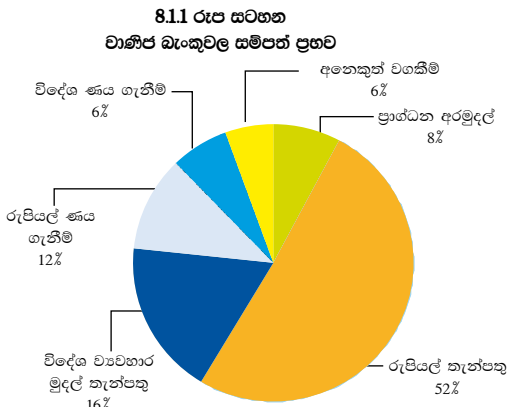
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු

2008 වර්ෂයේ දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල වර්ධනයක් වාර්තා වුවද, වර්ධන වේගය අඩු මට්ටමක පැවතිණි. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සිය ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ හා අවදානම් දරා ගැනීමේ ධාරිතාවය තවදුරටත් වැඩි දියුණු කරගෙන ඇති අතර, ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය තුළ මෙය ප්‍රශංසනීය තත්ත්වයකි. 2008 වර්ෂය අවසානයේ දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 22 ක් පැවති අතර, ශාඛා 2,068 ක් හා අනෙකුත් සේවා මධ්‍යස්ථාන 2,665 ක් ඒ හරහා ක්‍රියාත්මක විය. බැංකු ගනුදෙනුකරුවන් විද්‍යුත් කාඩ්පත් මත ගෙවීම් කිරීමේ ඉහළ ප්‍රවණතාවයක් පිළිබිඹු කරමින් 2008 වසර අවසානයේ දී පැවති ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර (ATM) සංඛ්‍යාව 1,583 ක් විය.

සමස්ත වත්කම්හි වර්ධනය 2007 හි පැවති සියයට 17.4 සිට 2008 වන විට සියයට 8.5 දක්වා පහත වැටිණි. මහ බැංකුවේ දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්තිය හා වැඩි දියුණු කරන ලද විවක්ෂණශීලී ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් ණය වර්ධනය අඩුවීම මෙම අඩු වර්ධනය සඳහා හේතු විය. 2008 වසර අවසානයේ දී, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 2,276.1 ක් විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු අංශය තුළ දේශීය පුද්ගලික බැංකු සියයට 9.9 ක වත්කම් වර්ධනයක් වාර්තා කළ අතර, රාජ්‍ය බැංකුවල වත්කම් වර්ධනය සියයට 8.7 විය. රාජ්‍ය බැංකුවල මෙම වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ තැන්පතු පදනම හා ප්‍රාග්ධන අරමුදල්ය. විදේශීය බැංකු විසින් ද සියයට 3.8 ක වර්ධන වේගයක් වාර්තා කරන ලදී. සමස්ත වත්කම් වර්ධනය සඳහා දේශීය පෞද්ගලික බැංකු සියයට 52.6 කින් ද, රාජ්‍ය බැංකු සියයට 40.2 කින් ද විදේශීය බැංකු සියයට 7.2 කින් ද දායක විය. මේ අතර, මුළු වත්කම්හි වර්ධනය සඳහා ණය හා අත්තිකාරම්වල දායකත්වය සියයට 48.6 ක් වූ අතර, මෙය 2007 වර්ෂයේ දායකත්වය වූ සියයට 69 හා සැසඳීමේ දී විශාල අඩුවීමකි. මහ බැංකුව විසින් ණය වර්ධනය සීමා කිරීමට ගනු ලැබූ විවක්ෂණශීලී නියාමනයන් මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය.

2008 වසර අවසානය වන විට ණය හා අත්තිකාරම්හි වර්ධනය සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය. 2007 වර්ෂයේ වාර්තා කළ සියයට 18.7 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2008 වර්ෂයේ දී ණය හා අත්තිකාරම්හි වර්ධනය සියයට 6.4 ක් දක්වා අඩු වූ අතර, ඒ අනුව වර්ෂාවසාන මුළු ණය හා අත්තිකාරම් අගය රුපියල් බිලියන 1,453.2 ක් විය. මෙහි සමස්ත වර්ධනය සඳහා විදේශීය බැංකුවල දායකත්වය සියයට 35.6 ක් හා දේශීය පෞද්ගලික බැංකුවල දායකත්වය සියයට 58.3 ක්

8.1 රූප සටහන **බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල අරමුදල් ප්‍රභව සහ භාවිතය (2008 වසර අවසානයට)**

වූ අතර, රාජ්‍ය බැංකුවල ආයතනවය සියයට 6.0 ක් පමණක් විය. විදේශීය බැංකු ණය හා අත්තිකාරම් ඉහළම වාර්ෂික වර්ධනය වූ සියයට 16.9 වාර්තා කළ අතර, දේශීය පෞද්ගලික බැංකු සියයට 7.8 ක වර්ධනයක් වාර්තා කර තිබිණ.

පෞද්ගලික අංශයේ ණයෙහි අරමුණු මත කරනු ලබන වර්ගීකරණයට අනුව අයිරා, රන් භාණ්ඩ උකස් අත්තිකාරම් හා නිවාස ණය, පැවති ඉහළ පොලී අනුපාතික තත්ත්වය යටතේ වුවද සමස්ත ණය වර්ධනය සඳහා මූලිකව ඉවහල් වී ඇත. කල්බදු පහසුකම් සහ වෙළෙඳ කටයුතු සඳහා ණය ලබාදීම් හි තියුණු පහත බැසීමක් පෙන්නුම් කෙරිණි. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වැඩි වශයෙන් ණය ලබාදුන් අංශයන් වන්නේ, උකස් ණය සහ ණය කාඩ්පත් ද ඇතුළත්ව පරිභෝජන කටයුතු, (සියයට 29.5) වෙළෙඳ කටයුතු, (සියයට 17.4), නිම් ඇඳුම් නිෂ්පාදන ද ඇතුළත් නිෂ්පාදන කටයුතු (සියයට 16.3) සහ නිවාස සහ දේපළ සංවර්ධන ඇතුළත් ඉදිකිරීම් කටයුතු (සියයට 14.9) ය. මුළු නොපිය වූ ණය ශේෂයෙන් සියයට 78 ක් පමණ මෙම අංශ හතර සඳහා විය. කෙසේ වුවද, සමස්ත ණයවල අනුපාතයක් ලෙස මෙම සමහර අංශ සඳහා වූ ණය 2007 වසර අවසානයේ පෙන්නුම් කළ මට්ටමට වඩා පහත බැස ඇත.

දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය සහ ඉහළ අක්‍රීය ණය අනුපාතික හේතුවෙන් ණය දීම් පිළිබඳව බැංකු වඩාත් පරීක්ෂාකාරී වීම නිසා ණය කාඩ්පත් හරහා ණය ලබාදීමේ වර්ධනයෙහි සැලකිය යුතු පහත වැටීමක් විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 9 ක් විසින් ණය කාඩ්පත් මගින් වෙළෙඳපොළට ණය නිකුත් කරයි. මෙම ණය ලබාදීම් සඳහා සුරැකුම් නොමැති බැවින් ණය කාඩ්පත්වල නොගෙවූ ශේෂයන් මත වූ පොලිය සියයට 32 - 48 ක ඉහළ පරාසයක පැවතිණි. ණය

කාඩ්පත්වලින් සපයා ඇති මුළු ණයවල වර්ධනය 2007 පැවති සියයට 34.2 ට සාපේක්ෂව 2008 දී සියයට 18.9 ක් වූ අතර ඒ අනුව සමස්ත ණය කාඩ්පත් කළඹෙහි වටිනාකම රුපියල් බිලියන 34.7 ක් විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන්, ණය කාඩ්පත් මගින් ලබාදුන් ණය ප්‍රමාණය 2007 සියයට 2.2 සිට 2008 වසරේ සියයට 2.4 දක්වා සුළු වශයෙන් වර්ධනය වූ අතර, එයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවූයේ වෙනත් අංශවලට දුන් ණයවල පැවති අඩු වර්ධනයයි.

වාණිජ බැංකු මගින් රාජ්‍ය අංශයට ලබාදී ඇති ගාස්තු පාදක කරගත් හා අරමුදල් පාදක කරගත් සමස්ත මූල්‍ය පහසුකම් ප්‍රමාණය තවදුරටත් වැඩි විය. මෙය රජයේ පළාත් පාලන ආයතන සහ රාජ්‍ය සංස්ථාවන් ද ඇතුළත් වූ ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් භාවිතා කරන ලද බැංකු ණය ප්‍රමාණය ඉහළ යාම නිසා සිදු විය.

8.3 සංඛ්‍යා සටහන **බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල ණය කාඩ්පත් ගනුදෙනු**

	රුපියල් දශ ලක්ෂ		
	2007 (අ)	2008 (ආ)	වෙනස %
නිකුත් කරනු ලැබූ මුළු ණය			
කාඩ්පත් සංඛ්‍යාව	889,338	917,418	3.2
දේශීය (රට තුළ පමණක් භාරගන්නා)	57,374	57,641	0.5
ජාත්‍යන්තර (ජාත්‍යන්තරව භාරගන්නා)	831,964	859,777	3.3
වර්ෂය අවසානයට නොපියවා ඇති ණය (රු. දශ ලක්ෂ)	28,838	34,212	18.6
දේශීය (රට තුළ පමණක් භාරගන්නා)	758	856	12.9
ජාත්‍යන්තර (ජාත්‍යන්තරව භාරගන්නා)	28,080	33,356	18.8
කල් ඉකුත්වූ ණය (Overdues)			
(නොපියවන ලද ණයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස)	7.02	6.91	
කල් පසුවූ ණය (Past dues)			
(නොපියවන ලද ණයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස)	7.16	8.83	
වෙළඳුන්ගෙන් ලබාගන්නා ලද කොමිස් මුදල් (%)	1.5-4.0	1.5-4.0	

(අ) සංශෝධිත (ආ) තාවකාලික මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.4 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල වත්කම් සහ වගකීම්

රුපියල් දශ ලක්ෂ

	2008 අවසානයට (අ)	2007 අවසානයට (ආ)	වෙනස	
			ප්‍රමාණය	%
වත්කම්				
ද්‍රවශීලී වත්කම්	613,775	730,604	116,829	19.0
අතැති මුදල්	29,390	34,264	4,874	16.6
මහ බැංකුවෙන් අය වියයුතු ශේෂ	95,238	88,624	-6,614	-6.9
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	92,297	86,838	-5,459	-5.9
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරුවන් වත්කම්	132,176	194,150	61,974	46.9
	264,674	326,728	62,054	23.4
ණය සහ අන්තිකාරම් (අවිනිශ්චිත පොලී ගිණුමේ ශේෂය රහිතව)	1,370,230	1,455,804	85,574	6.2
අඩුකළා: ප්‍රතිපාදන	48,468	56,412	7,944	16.4
ශුද්ධ ණය සහ අන්තිකාරම්	1,321,762	1,399,393	77,631	5.9
ස්ථාවර හා අනෙකුත් වත්කම්	162,742	146,118	-16,624	-10.2
වගකීම්				
ප්‍රාග්ධන අරමුදල්	161,710	180,564	18,854	11.7
මුළු තැන්පතු	1,456,701	1,562,779	106,078	7.3
ඉල්ලුම් තැන්පතු	175,129	167,269	-7,860	-4.5
කාලීන හා ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු	1,208,363	1,330,297	121,934	10.1
වෙනත්	73,209	65,213	-7,996	-10.9
ණය ගැනීම්	373,853	409,920	36,067	9.6
දේශීය ණය ගැනීම්	229,216	272,475	43,259	18.9
විදේශීය ණය ගැනීම්	144,637	137,445	-7,192	-5.0
අනෙකුත් වගකීම්	106,015	122,852	16,837	15.9
මුළු වත්කම් / වගකීම්	2,098,279	2,276,115	177,836	8.5

(අ) සංයෝධිත
(ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ලෝක මූල්‍ය අර්බුදය හමුවේ වුවද, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල මූල්‍ය ශක්තිමත්භාවය පෙන්නුම් කරන ප්‍රධාන දර්ශකයන් යහපත් මට්ටමක පවත්වාගෙන යන ලදී. ශුද්ධ පොලී ආන්තිකය වැඩිවීම සහ අනෙකුත් ගාස්තු පාදක වූ ආදායම් වැඩිවීම යන ප්‍රධාන හේතූන් මත, බදුවලට පෙර ලාභය (වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය) අනුව ලාභදායකත්වය සියයට 1.9 සිට සියයට 2.1 දක්වා වර්ධනය විය. කෙසේ වුවත්, ප්‍රධාන වශයෙන් නව ප්‍රාග්ධන සැපයීම් සහ රඳවාගත් ලාභ හේතුවෙන් සාමාන්‍ය හිමිකම් ප්‍රාග්ධනය විශාල වශයෙන් වැඩිවීම නිසා හිමිකම් ප්‍රාග්ධනය මත ප්‍රතිලාභය සුළු අඩුවීමක් පෙන්නුම් කරයි. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු අංශයෙහි පිරිවැය කාර්යක්ෂමතාවයේ දියුණුවීමක්, අඛණ්ඩව පෙන්නුම් කර ඇත. මෙහෙයුම් වියදම මත සේවක පිරිවැයේ බලපෑම අඩුවීම හේතුවෙන් මෙහෙයුම් පිරිවැය අනුපාතය, 2007 වසරේ සියයට 56.7 සිට 2008 වසරේ සියයට 54.3 දක්වා තව දුරටත් වර්ධනය වී ඇත. ප්‍රමාණාත්මක ප්‍රාග්ධන අනුපාතය, එහි අවම අවශ්‍යතාවය වන සියයට 10 ට සාපේක්ෂව සියයට 13.0 ක ද ද්‍රවශීලීතා වත්කම් අනුපාතය එහි අවම අවශ්‍යතාවය වන සියයට 20 ට සාපේක්ෂව සියයට 25.7 ක ද පවත්වාගෙන ඇත.

එහෙත්, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල ණයවල ගුණාත්මක තත්ත්වය පහත වැටිණ. දළ අක්‍රීය ණය අනුපාතය, 2007 අවසානයේ දී පැවති සියයට 5.0 සිට 2008 අවසන් වන විට සියයට 6.0 දක්වා ඉහළ යාමෙන් මෙය පැහැදිලි වේ. මෙයට හේතු ලෙස දුෂ්කර ආර්ථික පරිසරයක් තුළ බැංකු කර්මාන්තයෙහි ණය කළඹෙහි සංකෝචනය වීමත් ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ණය ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව දුර්වලවීමත් දැක්විය හැක. එමෙන්ම වත්මන් අක්‍රීය ණයවලින් ආසන්න වශයෙන් සියයට 41 ක්, සියයට 50 කට අඩු ප්‍රතිපාදන අවශ්‍යතාවයන් ඇති වර්ගයට අදාළ වන බැවින් ණය අලාභ දරාගැනීමේ හැකියාව පහත දමමින් අක්‍රීය ණය සඳහා ප්‍රතිපාදන ආවරණය 2007 අවසානයේ දී පැවති සියයට 71.5 සිට 2008 අග දී සියයට 64.7 දක්වා අඩු විය. සාපේක්ෂ වශයෙන් අක්‍රීය ණයවල වර්ධන වේගය වැඩිවීම හේතුවෙන් ශුද්ධ අක්‍රීය ණය හා ප්‍රාග්ධනය අතර අනුපාතය ද 2007 හි සියයට 11.9 සිට 2008 අවසානයේ දී සියයට 17 දක්වා පිරිහිණි.

එසේ වුවද, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 2008 වර්ෂය තුළ දී තවදුරටත් හොඳින් ක්‍රියාත්මක විය. මෙය ප්‍රධාන වශයෙන්, ප්‍රධාන ණය දීම කටයුතුවලින් ඉහළ ශුද්ධ පොලී ආන්තිකයන් උපයා ගැනීම, ගාස්තු පාදක කොටගත්

8.5 සංඛ්‍යා සටහන		බැංකු සහ බැංකු ශාඛා ව්‍යාප්තිය	
වර්ගීකරණය		2007 අවසානය (අ)	2008 අවසානය (ආ)
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු			
1. මුළු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සංඛ්‍යාව		23	22
දේශීය බැංකු		11	11
විදේශීය බැංකු		12	11
11. මුළු වාණිජ බැංකු ශාඛා සහ අනෙකුත් සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව		4,331	4,733
ශාඛා		1,934	2,068
දේශීය බැංකු ශාඛා		1,758	1,894
ප්‍රධාන ශාඛා		1,261	1,355
ව්‍යාප්ති කාර්යාල/ගෙවීම් කාර්යාල/ සේවා මධ්‍යස්ථාන		497	539
එතෙර ශාඛා		12	12
විදේශ බැංකු ශාඛා සහ අනෙකුත් සේවා මධ්‍යස්ථාන		176	174
ශාඛා		43	41
අනෙකුත් මධ්‍යස්ථාන		133	133
ශිෂ්‍ය ඉතුරුම් ඒකක		2,397	2,665
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු			
1. බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සංඛ්‍යාව		15	14
ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු		6	6
ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව		2	2
දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන		3	2
නිවාස ණය ආයතන		2	2
පෞද්ගලික ඉතිරිකිරීම් සහ සංවර්ධන බැංකු		2	2
11. බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ශාඛා සහ අනෙකුත් මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව		620	636
ශාඛා		409	423
ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු		218	219
ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව		118	125
දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන		14	18
නිවාස ණය ආයතන		28	28
පෞද්ගලික ඉතිරිකිරීම් සහ සංවර්ධන බැංකු		31	33
සේවා සපයන අනෙකුත් මධ්‍යස්ථාන		36	38
ශිෂ්‍ය ඉතුරුම් ඒකක		175	175
මුළු බැංකු ශාඛා සහ සේවා මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව		4,951	5,369
මුළු ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර සංඛ්‍යාව		1,370	1,583
විද්‍යුත් අරමුදල් සම්ප්‍රේෂණ සේවා පහසුකම් සපයන මුළු අලෙවි මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව		19,227	23,447
බැංකු සන්නිවේදන:			
ජනගහනයෙන් පුද්ගලයින් 100,000 ක් සඳහා වාණිජ බැංකු ශාඛා ගණන		9.7	10.2

(අ) සංශෝධන මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
(ආ) තාවකාලික

ආදායමෙහි වර්ධනය සහ ඉහළ ඵලදායිතාවයකට මග පාදමින් පිරිවැය කළමනාකරණය කෙරෙහි අඛණ්ඩව යොමුවීම හේතුවෙන් මෙහෙයුම් කාර්යක්ෂමතාවයෙහි වැඩි දියුණුවීම යනාදිය තුළින් ඇති විය. ඒ අනුව, බදුවලට පෙර ලාභය 2007 වර්ෂයෙහි පැවති සියයට 24.0 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2008 දී සියයට 21.7 ක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් බිලියන 45.7 ක් විය. බැංකු අංශයෙහි ලාභ වර්ධනයෙන් සියයට 61 ක් සඳහා විදේශීය බැංකු දායක වූ අතර, සියයට 18.8 ක් සඳහා දේශීය බැංකු දායක විය. ආදායමෙහි ප්‍රධාන ප්‍රභවය ලෙස පොලී ආදායම අඛණ්ඩව පැවතුණි. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල ශුද්ධ පොලී ආන්තිකය

2007 දී සියයට 4.5 සිට 2008 දී සියයට 4.7 දක්වා සුළු වශයෙන් වැඩි විය. බදුවලට පෙර වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය පෙර වර්ෂයට සාපේක්ෂව ඉහළ ගිය අතර, 2008 වසර සඳහා එය සියයට 2.1 ක් විය. ලාභවල ඉහළයාමක් පැවතිය ද, සාමාන්‍ය හිමිකම් ප්‍රාග්ධනය විශාල ලෙස ඉහළ යාම හේතුවෙන් හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය සුළු වශයෙන් පහත වැටිණි.

බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු

2008 අවසානයේ දී පැවති මුළු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සංඛ්‍යාව 14 ක් විය. ඔවුන්ගේ ශාඛා ජාලය 2008 අවසන් වන විට 423 දක්වා ඉහළ ගියේය. වර්ෂය තුළ ලාභවල වර්ධනය අඩු මට්ටමක පැවතිය ද බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ශක්තිමත්ව පැවතුණි. ඔවුන්ගේ මුළු වත්කම්හි 2007 පැවති වර්ධනය වූ සියයට 14.3 ට සාපේක්ෂව 2008 දී වර්ධනය සියයට 7.7 ක් වූ අතර, ඔවුන්ගේ ණය හා අත්තිකාරම්හි 2007 හි පැවති සියයට 21 ක වර්ධනය හා සැසඳීමේ දී 2008 දී වර්ධනය වූයේ සියයට 5.6 කින් පමණි. 2007 වර්ෂාවසානයේ සිට මුළු තැන්පතු සියයට 10.9 කින් වර්ධනය වූ අතර ණය ගැනීම් සියයට 11.6 කින් අඩු විය. නිවාස හා දේපළ සංවර්ධනය (සියයට 32.8), පාරිභෝගික ණය දීම් (සියයට 30.5) සහ මූල්‍ය සේවා (සියයට 11.1) බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවල ණය කළමනාකරණය ප්‍රමුඛස්ථානය ගන්නා ලදී.

ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්

අන්තර්ජාතික හා දේශීය මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල්හි වර්ධනය වෙමින් පැවති අතිතකර තත්ත්වයන් යටතේ වුවද, ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්හි ක්‍රියාකාරකම්වල වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි. 2008 වසර තුළ දී නව

8.6 සංඛ්‍යා සටහන		බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු විසින් අනුමත ණයවල ආංශික වර්ගීකරණය (අ)			
		රුපියල් දශ ලක්ෂ			
		2007 (ආ)	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	2008 (ඇ)	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස
වර්ෂය තුළ අනුමත කරන ලද මුළු ණය		68,367	100.0	68,462	100.0
කාමිකාර්මික		3,532	5.2	2,544	3.7
කර්මාන්ත		16,728	24.5	5,076	7.4
සංචාරක		274	0.4	266	0.4
වෙළෙඳ		5,584	8.2	2,556	3.7
මූල්‍ය		11,653	17.0	11,655	17.0
නිවාස		17,378	25.4	13,080	19.1
ණය නිදහස් කිරීම්		1,318	1.9	509	0.7
අනෙකුත් ණය		11,900	17.4	32,776	47.9
ප්‍රදානය කරන ලද ණය (ඈ)		59,766		66,087	
ප්‍රදානය කරනලද ණය අනුමත කරන ලද ණයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස		87		97	

(අ) ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු ඇතුළත් කර නැත. මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
(ආ) සංශෝධන
(ඇ) තාවකාලික
(ඈ) පෙර වර්ෂවල අනුමත කරන ලදුව, මේ වර්ෂයේදී දෙන ලද ණයද ඇතුළත් වේ.

සමාගම් 2 ක් ලියාපදිංචි කිරීමත් සමග මුළු ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් සංඛ්‍යාව 34 දක්වා ඉහළ නැගුණු අතර 2007 අවසානය වන විට 201 ක් ව පැවති ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ශාඛා සහ සේවා මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව 248 දක්වා වර්ධනය විය. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල මුළු වත්කම්වලින් සියයට 46 ක් විශාලතම මූල්‍ය සමාගම් 2 ක් වෙත කේන්ද්‍රගතව පැවති අතර, මුළු වත්කම්වලින් සියයට 75 ක් විශාලතම මූල්‍ය සමාගම් 8 ක් සතු විය. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල මුළු වත්කම්වලින් සියයට 23 ක් මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් 16 කට අයත් වූ අතර, කුඩා ප්‍රමාණයේ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් 8 කට මුළු වත්කම්වලින් සියයට 2 ක් අයත් විය. බැංකුවලින් ණයපහසුකම් ලබාගැනීමට හැකියාවක් නැති අඩු ආදායම්ලාභී ණය ගෙවීමේ හැකියාව අඩු කණ්ඩායම්වලට ප්‍රධාන වශයෙන් මෙම අංශය සේවා සපයයි. 2007 වර්ෂයේ දී රුපියල් බිලියන 142 ක් ව පැවති සමාගම්වල මුළු වත්කම්, රුපියල් බිලියන 176 ක් දක්වා සියයට 23 කින් වර්ෂය තුළ දී වර්ධනය විය.

ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් විසින් සපයන ලද ණය පහසුකම්වල වර්ධනය මන්දගාමී විය. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ප්‍රධාන ව්‍යාපාර කාර්යයන් ලෙස මූල්‍ය කල්බදුකරණය, කුලීපිට ගැනුම් සහ සුරක්ෂිත ණය ලබාදීම තවදුරටත් පැවතිණි. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වලින් නිකුත් කරන ලද මුළු ණය ප්‍රමාණය 2007 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 26 වර්ධනය සමග සංසන්දනය කිරීමේ දී, 2008 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 112 දක්වා සියයට 17 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරයි. මෙම වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් දායක වී ඇත්තේ කුලීපිට ගැනුම්, රන් භාණ්ඩ උකස් ගැනීම් හා සුරක්ෂිත මත ලබාදුන් ණය වේ. සපයන ලද මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 38 ක් වූ කුලීපිට ගැනුම්, වර්ෂය තුළ සියයට 23 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ අතර, මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 31 ක් වූ මූල්‍ය කල්බදුකරණ වර්ධනයෙහි සියයට 1.5 ක පහත බැසීමක් වාර්තා කරන ලදී. කල්බදු පහසුකම් සඳහා වූ ආපසු ලබාගත හැකි එකතුකළ අගය මත බදු සඳහා සීමාවන් පැනවීම, කල්බදු පහසුකම් සඳහා ඉල්ලුම අඩු වීමට හේතු විය. වර්ෂය තුළ දී දේපළ මිල දී ගැනීම් සඳහා සපයන ලද ණය ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 10.8 දක්වා සියයට 17 කින් ඉහළ ගියේය. 2008 වර්ෂය තුළ දී ප්‍රදානය කරන ලද රන් භාණ්ඩ උකස් ගැනීමෙන් සපයන ලද ණය ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 5.5 දක්වා සියයට 107 කින් ඉහළ යාම අඩු ආදායම් ලබන කණ්ඩායම්වලට මුහුණදීමට සිදුවූ මූල්‍ය දුෂ්කරතා පෙන්නුම් කරන්නක් ලෙස සැලකිය හැක.

තැන්පතු තවදුරටත් ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ප්‍රධාන අරමුදල් සම්පාදන මාර්ගය විය. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල මුළු වත්කම් ප්‍රමාණයෙන් සියයට

59 ක් තැන්පතු වලින් සපයාගෙන ඇත. 2008 වසර තුළ තැන්පතු වගකීම් රුපියල් බිලියන 103 දක්වා සියයට 32 කින් ඉහළ ගොස් ඇත. වර්ෂය තුළ පැවති ඉහළ පොලී අනුපාතික හා ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් හි ශාඛා ජාලයේ ප්‍රසාරණය තැන්පතු වල වර්ධනයට ඉවහල් වී ඇත. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල අනෙකුත් ප්‍රධාන මූල්‍ය ප්‍රභවයන් දෙක වූ ණය ගැනීම් සහ ප්‍රාග්ධන අරමුදල් මුළු සම්පත්වලින් පිළිවෙලින් සියයට 15 ක් හා සියයට 14 ක් විය.

ඉහළ පොලී අනුපාතික ව්‍යාපාරණය යටතේ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ලාභදායීත්වය අඩුවූ අතර, එයට හේතු වූයේ ප්‍රධාන ව්‍යාපාර කටයුතු වන කල්බදුකරණය හා කුලී පිට ගැනුම් හි පොලී ආන්තික අඩුවීමයි. 2007 වසරේ රුපියල් බිලියන 2.6 ක් වූ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ශුද්ධ මෙහෙයුම් ලාභය (බදු පෙර), 2008 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 2.3 දක්වා සියයට 12 කින් අඩු වී ඇත. පොලී ආදායම සියයට 31 කින් ඉහළ ගියද පොලී වියදම සියයට 50 කින් ඉහළ යාම නිසා ශුද්ධ පොලී ආදායම පහත වැටුණි. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ලාභය ඉහළ යාමට අනෙකුත් මෙහෙයුම් ආදායම් රුපියල් බිලියන 5.1 දක්වා සියයට 27 කින් ඉහළයාම දායක විය. කෙසේ වුවත්, ඉහළ ණය ගැනුම් පිරිවැය සහ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් අතර පවතින තරගකාරීත්වය ලාභදායීත්වය පහත බැසීමට හේතු විය.

ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ප්‍රාග්ධන තත්ත්වය වර්ධනය විය. 2008 ජූලි මාසයේ සිට මුදල් සමාගම් විසින් පවත්වාගත යුතු අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය රුපියල් බිලියන 100 සිට රුපියල් බිලියන 200 දක්වා ඉහළ දමන ලදී. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් බොහොමයක් එම අවශ්‍යතාවයට අනුකූලවී ඇතත් කුඩා සමාගම් කිහිපයකට තවමත් එම අවශ්‍යතාවය ඉටුකිරීමට නොහැකි වී ඇත. 2008 වර්ෂය තුළ ඇති වූ කම්පනයන් දරා ගැනීම සඳහා ඉහළ මට්ටමක පැවති ප්‍රාග්ධන මට්ටම් ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වලට උපකාරී විය.

මූල්‍ය සමාගම් පහත යටතේ මූල්‍ය සමාගම් තැන්පතු සඳහා පොලී අනුපාතික පිළිබඳ උපරිම සීමාවන් සහ ආයතනික යහපාලනය සම්බන්ධ නව විධානයන් මූල්‍ය සමාගම් වෙත නිකුත් කරන ලදී. ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල ශක්තිමත්භාවය හා සමස්ත අවදානම් කළමනාකරණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ව්‍යාපාරික මෙහෙයුම් පිළිබඳව ඒවායේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලවලට වඩා වැඩි වගකීමක් පැවරීම, මෙම ආයතනික යහපාලන විධානය පැනවීමේ අරමුණ විය. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ සංයුතිය හා වගකීම්, අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ යෝග්‍යතාවය හා උචිතභාවය ඇගයීමේ නිර්ණායක, මණ්ඩලය මගින් කළමනාකරණ කාර්යයන් විමධ්‍යගත කිරීම, සභාපති, ප්‍රධාන විධායක

අධ්‍යක්ෂ සහ මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද කමිටු අතර කාර්යයන් වෙන් කිරීම, හා මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල හෙළිදරව් කිරීම් මෙම විධානයේ අන්තර්ගත ප්‍රධාන කරුණු වේ. අන්තර්කාලීන විධිවිධානවලට යටත්ව මෙම විධානය 2009 ජනවාරි 01 දින සිට ක්‍රියාත්මක වේ. ඊට අමතරව, මුදල් සමාගම් පනත යටතේ පැවරී ඇති බලතල යටතේ, මහ බැංකුවෙහි බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අවසර නොලබා මුදල් ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන ගිය ආයතන පිළිබඳ විමර්ශන කටයුතු අධිකාරීව පවත්වාගෙන යන ලදී. කෙසේ වුවත්, 2008 වර්ෂයේ අවසාන භාගය වන විට, අනවසර මුදල් ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන ගිය ආයතන කිහිපයක බිඳවැටීම, ඇතැම් ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල දැඩි ද්‍රවශීලතා ගැටලු ඇති වීමට හා තැන්පතුකරුවන් තුළ අවිනිශ්චිත තත්ත්වයක් වර්ධනය වීමට හේතු විය.

විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතන

2008 වර්ෂය තුළ දී නව සමාගම් 3 ක් කල්බදු මූල්‍යකරණ පනත යටතේ ලියාපදිංචි වූ අතර ඒ අනුව සමස්ත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් සංඛ්‍යාව 22 ක් විය. විශාලතම කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් 4 ට එම ක්ෂේත්‍රයේ සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 71 ක් අයත් වූ අතර, මධ්‍ය ප්‍රමාණයේ සමාගම් 10 කට සහ සුළු පරිමාණ සමාගම් දෙකකට සමස්ත වත්කම්වලින් පිළිවෙලින් සියයට 27 ක් සහ සියයට 2 ක් අයත් විය. කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතන ප්‍රධාන වශයෙන් වාණිජමය සහ පුද්ගලික වාහන මූල්‍යකරණ කටයුතුවල නිරත වූ අතර එය සමස්ත කල්බදු සහ කුලී පිට ගැනුම් කටයුතුවලින් සියයට 90 කට වඩා ඉහළ අගයක් විය. කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල සමස්ත වත්කම්වල වටිනාකම පසුගිය වසර හා සැසඳීමේ දී රුපියල් බිලියන 110 ක් දක්වා සියයට 15 කින් ඉහළ ගිය අතර, ශුද්ධ ලාභය පසුගිය වසර හා සැසඳීමේ දී සියයට 20 කින් පහත වැටී ඇත. විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතන ප්‍රධාන වශයෙන් සිය අරමුදල් අවශ්‍යතාවයන් බැංකු ණය මගින් සපුරා ගනු ලබන අතර, සෑම බැංකුවක්ම පාහේ තරගකාරී කල්බදු මූල්‍යකරණ කටයුතුවල නියැලී සිටී. මෙම තත්ත්වය යටතේ තරගකාරී පොලී අනුපාතික යටතේ අරමුදල් සපයා ගැනීමේ දුෂ්කරතාවයකට විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් මුහුණපා ඇත. මෙම තත්ත්වය මගහරවා ගැනීමේ අරමුණ ඇතිව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, ණය උපකරණ නිකුත් කිරීම මගින් කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතනවලට අරමුදල් රැස්කර ගැනීමට ඉඩකඩ සලසා දී ඇත. බොහෝ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතන කෙටි කාලීන ණය ලබාගැනීම් මගින් සපයාගෙන ඇති අරමුදල් දිගු කාලීන වත්කම් මූල්‍යනය කිරීමට යොදා ගනු ලබන අතර, මේ සඳහා වූ පොලී අනුපාතික සාමාන්‍යයෙන් ස්ථාවර

8.7 සංඛ්‍යා සටහන		විශේෂිත කල්බදු සමාගම්හි ප්‍රදානය කරන ලද කල්බදු සහ කුලී පිට ගැනුම් පහසුකම්වල ආංශික වර්ධකරණය	
රුපියල් දහ ලක්ෂ			
අංශය	2007 (අ)	2008 (ආ)	
කෘෂිකාර්මික	1,732	3,114	
කර්මාන්ත	1,795	1,638	
වෙළෙඳ	20,462	22,811	
ප්‍රවාහන	26,245	33,369	
ඉදිකිරීම්	1,165	1,000	
සේවා	9,939	11,501	
අනෙකුත්	2,797	3,207	
එකතුව	64,135	76,640	

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
(ආ) කාවකාලික

පොලී අනුපාතිකයන්ය. මේ අනුව පොලී අනුපාතික ඉහළ යාමේ ප්‍රවණතාවයක් පැවති 2008 වර්ෂයේ දී, කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල ලාභදායීත්වය අඩුවීමක් දක්නට ලැබුණි. දේශීය හා විදේශීය වශයෙන් ඇති වූ අසතුටුදායක වර්ධන ප්‍රවණතාවයන්ගේ බලපෑම සහ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය අතර පැවති තරගකාරීත්වය 2008 වර්ෂය තුළ දී, කල්බදු මූල්‍ය සමාගම්වල ලාභදායීත්වය පහළ යාමට මූලික වශයෙන් හේතු විය. කෙසේ වුවත්, විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතන විසින් පවත්වාගෙන යනු ලැබූ ශක්තිමත් ප්‍රාග්ධන පදනම හේතුවෙන් මෙම ගැටලුවලට මුහුණපෑමට ඔවුනට හැකි විය.

අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන

ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්

වසරේ වැඩි කාලයක් තුළ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් මත ඵලදා අනුපාතික අඩුවීම හේතුවෙන් 2008 වසරේ බොහෝවිට ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ගේ කටයුතු හිතකර ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබිණ. කෙසේ නමුත් 2008 අවසාන භාගයේ දී වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික වැඩිවීමත් සමග ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් තම ආයෝජන කළඹ වෙනස් කළ අතර, ඒ තුළින් යම්කිසි ප්‍රත්‍යාගණන පාඩු දැරීමට සිදු විය. 2008 වසර අවසානය වන විට ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ගේ මුළු ආයෝජන කළඹ රුපියල් බිලියන 83 දක්වා සියයට 59 කින් වර්ධනය විය. ඔවුන්ගේ ප්‍රාග්ධන පදනම 2008 අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 6.4 දක්වා සියයට 14 කින් වර්ධනය විය. 2008 වසර තුළ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ගේ බදු ගෙවීමට පෙර ශුද්ධ ලාභය රුපියල් බිලියන 1.6 දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය විය. ඒ අනුව ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ගේ ශක්තිමත්භාවය මනින මූල්‍ය දර්ශකයන් ද වර්ධනය විය. වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ

සියයට 2.4 කින් හා හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ සියයට 26.6 කින් වර්ධනය විය. ප්‍රාග්ධනයේ ඉහළ උපයෝජනය පෙන්නුම් කරමින් අවදානම මත බර තැබූ ප්‍රමාණාත්මක ප්‍රාග්ධන අනුපාතය සියයට 35.2 ක් සිට සියයට 16.5 දක්වා අඩු විය. නමුත්, ප්‍රමාණාත්මක ප්‍රාග්ධන අනුපාතය එහි අවම නියාමන අවශ්‍යතාව වන සියයට 8 ට වඩා ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. වසර අවසානයේ මූල්‍ය අංශවල පැවති කැළඹිලිකාරී ස්වභාවය ද්‍රවශීලතා හිඟයක් ලෙස ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් හට සුළු බලපෑමක් ඇති කරන ලදී. කෙසේ නමුත් ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්හට මහ බැංකුවේ විවෘත වෙළෙඳ කටයුතු වෙත යොමුවීමට අවකාශ ලැබී ඇති බැවින් මෙම තත්ත්වය බොහෝදුරට සමනය විය.

ආයෝජකයින්ගේ සුරක්ෂිතතාවය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා දිගුකලක් සිට පැවති අවශ්‍යතාවයක් වන ප්‍රධාන ප්‍රතිමිල දී ගැනුම් ගිවිසුම (Master Repurchase Agreement) හඳුන්වාදීම 2008 වසර තුළ සාර්ථක ලෙස සපුරාලනු ලැබීය. ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් හා බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් තම ද්විතියික වෙළෙඳපොළෙහි ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනු සඳහා පොදුවේ භාවිතා කළ හැකි ප්‍රධාන ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගිවිසුමක් එම වෙළෙඳපොළ තුළ ආයෝජකයින්ගේ සුරක්ෂිතතාවය තහවුරු කිරීම පිණිස මහ බැංකුවේ රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් හඳුන්වා දී ඇත. මෙම ගිවිසුම සකස් කිරීමට ශ්‍රී ලංකා බැංකුකරුවන්ගේ ආයතනයේ හා ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ගේ සංගමයේ සහයෝගය ලැබුණ අතර, එය 2009 වර්ෂයේ ජනවාරි මස සිට ක්‍රියාත්මක වේ.

ඒකක භාර

2008 වසර තුළ නව ඒකකභාර 3 ක් පිහිටුවීමත් සමග ඒකකභාර කර්මාන්තය තවදුරටත් වර්ධනය විය. කෙසේ නමුත් වසර අවසානයේ කොටස් වෙළෙඳපොළ මිල පහත වැටීමත් සමග කොටස්වල වැඩි ආයෝජනයක් පැවති ඒකකභාර කිසියම් බලපෑමකට ලක්වුණි. මුළු ඒකකභාර සංඛ්‍යාව 17 ක් වූ අතර, මෙම ඒකකභාරවලින් 13 ක් විවෘත අරමුදල් වන අතර, 4 ක් සංචාත අරමුදල් විය. මෙයින් 8 ක් ආදායම් අරමුදල් ද, 4 ක් වර්ධන අරමුදල් ද, 4 ක් සමබර අරමුදල් ද, 1ක් දර්ශක අරමුදලක් ද විය. මුළු ඒකකභාර හිමියන් සංඛ්‍යාව 22,699 දක්වා සුළු වශයෙන් අඩු වූ අතර, නිකුත් කර ඇති මුළු ඒකක ගණන දශ ලක්ෂ 638 දක්වා වැඩිවීමෙන් ඒකක අයිතිය සංකේන්ද්‍රණයෙහි වැඩිවීමක් පෙන්නුම් කරයි. සමාගම් 5 ක් විසින් ඒකකභාර කළමනාකරණය කරන අතර මෙම සමාගම් සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිසන් සභාව මගින් ඒකකභාර නීති සංග්‍රහය හා අදාළ භාරකාර ඔප්පුවල නිරූපිත ආයෝජන සීමාවන්ට අනුව එම සමාගම්වල නිරාවරණ මට්ටම් අධීක්ෂණයට ලක්කරනු

ලැබේ. 2008 අවසානයේ ඒකකභාර කර්මාන්තයේ ශුද්ධ වත්කම් අගය සියයට 8 කින් වැඩි විය. 2008 වර්ෂයේ සැප්තැම්බර් මස සිට කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි පසුබැසීම හේතුවෙන් කොටස් වෙත ආයෝජනය කර තිබූ අරමුදල්වල ශුද්ධ වත්කම් අගයෙහි පිරිහීමක් දක්නට ලැබිණි. කෙසේ නමුත් තම ආයෝජන කළඹෙහි විවිධාංගීකරණය හේතුවෙන් කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි මිල දර්ශකයන්ට වඩා යහපත් ක්‍රියාකාරීත්වයක් මෙම අරමුදල්වලින් පෙන්නුම් කරන ලදී. රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් මත වැඩි ආයෝජනයක් පැවති අරමුදල්වලට ඉහළ ප්‍රතිලාභ ලැබුණි. 2008 අවසානයේ ඒකකභාරවල සමස්ත ආයෝජනවලින් සියයට 38 ක් හිමිකම් ප්‍රාග්ධනය වන නමුත් එය 2004 පැවති සියයට 70 සිට 2007 වන විට සියයට 58 දක්වා පසුගිය වසර කිහිපය තුළ අඩු විය. රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල ආයෝජන දායකත්වය සියයට 38 දක්වා වැඩි වූ අතර, සාංගමික ණය සුරැකුම්පත්වල ආයෝජන දායකත්වය සියයට 24 දක්වා අඩු විය.

ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්

ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්වල මූලික ව්‍යාපාර කටයුත්ත වනුයේ නව ව්‍යවසායකයින්ගේ ව්‍යවසායක කටයුතු සඳහා ප්‍රාග්ධනය ලබාදීමය. වසර තුළ ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්වල කටයුතු සුළු වශයෙන් වර්ධනය විය. 2008 අවසානය වන විට කර්මාන්තයේ යෙදී සිටින සමාගම් 3 විසින් ව්‍යාපෘතීන් 34 ක් සඳහා රුපියල් දශ ලක්ෂ 804 ක අරමුදල් සපයා දී ඇත. සෞඛ්‍ය හා බලශක්ති අංශවල ආයෝජනයන් කෙරෙහි ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්වල අවධානය අඛණ්ඩව යොමු වී ඇත.

ගිවිසුම්ගත ඉතිරිකිරීමේ ආයතන

විශ්‍රාම අරමුදල්

සේවක අර්ථසාධක අරමුදල, සේවක භාරකාර අරමුදල, රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල, දායක විශ්‍රාම අරමුදල සහ පෞද්ගලික අර්ථසාධක අරමුදල් යන සියලුම අරමුදල්වල මුළු වත්කම් 2008 වර්ෂය තුළ සියයට 16 කින් රුපියල් බිලියන 876 දක්වා වැඩි විය. රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදලෙහි හා දායක විශ්‍රාම අරමුදලෙහි වත්කම් පදනම පිළිවෙලින් රුපියල් බිලියන 19 ක් හා රුපියල් බිලියන 1.2 ක් විය. මීට අමතරව, 2008 වර්ෂය තුළ පෞද්ගලික අර්ථසාධක අරමුදල් 176 ක් ක්‍රියාත්මක වූ අතර, එහි මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 108 ක් විය.

මෙරට ප්‍රධානතම විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ අරමුදල වන සේවක අර්ථසාධක අරමුදල, ශුද්ධ දායක මුදල් ඉහළ

යෑම, ආයෝජන ආදායම් සහ වත්කම් වර්ධනය වීම හේතුවෙන් ප්‍රසාරණය විය. සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ පරිපාලනය කම්කරු කොමසාරිස්වරයා සතු වන අතර, එහි අරමුදල් කළමනාකරණයේ වගකීම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය සතු වේ. සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ දශ ලක්ෂ 12.5 ක මුළු ගිණුම් සංඛ්‍යාවෙන් දශ ලක්ෂ 2.3 ක් ක්‍රියාකාරී ගිණුම් වේ. මෙම වෙනසට ප්‍රධානතම හේතුව වන්නේ ඇතැම් සාමාජිකයන් සතුව ගිණුම් කිහිපයක් පැවතීමයි. 2008 වසර තුළ සේවක අර්ථසාධක අරමුදලට දායක වන්නාවූ සේවා දායකයින් සංඛ්‍යාව 2007 වර්ෂයට සාපේක්ෂව සියයට 5 කින් වර්ධනය වී 64,000 ක් දක්වා ප්‍රසාරණය විය. සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය 2008 අවසානය වන විට සියයට 17 කින් රුපියල් බිලියන 655 දක්වා වැඩි විය. 2008 වසර තුළ සමස්ත දායක මුදල් ලැබීම් හා මුළු ප්‍රතිගෙවුම් සියයට 14 කින් හා සියයට 19 කින් වර්ධනය වී පිළිවෙළින් රුපියල් බිලියන 46 ක් හා රුපියල් බිලියන 26 ක් විය. සමස්ත ආයෝජන කළම රුපියල් බිලියන 627 ක් දක්වා සියයට 16 කින් වර්ධනය වූ අතර, එය රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් මත දැඩි ලෙස සංකේන්ද්‍රණය වී පැවතිණි (සියයට 97). වර්ෂය තුළ සේවක අර්ථසාධක අරමුදලෙහි දළ ආදායම රුපියල් බිලියන 75 ක් විය. 2008 වර්ෂය සඳහා සාමාජික ගිණුම් සඳහා වූ සඵල පොලී අනුපාතිකය සියයට 13.4 ක් විය. මෙම පොලී අනුපාතිකය 2008 වසරේ සියයට 10.3 ක් වූ බර්ත සාමාන්‍ය තැන්පතු අනුපාතිකයට වඩා ඉහළ මට්ටමක පැවතිණි.

මෙරට ක්‍රියාත්මක වන සේව්‍ය දායකත්ව විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ක්‍රමය වන සේවක භාරකාර අරමුදලෙහි ද, ශුද්ධ දායක මුදල් හා ආයෝජන ආදායම ඉහළ යෑම හේතුවෙන් වත්කම් පදනම වර්ධනය විය. භාරකාර මණ්ඩලයක් මගින් පාලනය වන සේවක භාරකාර අරමුදලෙහි දශ ලක්ෂ 8 ක් වූ ගිණුම් ප්‍රමාණයෙන් දශ ලක්ෂ 2.1 ක් සක්‍රීය ගිණුම් වේ. සේවක භාරකාර අරමුදලට දායක වන්නාවූ සේවා දායකයින් සංඛ්‍යාව 2008 වර්ෂය තුළ 58,446 දක්වා සියයට 6 කින් වර්ධනය විය. සේවක භාරකාර අරමුදලේ මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය 2008 වර්ෂය තුළ සියයට 18 කින් රුපියල් බිලියන 92 දක්වා වර්ධනය වූ අතර, මුළු දායකත්වය රුපියල් බිලියන 8 ක් දක්වා සියයට 14 කින් වර්ධනය විය. වසර තුළ සාමාජිකයින් හට ගෙවූ මුළු විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 5 ක් දක්වා සියයට 20 කින් වර්ධනය විය. 2008 වසර තුළ අරමුදලට වූ ශුද්ධ ලැබීම් සුළු වශයෙන් වැඩි විය. 2008 වසර අවසානය වන විට සේවක භාරකාර අරමුදලෙහි මුළු නොපියවූ සාමාජික ගිණුම් ශේෂය රුපියල් බිලියන 89 දක්වා සියයට 17 කින් වැඩිවිය. සමස්ත ආයෝජන 2008 අග වන විට රුපියල් බිලියන 87 දක්වා සියයට 18 කින් වර්ධන වූ අතර, එය රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් මත දැඩිව සංකේන්ද්‍රණය වී පැවතිණි (සියයට 91).

8.8 සංඛ්‍යා සටහන	විශ්‍රාම අරමුදල්වල ප්‍රධාන දර්ශක			
	සේ.අ.අ.		සේ.භා.අ.	
	2007	2008	2007	2008
ගිණුම් සංඛ්‍යාව (දශ ලක්ෂ)	11.9	12.5	7.9	8.0
එයින් ක්‍රියාකාරී ගිණුම් (%)	18.5	18.4	24.1	26.3
දායකත්වය වූ සේවාදායකයින් සංඛ්‍යාව	61,116	64,000	54,904	58,446
මුළු දායකත්වය (රු. බිලියන)	40.6	46.0	7.3	8.3
මුළු ප්‍රතිගෙවුම් (රු. බිලියන)	21.8	25.8	4.1	4.9
මුළු නොපියවූ සාමාජික ගිණුම් ශේෂ (රු. බිලියන)	549.4	645.0	75.9	88.9
මුළු වත්කම් (රු. බිලියන)	562.4	655.3	78.7	92.4
මුළු ආයෝජන කළම (රු. බිලියන)	541.5	627.2	73.5	86.8
එයින් රජයේ සුරැකුම්පත් (%)	96.5	96.9	90.6	91.4
දළ ආදායම (රු. බිලියන)	59.4	74.7	8.3	11.5
සාමාජික ගිණුම් සඳහා ගෙවූ පොලී අනුපාතික (%)	11.20	13.40	10.25	12.00

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

රක්ෂණ සමාගම්

2008 වර්ෂය තුළ රක්ෂණ කර්මාන්තයෙහි මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් පැවතිණි. රක්ෂණ අංශය මූල්‍ය පද්ධතියේ සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 3 ක් පමණ නියෝජනය කරනු ලැබේ. රටේ මුළු ජනගහණයෙන් රක්ෂණ ආවරණයන් පවතින්නේ සියයට 10 කටත් වඩා අඩු පිරිසකට වන බැවින් රක්ෂණ කර්මාන්තය දියුණු කිරීමට සැලකිය යුතු ඉඩ ප්‍රස්ථාවක් තිබේ. රක්ෂණ අංශය සමාගම් 16 කින් සමන්විත වන අතර, එයින් සමාගම් 11 ක් දිගු කාලීන හා සාමාන්‍ය රක්ෂණ කටයුතු ඇතුළත් සංයුක්ත රක්ෂණකරුවන් ලෙස කටයුතු කරනු ලැබේ. සමාගම් 3 ක් සාමාන්‍ය රක්ෂණ කටයුතුවල පමණක් නිරත වන අතර, සමාගම් 2 ක් දිගුකාලීන (ජීවිත) රක්ෂණ කටයුතුවල පමණක් නිරත වේ. රක්ෂණ සමාගම් 5 ක් විදේශ රක්ෂණ සමාගම් සමග සහයෝගීතාවයෙන් කටයුතු කරනු ලැබේ. මීට අමතරව, රක්ෂණ නියෝජිතයින් 25,000 ක් හා රක්ෂණ තැරැව්කරුවන් 50 ක් පමණ රක්ෂණ කර්මාන්තයේ නිරත වේ. රක්ෂණ කර්මාන්තය දැඩි සංකේන්ද්‍රණය වීමක් පිළිබිඹු කරන අතර, සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 66 ක් පමණ ආයතන දෙකක් සතු වේ. විශාලතම ආයතන 5 සමස්ත රක්ෂණ වත්කම්වලින් සියයට 94 ක දායකත්වයක් උසුලයි. 2008 වසර තුළ දිගුකාලීන රක්ෂණ වාරික සියයට 14 කින් ද, සාමාන්‍ය රක්ෂණ වාරික සියයට 11 කින් ද වර්ධනය වූ අතර, එය 2007 හා සැසඳීමේ දී මධ්‍යස්ථ වර්ධනය වීමක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකිය. රක්ෂණ සමාගම්වල සමස්ත වත්කම් 2008 වසර තුළ රුපියල් බිලියන 155 දක්වා සියයට 15 කින් වර්ධනය විය. රක්ෂණ සමාගම්වලින් බහුතරයක් ප්‍රාරක්ෂණය හා මෙහෙයුම් කටයුතු යන දෙඅංශයෙන්ම ලාභ උපයා ඇත.

සියළුම රක්ෂණ සමාගම් විසින් නුඤ්ඤත්ව ආන්තික අවශ්‍යතා සපුරාලනු ලැබීය. රක්ෂණ

සමාගම්වල ශක්තිමත් භාවය මනින ප්‍රධාන දර්ශකය ලෙස නුඛුන්වත් ආන්තිකය දැක්විය හැකිය. 2008 වර්ෂයේ දී දිගු කාලීන හා සාමාන්‍ය රක්ෂණවලට අදාළ නුඛුන්වත් ආන්තික අවශ්‍යතා සියළුම සමාගම් විසින් සපුරාලනු ලැබීය. දිගු කාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණවලට අදාළ සමස්ත නුඛුන්වත් ආන්තික අනුපාතික ඉහළ යෑම තුළින් රක්ෂණ කර්මාන්තයේ ශක්තිමත්භාවය වර්ධනය වීම පිළිබිඹු වේ. විවක්ෂණශීලී අවශ්‍යතාවයක් ලෙස රක්ෂණ සමාගම් සතු දිගුකාලීන අරමුදල්වලින් සියයට 30 ක් හා සාමාන්‍ය රක්ෂණ සඳහා වන තාක්ෂණ සංචිතවලින් සියයට 20 ක් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්ති ආයෝජනය කළයුතුව ඇත. රක්ෂණ සමාගම් සතු වත්කම්වලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් විවිධ කල්පිරීම්වලින් යුත් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්ති ආයෝජනය කර තිබූ හෙයින් (දිගු කාලීන රක්ෂණවලින් සියයට 49 ක් හා සාමාන්‍ය රක්ෂණවලින් සියයට 29 ක්) සිය අවදානම් අඩු කිරීමටත්, ඉපයීම් ශක්තිමත් කිරීමටත් එය දායක වී ඇත. 2008 ජනවාරි සිට රක්ෂණ සමාගම් සතු සාමාන්‍ය ප්‍රති-රක්ෂණ වාරිකවලින් සියයට 20 ක් ජාතික රක්ෂණ භාරකාර අරමුදලට යොමු කිරීම හේතුවෙන් දළ වාරිකවලින් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් රට තුළ රඳා පැවැත්වීම සහතික කර ඇත. රක්ෂණ සමාගම් මත සෙස් බද්දක් පැනවීම තුළින් ඔප්පුකරුවන් ආරක්ෂා කිරීමේ අරමුදලට මුදල් සැපයෙන අතර, රක්ෂණකරුවකු සිය වගකීම් පැහැර හැරියහොත්, ඔප්පුහිමියන් ආරක්ෂා කිරීමට මෙම අරමුදල භාවිතා කළ හැකිය.

රක්ෂණ කර්මාන්තයට අදාළ නියාමන රාමුව අධීක්ෂණය හා බලතල ක්‍රියාවට නැංවීම තවදුරටත් ශක්තිමත් කෙරිණි. අවදානම් අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාවට නැංවීම, රක්ෂණ සමාගම්වල අවදානම් තත්ත්වය තක්සේරු කිරීම සහ නියාමනයන්ට අනුකූලව කටයුතු කිරීම යනාදී කරුණු පරීක්ෂා කර බැලීමට ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය රක්ෂණ සමාගම්වල සහ රක්ෂණ තැරැව්කරුවන් සම්බන්ධ එතැන් හා දුරස්ථ පරීක්ෂණ කටයුතුවල යෙදී සිටී. ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය දැනට පවත්නා රුපියල් දශ ලක්ෂ 100 ක අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය රුපියල් දශ ලක්ෂ 250 දක්වා සෑම වර්ගයේම රක්ෂණ ව්‍යාපාර ආවරණය වන පරිදි 2009 වර්ෂයේ දී වැඩි කිරීමට යෝජනා කර ඇත. එමෙන්ම 2010 වන විට අවදානමට අනුකූල ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක රාමුවක් දියත් කිරීමට දැනටමත් ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇත. සමස්ත රක්ෂණ කර්මාන්තයට බලපැවැත්වෙන විවක්ෂණශීලී අධීක්ෂණයන්ට අදාළ නියාමනයන් ශක්තිමත් කිරීමට ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය රක්ෂණ පනත පුළුල් ලෙස සංශෝධනය කිරීම සඳහා කටයුතු සම්පාදනය කර ඇති අතර, එය ප්‍රමාදයකින් තොරව නීතිගත කිරීම අවශ්‍ය වේ.

8.4 මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ප්‍රවණතා

අන්තර් බැංකු ඒකෂණ මුදල් වෙළෙඳපොළ

2008 වර්ෂයේ මුල් මාස නවයේ දී බැංකු පද්ධතිය තුළ ද්‍රවශීලතා අතිරික්තයක් පැවතුණ ද, 2008 අවසාන කාර්තුව තුළ මෙයට ප්‍රතිවිරුද්ධව ද්‍රවශීලතා හිඟයක් පැවතුණි. 2008 වර්ෂයේ මුල් කාර්තු තුනෙහි දෛනික සාමාන්‍ය ද්‍රවශීලතා අතිරික්තය රුපියල් බිලියන 5 ක් වූ අතර, හතර වන කාර්තුවේ දෛනික සාමාන්‍යය ද්‍රවශීලතා හිඟය රුපියල් බිලියන 10 ක් විය. වසර අග ඇති වූ ද්‍රවශීලතා හිඟය පිළිබිඹු කරමින්, මුල් කාර්තු තුනෙහි දෛනික සාමාන්‍යය අන්තර් බැංකු ඒකෂණ මුදල් වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු පරිමාව රුපියල් බිලියන 6.8 සිට අවසාන කාර්තුව වන විට රුපියල් බිලියන 11.8 දක්වා වැඩි විය. 2008 වසරේ දෛනික සාමාන්‍යය අන්තර් බැංකු ඒකෂණ මුදල් වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු පරිමාව, පෙර වසරේ දී මෙන්ම රුපියල් බිලියන 8 ක් ලෙස නොවෙනස්ව පැවතුණි. හතර වන කාර්තුවේ රුපියල් ද්‍රවශීලතා හිඟයට ප්‍රධාන හේතුවක් වූයේ ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය හේතුවෙන් දේශීය වෙළෙඳපොළෙහි ඇති වූ එ.ජ.ඩොලර් ශේෂයන්හි හිඟය පියවීමට මහ බැංකුව දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට විදේශ විනිමය සැපයීමයි.

අන්තර් බැංකු ඒකෂණ මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි උච්චාවචනයන් සීමාකිරීමට මහ බැංකුවට හැකි විය. 2008 වර්ෂයේ මුල් මාස 9 තුළ අප්‍රේල් උත්සව සමයේ හා ජනවාරි, මැයි හා ජූනි මාසයන්වල දින කිහිපයක් තුළ ඒකෂණ මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික සියයට 19.0 - 21.0 අතර පරාසයක් දක්වා ඉහළ නැගුණ නමුත්, අනෙකුත් දිනවල මෙම වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික 13.5 - 15.5 අතර පරාසයක පැවතුණි. වසරේ අවසාන කාර්තුව තුළ දී ඒකෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල සාමාන්‍යය සියයට 15.0 - 16.5 ක පරාසයක් දක්වා ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත් මෙම කාලය තුළ ඒකෂණ මුදල් අනුපාතික එතරම් උච්චාවචනය නොවීය. මහ බැංකුව ප්‍රතිවිකුණුම් ගනුදෙනු සඳහා හඳුන්වාදුන් සියයට 19.0 ක දඩ පොලී අනුපාතිකය වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල පදනම් පොළීය ලෙස ක්‍රියා කළේය. විවට වෙළෙඳපොළ කටයුතු තුළින් මහ බැංකුව විසින් වෙළෙඳපොළට ද්‍රවශීලතාවය මුදා හැරීම, සහ වසර අවසාන වන විට ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාත දෙවරක් අඩු කිරීම තුළින් රුපියල් බිලියන 24.5 ක් ස්ථාවර පදනම මත වෙළෙඳපොළට මුදාහැරීම හේතුවෙන් ද ඒකෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල විචලනය අඩු මට්ටමක පැවතිණි.

8.9 සංඛ්‍යා සටහන		මුදල් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය 2006 - 2008			
		රුපියල් දශ ලක්ෂ			
ඒකාකාරී මුදල් වෙළෙඳපොළ		ප්‍රාථමික භාණ්ඩාගාර බිල්පත් වෙළෙඳපොළ			
දෛනික සාමාන්‍ය පරිමාව		නිකුත් කළ ප්‍රමාණය	මිලදීගත් ප්‍රමාණය		
			මහ බැංකුව	ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්	අනෙකුත් (අ)
2006					
කාර්තුව 1	4,807.71	147,481	16,796	117,443	13,242
කාර්තුව 2	7,013.61	144,412	28,731	101,630	14,051
කාර්තුව 3	6,494.94	152,254	47,755	88,144	16,355
කාර්තුව 4	8,767.95	183,719	71,581	89,785	22,353
2007					
කාර්තුව 1	7,555.30	141,804	35,051	89,069	17,684
කාර්තුව 2	6,274.05	239,165	78,726	98,530	61,909
කාර්තුව 3	7,220.77	212,007	68,138	94,253	49,616
කාර්තුව 4	7,592.39	224,212	40,946	106,606	76,660
2008					
කාර්තුව 1	6,295.21	201,330	8,156	92,186	100,988
කාර්තුව 2	6,208.72	212,181	17,139	78,232	116,810
කාර්තුව 3	5,579.00	164,368	10,262	57,746	96,360
කාර්තුව 4	9,657.76	201,697	148,170	24,432	29,095

(අ) පූර්ව එකඟතාවය මත නිකුත් කිරීම මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ

2008 අගෝස්තු දක්වා විදේශ විනිමය ලැබීමේ ඉහළ යාමක් පැවතිය ද, මෙම ප්‍රවණතාව පසුව සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් විය. 2008 අගෝස්තු මස දක්වා මෙලෙස විදේශ විනිමය ලැබීම් ඉහළයාමට හේතු වූයේ 2007 වසරේ දෙසැම්බර් මස සිට භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල සියයට 10 ක් දක්වාත් ආයෝජනය කිරීමට සහ 2008 මැයි සිට භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල සියයට 10 ක් දක්වා විදේශ ආයෝජකයින් සඳහා විවෘත කිරීමයි. මෙම කාලවර්ෂයේ කුළු විදේශ සංචිත මට්ටම වර්ධනය කිරීමට සහ විනිමය අනුපාතිකය උච්චාවචනය වීම හා විශාල ලෙස අධි ප්‍රමාණය වීම වැළැක්වීම පිණිස මහ බැංකුව විසින් වෙළෙඳපොළෙන් විනිමය මිල දී ගන්නා ලදී. කෙසේ වුවද, ජාත්‍යන්තර වශයෙන් දැඩි ද්‍රවශීලතා හිඟයක් ඇති කළ ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය හේතුවෙන් 2008 සැප්තැම්බර්වලින් පසුව මෙම තත්ත්වය වෙනස් විය. විශේෂයෙන්ම රජයේ සුරැකුම්පත්හි ආයෝජනයන් හා අනෙකුත් විදේශ අරමුදල් සැලකිය යුතු වශයෙන් රටින් ඉවත්වීම හේතුවෙන් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි ඇති වූ ද්‍රවශීලතා හිඟ තත්ත්වය තුළ එ.ජ.ඩොලර් සඳහා ආනයනකරුවන්ගේ ඉල්ලුම් විනිමය අනුපාතය මත පීඩනයක් ඇති කළේය. එම නිසා, මහ බැංකුව එ.ජ.ඩොලර් විකිණීම මගින් දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට මැදිහත් විය. තවද, වාණිජ බැංකුවල සමපේක්ෂණ ව්‍යාපාරික කටයුතු සීමාකිරීම සඳහා මහ බැංකුව එම බැංකුවල ශුද්ධ

විදේශ විනිමය ගනුදෙනු සඳහා පනවා තිබූ සීමාවන් (net open positions) තවදුරටත් දැඩි කළේය.

ශ්‍රී ලංකා රුපියලෙහි අධික උච්චාවචනයන් සීමාකිරීම සඳහා පෙරසේම මහ බැංකුව 2008 වසරේ දී ද විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි දෙආකාරයෙන්ම මැදිහත් විය. 2008 වසර තුළ වෙළෙඳපොළෙන් එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 674 ක මුළු අගයක් අවශෝෂණය කළ අතර, එ.ජ.ඩොලර් බිලියන 1.5 ක් වෙළෙඳපොළට සැපයීය. එමගින් 2008 වසරේ ශුද්ධ විදේශ විනිමය සැපයුම එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 858 ක් විය. මෙය 2007 ශුද්ධ විදේශ විනිමය සැපයුම වූ එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 123 ට වඩා සැලකිය යුතු ඉහළ අගයකි. 2008 වසරේ මෙම ඉහළ විදේශ විනිමය සැපයුම ප්‍රධාන වශයෙන් සිදු වූයේ, මිල ඉහළ මට්ටමක තිබෙන විට සිදු කරන ලද බිනිප් තෙල් ආනයනයන්හි බිල්පත් පියවීම හා ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය නිසා විදේශිකයන් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ බැඳුම්කර වෙත තිබූ ඔවුන්ගේ ආයෝජනයන් ඉවත් කිරීම හේතුවෙන් අවශ්‍ය වූ විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට සැපයීමයි.

2008 වසර තුළ ශ්‍රී ලංකා රුපියල සාපේක්ෂ වශයෙන් ස්ථායීව පැවතිණි. වසරෙහි මුල් කාර්තු 3 තුළ රුපියල සියයට 0.68 කින් අධි ප්‍රමාණය වුවද, 2008 වසර අවසාන කාර්තුව තුළ ඇති වූ අවප්‍රමාණය හේතුවෙන් ගෙන සමස්ත වශයෙන් රුපියල එ.ජ.ඩොලරයට එරෙහිව සියයට 4 කින් අවප්‍රමාණය විය. රුපියල අනෙකුත් ප්‍රධාන ව්‍යවහාර මුදල්වලට එරෙහිව ද අවප්‍රමාණය විය. එය ජපන් යෙන් වලට එරෙහිව සියයට 22 කින් ද, යුරෝට්ටු එරෙහිව සියයට එකකින්ද අවප්‍රමාණය විය. ශ්‍රී ලංකා රුපියල ස්ටර්ලින් පවුමට එරෙහිව සියයට 32 කින් ද, ඉන්දියානු රුපියලට එරෙහිව සියයට 17 කින් ද අධිප්‍රමාණය වූ අතර, මෙයට ප්‍රධාන හේතුව වූයේ එම ව්‍යවහාර මුදල් එ.ජ.ඩොලරයට එරෙහිව අවප්‍රමාණය වීමය. 2008 වසර තුළ අන්තර් බැංකු විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි ක්‍රියාකාරීත්වය සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යන ලදී. දෛනික සාමාන්‍ය අන්තර් බැංකු ගනුදෙනු පරිමාව 2008 වසර තුළ එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 59 ක් විය. මෙය 2007 වසරේ පැවති එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 38 ට සාපේක්ෂව සියයට 55 ක ඉහළ යාමකි.

රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ

රුපියලේ අගයෙන් යුත් ණය නිකුත් කිරීමේ ක්‍රමෝපායයේ ප්‍රධාන අරමුණ වූයේ ගෙවිය යුතු ණය නොගයේ කල්පිරීමේ ව්‍යුහය සුමට කිරීම හා ණය කල්පිරීම් ඒකරාශී වීම අවම කිරීමය. එම නිසා දින 91 භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුතුව සීමා කරන ලද අතර, දින 364 භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුතුව වැඩි කරන ලදී. මේ අනුව භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල කල්පිරීමේ ව්‍යුහයේ

සංයුතිය වෙනස් වී සතිපතා කල්පිරීමේ පරිමාව 2007 වසර හා සසඳන විට 2008 වසර තුළ බෙහෙවින් අඩු විය. ඒ අනුව 2008 වසරේ දින 91 භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුත්ව, මුළු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුතුවෙන් සියයට 32 ක් පමණ වූ අතර, මෙය 2007 වසර තුළ සියයට 67 ක් විය. තවද, භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල සතිපතා කල්පිරීමේ පරිමාව රුපියල් බිලියන 10 ක් වැනි පහසුවෙන් හැසිරවිය හැකි මට්ටමකට අඩු විය.

රජයේ අය වැය අවශ්‍යතා පියවීම සහ එහි කෙටිකාලීන මුදල් ප්‍රවාහ අවශ්‍යතා සඳහා මහ බැංකුවේ රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව වෙන්දේසි කළින් මෙන්ම සෘජු ස්ථාපන සැලසුම් මගින් ද භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා බැඳුම්කර නිකුත් කරන ලදී. 2008 වසරේ දී මෙම භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නිකුතුවල මුළු දළ මුහුණත වටිනාකම රුපියල් බිලියන 780 ක් විය. වසරේ මුල් මාස 9 තුළ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල එලඳා අනුපාතික විශාල ලෙස පහත වැටුණි. මෙයට හේතුවූයේ 2008 වසරේ මැයි මස භාණ්ඩාගාර බිල්පත් විදේශිකයන්ට විවෘත කිරීම හා කෙටිකාලීන රජයේ සුරැකුම්පත් නිකුතුව සීමාකිරීම නිසා එම බිල් පත්වලට වැඩි ඉල්ලුමක් ඇති වීමය. එහෙත් අවසන් කාර්තුවේ දේශීය මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි ඇති වූ ද්‍රවශීලතා හිඟය හා ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය උග්‍ර වීමෙන් විදේශිකයන් ඔවුන්ගේ ආයෝජන ආපසු රැගෙන යාම හේතුවෙන් භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල එලඳා අනුපාතික සියයට 19 - 17 අතර පරාසයකට ඉහළ නැගුණි.

2008 වසර තුළ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර කළින් රුපියල් බිලියන 489 ක් එක්රැස් කරන ලදී. මෙම අගයෙන් රුපියල් බිලියන 33 ක් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වෙන්දේසි කළින් ද, ඉතිරි රුපියල් බිලියන 456 වෙළෙඳපොළ තුළ සෘජුව බැඳුම්කර ස්ථාපනය කිරීම මගින් ද රැස්කර ගන්නා ලදී. 2007 දෙසැම්බර් මස දී භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල විදේශ ආයෝජනයන් සඳහා පැවති සීමාවන් සියයට 10 දක්වා ඉහළ නැංවීම භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල එලඳා අනුපාතික පහත වැටීමට දායක විය. වසර දෙකක පරිණත කාලයක් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල එලඳා අනුපාතික වර්ෂයේ මුල් මාස 9 තුළ දී පහත වැටුණි. කෙසේ වුවද, 2008 වසරේ අවසාන කාර්තුව වන විට විදේශිකයන් තම භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර විකිණීම හේතුවෙන් වසර 2 ක කල්පිරීම් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල එලඳා අනුපාතික සියයට 20 ක පමණ මට්ටමකට ඉහළ නැගිණි. දිගුකාලීන පරිණත කාලයක් සහිත බැඳුම්කර සඳහා ඉහළ එලඳා අනුපාතික අපේක්ෂා කිරීම නිසා 2008 වසර තුළ එවැනි භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම සීමා කරන ලදී. කෙසේ වුවද, උද්ධමන පීඩන සමනය වීමත් සමග අවුරුදු 3 හා 4 කල්පිරීම් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සුළු පරිමාණවලින් පෞද්ගලික ස්ථාපනයන් කළින්

නිකුත් කරන ලදී. බැඳුම්කර වෙළෙඳපොළෙහි අධික ප්‍රභේදනය වැළැක්වීමට රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් තවදුරටත් එහි ප්‍රතිපත්තිය වූ පවතින භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ශ්‍රේණිවලට අදාළ බැඳුම්කර නැවත විවෘත කිරීම සහ හැකි පමණින් නව නිකුතූන් සීමා කිරීම ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. කෙසේ වුවද 2008 වර්ෂය තුළ අපේක්ෂිත පරිදි නව නිකුතූන් අඩු කිරීමට බාධාවක් වූයේ බාහිර මූල්‍යන්ගෙන් ලැබීමට තිබූ අරමුදල් විශාල ලෙස අඩුවීම හේතුවෙන් ගෙන රජය දේශීය මූල්‍යන්ගෙන් ණය ලබා ගැනීම ශීඝ්‍රයෙන් ඉහළ යෑමයි. මෙම ගැටලුව හැරෙන්නට රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2007 වසරේ දී මෙන් 2008 වසර අවසානයේ දී ද මුළු භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුතු ශ්‍රේණි සංඛ්‍යාව 42 ක් ලෙස පවත්වා ගනු ලැබීය.

රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2008 වසරේ දී තවදුරටත් විදේශ විනිමය අගයෙන් යුත් ණය රැස්කරන ලදී. කල්පිරෙන ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර සඳහා ගෙවනු පිණිස රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ජුනි හා සැප්තැම්බර් මාසවල දී ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර නැවත නිකුත් කොට එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 335.3 ක් රැස් කරන ලදී. රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව සය මාසික ලන්ඩන් අන්තර් බැංකු අර්පණ අනුපාතිකයට පදනම් අංක 294.9 ක් එකතු කරන ලද පොලී අනුපාතිකයකට වසර දෙකක කල්පිරීමක් සහිත ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර නැවත නිකුත් කිරීමෙන් ජුනි මස තුළ එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 275.3 ක් රැස් කරන ලදී. තවද, වසර දෙකක පරිණත කාලයක් සහිත ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර සයමාසික ලන්ඩන් අන්තර් බැංකු අර්පණ අනුපාතිකයට පදනම් අංක 289.5 ක් එකතු කරන ලද පොලී අනුපාතිකයකට සැප්තැම්බර් මස දී නැවත නිකුත් කර එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 60 ක් රැස් කරන ලදී. 2008 වසර තුළ එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 10 ක් වටිනා පරිණත වූ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර සඳහා ගෙවීම් කර භාවිතයෙන් ඉවත් කරන ලදී. තවද, 2008 ජූලි මස දී අක්වෙරළ බැංකු ඒකකවලින් ලබා ගෙන තිබූ එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 593 ක ණයක් වසර දෙකක කල්පිරීම් සහිත ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරවලට පරිවර්තනය කරන ලදී. එමෙන්ම 2008 වසරේ දී අක්වෙරළ බැංකු ඒකකවලින් එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 77 ක් ණය වශයෙන් ලබාගන්නා ලදී. මේ අතර 2008 වසරේ දී වසර 3 ක කාලයක් සඳහා එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 150 ක වාණිජ ණයක් ඒකාබද්ධ ණයක් වශයෙන් ලබාගත් අතර, ඒවා සංවත්සර දිනයන් හි දී අවශ්‍ය නම් ආපසු ගෙවීමේ එකඟ මනාපයක් (Put Option) සහිත බැඳුම්කර විය. මෙම ණය ගනු ලැබුවේ සය මාසික ලන්ඩන් අන්තර් බැංකු අර්පණ අනුපාතිකයට පදනම් අංක 256 ක සඵල පොලී ආන්තිකයක් එකතු කරන ලද පොලී අනුපාතිකයකටය.

සාංගමික ණය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ

වාණිජ පත්‍ර

වසර තුළ වාණිජ පත්‍ර වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය පහත් මට්ටමක පැවතිණි. 2007 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 30 ක් වූ මුළු වාණිජ පත්‍ර නිකුතුව හා සැසඳීමේ දී බැංකුවල සහාය ඇතිව සිදු කළ ප්‍රති-නිකුත් ද ඇතුළුව 2008 දී නිකුත් කළ මුළු වාණිජ බිල්පත් වටිනාකම රුපියල් බිලියන 24 ක් විය. 2007 දී සියයට 12 - 25 ක් අතර වූ වාණිජ පත්‍ර පොලී අනුපාතික 2008 දී සියයට 17 - 36 ක් දක්වා ඉහළ නැගුණි. තුන් මසක හෝ ඊට අඩු කල්පිරීම් සහිත වාණිජ පත්‍ර මුළු වෙළෙඳපොළෙන් සියයට 91 ක් වූ අතර, සය මසක වාණිජ පත්‍රවලට සියයට 8 ක කොටසක් හිමි විය. 2007 වසර අවසානය වන විට නොපියවන ලද මුළු වාණිජ පත්‍රවල වටිනාකම රුපියල් බිලියන 61 ක් වූ අතර, මෙය 2008 දී රුපියල් බිලියන 55 ක් විය.

සාංගමික බැඳුම්කර

ඉහළ පොලී අනුපාතික වාතාවරණය සාංගමික බැඳුම්කර වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයට අහිතකර ලෙස බලපාන ලදී. 2007 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 8.2 ක මුළු වටිනාකමින් යුත් ණයකර නිකුත් 7 හා සැසඳීමේ දී 2008 වසර තුළ, රුපියල් බිලියන 6.8 කින් යුත් නව ණයකර පහක් කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ලැයිස්තුගත විය. ලංකා බැංකුව විශාලතම ණයකර නිකුත් කරන්නා වෙමින් රුපියල් බිලියන 4.6 ක් රැස්කරන ලදී. ස්ථාවර මෙන්ම විචල්‍ය පොලී අනුපාතික යටතේ මෙම ණයකර නිකුත් කරන ලදී. ණයකරවල පොලී අනුපාතික සියයට 17-24 ත් අතර විචල්‍යය විය. 2008 වසරේ කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළ ණය සුරැකුම් වෙළෙඳාම් පද්ධතියේ ලැයිස්තුගත සාංගමික ණයකර පිරිවැටුම රුපියල් දශ ලක්ෂ 103 ක් වූ අතර, 2007 වසරේ දී මෙය රුපියල් දශ ලක්ෂ 99 ක් විය.

කොටස් වෙළෙඳපොළ

බාහිර හා දේශීය හේතූන් සංකලනයෙන් 2008 දී කොටස් වෙළෙඳපොළ දැඩි අවපාතයකට ලක්විය. කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි කොටස් මිල ගණන් 2008 වසරේ මුල් මාස 8 හි සාමාන්‍ය විචල්‍යයක් සහිතව හැසුරුණු අතර, සැප්තැම්බර් මස මැද සිට ශීඝ්‍රයෙන් පහත වැටුණි. 2008 වර්ෂයෙහි දී සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය සියයට 41 කින් හා මිලංක මිල දර්ශකය සියයට 50 කින් පහත වැටුණු අතර, ඒ හා සැසඳීමේ දී එම මිල දර්ශක දෙක 2007 වර්ෂයේ දී පහත වැටුණේ පිළිවෙලින් සියයට 7 කින් හා සියයට 11 කින් පමණි. වෙළෙඳපොළෙහි පහත වැටීමට තුඩු දුන් කරුණු වූයේ ඉහළ පොලී අනුපාතික, අඩු සමාගම්

ඉපැයීම්, කලින් සිදුකරන ලද පෞද්ගලීකරණයන් සම්බන්ධ නඩුහබ පැවතීම නිසා යම් ප්‍රධාන සමාගම්වලට බලපෑම් ඇතිවීම, ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදයේ බලපෑම සහ ඉන් හටගත් ආර්ථික පසුබැස්ම යනාදියයි. 1990 වර්ෂයේ සිට සමස්ත මිල දර්ශකයේ අඩුම අගයක් පැවතියේ මෙම වසරේදී ය. සමස්ත මිල දර්ශකය හා මිලංක මිල දර්ශකය අඛණ්ඩව දෙවන වසරටත් පහත වැටීමක් වාර්තා කරන ලදී. වෙළෙඳපොළ මිල ඉපැයුම් අනුපාතය 2007 දී සියයට 11.6 ක් වූ අතර, 2008 දී සියයට 5.4 ක් දක්වා අඩු වී එහි දිගුකාලීන ප්‍රවණතාවයෙන් සැලකිය යුතු වින්‍යාවක් පෙන්වීය.

වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය 2007 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 821 සිට (ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 23) රුපියල් බිලියන 489 (ද.දේ.නි.යෙන් සියයට 11) දක්වා 2008 වසරේ දී පහත වැටුණි. 2008 වසරේ දී සමස්ත මිල දර්ශකයේ සියළු අංශවල මිල දර්ශක පහත වැටුණි. විශාලතම අංශ පහෙහි මිල දර්ශක තියුණු ලෙස පහත වැටුණි. එනම්, විදුලි සන්නිවේදන (සියයට 52), බැංකු මූල්‍ය සහ රක්ෂණ (සියයට 45), විවිධාංගීකරණ (සියයට 49), ආහාරපාන හා දුම්කොළ (සියයට 21), සහ සෞඛ්‍ය (සියයට 34) වශයෙනි.

වසර තුළ වෙළෙඳපොළ පිරිවැටුම විශාල ගනුදෙනු කිහිපයක් හේතුකොට ගෙන ඉහළ ගියේය. මුළු කොටස් පිරිවැටුම රුපියල් බිලියන 110 ක් විය. රුපියල් බිලියන 33 ක් වූ ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම්හි කොටස් විකිණීම කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළ ඉතිහාසයේ සිදුවූ විශාලතම ගනුදෙනුව විය. 2007 වසරේ දී

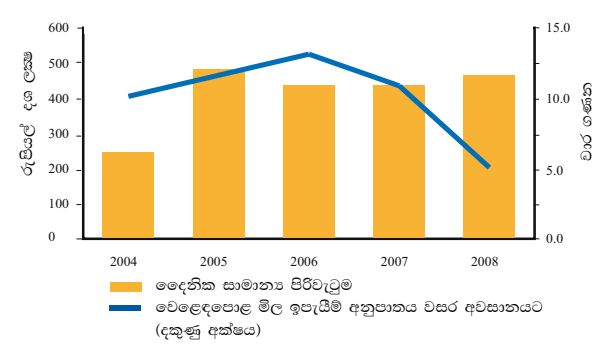
8.10 සංඛ්‍යා සටහන	කොටස් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය	
	2007	2008
සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය (අ)	2,541.0	1,503.0
වාර්ෂික වෙනස (%)	(6.7)	(40.9)
මිලංක මිල දර්ශකය (අ)	3,291.9	1,631.3
වාර්ෂික වෙනස (%)	(11.3)	(50.4)
වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය රුපියල් බිලියන (අ)	821	489
ද.දේ.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	22.9	11.1
වෙළෙඳපොළ මිල ඉපැයීම් අනුපාතිකය (අ)	11.6	5.4
වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය හා පිරිවැටුම් අතර අනුපාතය (%)	12.8	22.6
වෙළෙඳාම් කළ කොටස් වටිනාකම (රු. දශ ලක්ෂ)	104,985	110,454
වෙළෙඳාම් කළ කොටස් ගණන (දශ ලක්ෂ)	2,952	3,155
වෙළෙඳාම් කළ සමාගම් ගණන (අ)	231	232
ලැයිස්තුගත කළ සමාගම් ගණන (අ)	235	235
කොටස් හඳුන්වා දීම් (අ)	0	1
ආරම්භක මහජන අර්පණයන්/විකිණීම් සඳහා අර්පණයන් සංඛ්‍යාව (අ)	0	2
හිමිකම් නිකුත් ගණන	21	9
හිමිකම් නිකුත්ගෙන් එකතුවූ මුළු ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ	44,622	2,891
(අ) වසර අවසානයට	මූලය: කොළඹ කොටස්	
(ආ) සමාගම් ලැයිස්තුගත කිරීමෙහි ක්‍රම 3ක් ඇත. මහජන නිකුතුවක් අවශ්‍ය නොවන හඳුන්වා දීමක්, දැනටමත් තිබෙන කොටස් නිකුත් කිරීම සඳහා මහජනයාට කරන අර්පණයක් සහ මහජනයාට දායකවීම සඳහා නව කොටස් නිකුත් කිරීමක් වශයෙනි.	නුවමාරුව	

රුපියල් දශ ලක්ෂ 435 ක් වූ දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුම, 2008 වසරේ දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 465 දක්වා වැඩි විය. කෙසේ වුවද, වසර අග කාලය තුළ දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුම සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටුණි. සැප්තැම්බර්, ඔක්තෝබර් සහ නොවැම්බර් මාසවල දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුම රුපියල් දශ ලක්ෂ 175 දක්වාත් දෙසැම්බර් මාසයේ දී එය රුපියල් දශ ලක්ෂ 70 දක්වාත් පහත වැටුණි.

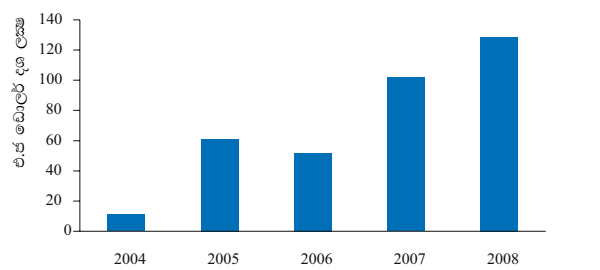
2008 වසරේ දී කොටස් වෙළෙඳපොළ ලද විදේශ ආයෝජන වර්ධනය විය. 2008 වසරේ ශුද්ධ විදේශ ලැබීම්, 2007 වසරේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 11.2 ඉක්මවා රුපියල් බිලියන 13.9 ක් ලෙස වාර්තා කළ අතර, මෙයට මූලික වූයේ එක් ලැයිස්තුගත සමාගමක් සම්බන්ධයෙන් සිදු වූ විශාල වටිනාකමෙන් යුත් ගනුදෙනු කිහිපයකි. කෙසේ වුවද, ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය හේතුකොට ගෙන 2008 අවසාන කාර්තුවේ දී රුපියල් බිලියන 1.4 ක ශුද්ධ විදේශීය විකුණුම් කොටස් වෙළෙඳපොළ තුළින් වාර්තා විය. විදේශ ආයෝජකයින්ට කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළ මුළු පිරිවැටුමෙන් සියයට 54 ක් හිමි විය. 2008 වසර තුළ රුපියල් බිලියන 1.5 ක් එක්රැස්කරමින් ආරම්භක මහජන අර්පණ දෙකක් සහ රුපියල් බිලියන 3 ක් එක්රැස් කරමින් හිමිකම් නිකුත් 11 ක් සිදුවිය.

කොළඹ කොටස් හුවමාරුව විසින් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරකම් අධීක්ෂණය කිරීම හා නිරීක්ෂණය කිරීම තවදුරටත් 2008 වසරේ දී දැඩි කරන ලදී. වෙළෙඳපොළෙහි ඇතිවන අභ්‍යන්තර රහස් ගනුදෙනු, මිල අයථා ලෙස හැසිරවීම් සහ කොටස් තැරැව්කරුවන් විසින් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ඉදිරි ගනුදෙනු පිළිබඳ පූර්ව දැනුම භාවිතා කර තම පෞද්ගලික සුරැකුම් ආයෝජනය කිරීම (front running) ආදී වෙළෙඳපොළ අක්‍රමිකතා හඳුනාගත හැකි ස්වයංක්‍රීය පරීක්ෂණ පද්ධතියක් 2008 ජුනි මස හඳුන්වාදෙන ලදී. මීට අමතරව, සාමාජික සමාගම් රුපියල් බිලියන 20 කට

8.2 රූප සටහන කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙහි දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුම සහ මිල ඉපැයීම් අනුපාතය

8.3 රූප සටහන කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙහි ශුද්ධ විදේශ මිලදී ගැනීම්

වඩා වැඩි සුරැකුම්පත් මිල දී ගැනීමේ දී සියයට 15 ක ආන්තිකයක් තැබිය යුතුයැයි නියම කරන ලදී. කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ණයගැතියන්ගේ තත්ත්වයන් ඉතා සුපරීක්ෂාකාරීව අධීක්ෂණය කිරීම හේතුවෙන් සමස්ත ණයගැති තත්ත්වය අඩු වී ඇත. 2008 වසර තුළ වූ වැදගත් වෙනස්කමක් වූයේ කොටස් ගනුදෙනු පියවීමට එක් ස්ථරයක් සහිත පියවීමේ ක්‍රමයක් වන T+3 හඳුන්වාදීමයි. එයින් සිදුවන්නේ ගනුදෙනුව වූ දිනයට තව දින 3 කට පසු ගනුදෙනුව පියවීමයි. මෙයින් පියවීමේ අවදානම බෙහෙවින් අඩු වී ඇත. මෙලෙස එක් ස්ථර පියවීමේ ක්‍රමයක් හඳුන්වාදීම තුළින් ගෙවීම් කළ පසු භාරදීමේ ක්‍රමය (Delivery vs Payment) කොටස් වෙළෙඳපොළ තුළ අනාගතයේ දී හඳුන්වා දීමට ඉඩ සැලසෙනු ඇත.

8.5 සංවර්ධන මූල්‍යකරණය හා මූල්‍ය පහසුකම් සඳහා ඇති ඉඩ ප්‍රස්ථා

2008 වසර තුළ දී, නව ශාඛා 107 ක් පිහිටුවීමත් සමඟ බැංකු ශාඛා ප්‍රසාරණය, තවදුරටත් වර්ධනය විය. මින් 93 ක් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, වූ අතර ඉතිරි 14 බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු විය. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් පිහිටවන ලද නව ශාඛා 93 න්, 58 ක් බස්නාහිර පළාතෙන් පිටත පිහිටුවා ඇත. උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල පිහිටුවා ඇති නව බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු ශාඛා ගණන 7 කි. නව බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු 14 න් 8 ක් පිහිටුවා ඇත්තේ බස්නාහිර පළාතෙන් පිටතය. තවද, 2008 වසර තුළ වාණිජ බැංකු විසින් ව්‍යාප්ති කාර්යාල 42 ක් පිහිටුවන ලද අතර, ඉන් 32 ක් බස්නාහිර පළාතෙන් පිටත පිහිටුවන ලදී. මෙම කාර්යාල 32 න්, 5 ක් පිහිටුවා ඇත්තේ උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වලය. මෙම වර්ෂයේදී බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ද ව්‍යාප්ති කාර්යාල 2 ක් බස්නාහිර පළාතින් පිටත පිහිටුවා ඇත. මෙලෙස ශීඝ්‍රයෙන් බස්නාහිර පළාතෙන් පිට බැංකු ශාඛා විශාල සංඛ්‍යාවක් විවෘත වීමෙන් පිළිබිඹු වන්නේ එම ප්‍රදේශ වල ආර්ථික ක්‍රියාකාරීත්වයේ වර්ධනයයි.

2008 වර්ෂය තුළ පැවැතුන ඉහළ පොලී අනුපාතික සහිත වාතාවරණයෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, මහ බැංකුව විසින් සම්බන්ධීකරණය කරන සහනශීලී පොලී සහිත ව්‍යාපෘතිවලට සහභාගි වන බැංකුවල, අරමුදල් පිරිවැය සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. එනිසා, මෙම ව්‍යාපෘතිවල ඔවුන්ගේ අඛණ්ඩ සහභාගිත්වය සහතික කිරීම සඳහා, නව සපිරි ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රමය (NCRCS) සහ කෘෂි නවෝදය ණය යෝජනා ක්‍රමයන්හි ණයදීමේ පොලී අනුපාතික, සියයට 8 හි සිට සියයට 12 දක්වා ඉහළ දැමීය. කෙසේ වෙතත්, මෙම සංශෝධනය, 2008 ජූලි මස සිදුකර ඇති හෙයින්, මෙම ණය යෝජනා ක්‍රම දෙක යටතේ, වැඩි ණය ප්‍රමාණයක් සියයට 8 ක පොලී අනුපාතිකයට මෙම වසරේදී ලබා දී ඇත.

2008 වර්ෂයේදී කෘෂිකර්මයෙහි ඇතිවූ ඉහළ වර්ධනයට අනුකූලව කෘෂිකර්මයට සම්බන්ධ ණය යෝජනා ක්‍රමයන්හි අරමුදල් ඉල්ලුම සැලකිය යුතු ලෙස වැඩි විය. NCRCS ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ, වගාවන්ට බෙදා හැර ඇති ණය ප්‍රමාණය, 2007/2008 මහ කන්නයේ දී, පෙර මහ කන්නයට වඩා සියයට 63 කින් වැඩිවී, රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,572 ක් විය. 2008 යල කන්නයේ දී, මීට සමාන ප්‍රමාණය වන්නේ, රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,179 ක් වන අතර, එය 2007 යල පැවති ප්‍රමාණයට වඩා සියයට 38.4 ක වැඩිවීමකි. මේ අතර, කෘෂි නවෝදය ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ, 2008 ප්‍රථම භාගයේදී, ණය බෙදාදීම රුපියල් බිලියන 552 ක් විය. කෘෂි උව්‍යයන්හි ඉහළ මිල සහ මිල විචල්‍යතාවය නිසා ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් වලට (Forward Sales Contract), වසර තුළ, ජන ප්‍රසාදය වැඩිවිය. කෘෂිකාර්මික ඵලදාව/අස්වැන්න මිලදී ගැනීම සඳහා ලබාදුන් ණය, 2007/2008 මහ සහ 2008 යල තුළදී පිළිවෙලින් රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,918 ක් සහ රුපියල් දශ ලක්ෂ 3,866 කි. මෙය, පෙර වර්ෂයේ අනුරූපී කාලවලට වඩා පිළිවෙලින් සියයට 104 ක් සහ සියයට 52 ක වැඩිවීමක් පෙන්නුම් කරයි. කෘෂිකාර්මික අංශයේ අරමුදල් සැපයීම අඛණ්ඩව සිදුවී ඇති අතර, දෙවන බහුවාර්ෂික බෝග සංවර්ධන-වක්‍රීය අරමුදල් ණය යෝජනා ක්‍රමය (SPCDP-RF) සහ තේ සංවර්ධන - වක්‍රීය අරමුදල් ණය යෝජනා ක්‍රමය (TDP - RF) යටතේ පිළිවෙලින් රුපියල් දශ ලක්ෂ 117 ක් සහ රුපියල් දශ ලක්ෂ 263 ක් මෙම වසර තුළ සපයා ඇත.

2008 අයවැයෙන් හඳුන්වාදුන් කෘෂි සන්නිවේදන සංවර්ධන ණය යෝජනා ක්‍රමය (ALDL), 2008 අප්‍රේල් මස, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කළේය. මෙම ණය යෝජනා ක්‍රමය, කිරි කර්මාන්තයේ වටිනා ක්‍රියාදාමය (value chain) හරහා ක්‍රියාවලීන්ට මුදල් සපයයි. කුඩා පරිමාණයේ කිරි ආහාර ගොවීන් සඳහා සියයට 12 ක සහනදායී පොලී අනුපාතිකයට

ණය සපයන අතර, සියයට 14 ක සහනදායී පොලී අනුපාතිකයකට, කිරි ආහාර ගොවීන් 1,000 - 10,000 ක ගේ නිෂ්පාදන මිලට ගැනීම සඳහා ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම්වලට ඇතුළු වූ කිරි සැපයුම් කර්මාන්ත ඒකකයන්ට ණය ලබාදෙයි. කිරිසැකසුම් කර්මාන්තයන්ට මුදල් සැපයීමෙන්, කිරි කර්මාන්තයට පෞද්ගලික අංශයේ සහභාගිත්වය ලබාගත හැකි බව අපේක්ෂා කෙරේ. ALDL යෝජනා යටතේ 1,000- 10,000 දක්වා ගොවීන්ගේ ඵලදාව /අස්වැන්න මිලදී ගැනීම සඳහා, ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම්වලට ඇතුළුවූ කෘෂි-සැකසුම් ඒකක වලටද, මූල්‍ය පහසුකම් සලසනු ලැබේ. සහභාගිත්ව මූල්‍ය ආයතන විසින් ALDL යටතේ ණයදීම සඳහා ඔවුන්ට හිමි අරමුදල් භාවිතාකරන විට, කුඩා කිරි ආහාර ගොවීන්ට ලබාදෙන ණය සඳහා සියයට 8 ක ද, දියර කිරි සකස්කරන සහ කෘෂි නිෂ්පාදකයින්ට ලබාදෙන ණය සඳහා සියයට 5 ක ද, සහනදායී පොලී ගෙවීමකට හිමිකම් ලබයි. කුඩා කිරි ආහාර ගොවීන්ට ලබාදෙන උපරිම ණය ප්‍රමාණය වනුයේ රුපියල් 400,000 ක් වන අතර, දියර කිරි සැකසුම් සහ හෝග සැකසුම් කර්මාන්ත වලට රුපියල් දශ ලක්ෂ 300 ක් දක්වා ණය ලබාදිය හැක.

මෙම වර්ෂය තුළදී සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණයේ ව්‍යාපාරවලට සහනදායී පොලී අනුපාතිකයන්ට අඛණ්ඩව ණය බෙදා දී ඇත. යුරෝපීය ආයෝජන බැංකුව (ගිවිසුම-බී) යටතේ, සුනාමියෙන් බලපෑමට පත් සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණයේ ව්‍යාපාර සඳහා ලබාදුන් ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 582 කි. සුනාමි පුනරුත්ථාපන ක්‍රියාවන්, නැගෙනහිර පළාතෙහි පවතින යුද්ධය නිසා අඩුවූ බැවින්, සුසහන 11 (වක්‍රීය අරමුදල), එම පළාතෙහි සියළුම සුනාමියෙන් විපතට පත් ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණයේ ව්‍යාපාර (MSMES) ආවරණය කිරීම සඳහා යොදා ගැනුණි. පළමුව අපේක්ෂා කරනු ලැබුයේ, මුල් සුසහන ණය යෝජනා ක්‍රමයෙහි ලියාපදිංචි වී, අරමුදල් අවසන් වීම නිසා ණය ලබාගැනීමට නොහැකි වූ ක්ෂුද්‍ර, සුළු හා මධ්‍ය ව්‍යාපාර මෙම ණය යෝජනා ක්‍රමයෙන් ආවරණය කිරීමටය. ඉදිකිරීම් අංශයේ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය යටතේ, 2008 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 632 ක් බෙදා දෙන ලදී.

ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණය

ජාතික සංවර්ධන භාරකාර අරමුදල (NDTF) සහභාගිත්ව සංවිධාන හරහා ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණ අංශය වෙත ණය බෙදා දෙන ලදී. වසර තුළ NDTF විසින් මුල් අවස්ථාවේ පසුවන සංවිධාන, සහභාගි සංවිධාන ලෙස ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල මට්ටමට ඇතුළත් කිරීමට විශේෂ ප්‍රයත්නයක් දරනු ලැබීය. මුළු සහභාගිත්ව සංවිධාන සංඛ්‍යාව 2007 වර්ෂයෙහි වූ 135

සිට 2008 වර්ෂයේදී 189 දක්වා වැඩි විය. NDTF විසින් 2008 වර්ෂයේදී බෙදා හරින ලද ණය ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,402 කි. මෙය 2007 වර්ෂයේ වූ ප්‍රමාණයට වඩා සියයට 27.1 ක සැලකිය යුතු වැඩිවීමකි. 2008 වර්ෂයේදී, කෘෂිකර්ම අංශයේ පැවති පිබිදීම පිළිබිඹු කරමින්, කෘෂිකාර්මික කාර්යයන්ට බෙදා හරින ලද ණය ප්‍රමාණය සියයට 46 කින් වැඩිවී, රුපියල් දශ ලක්ෂ 703 ක් විය. 2008 වර්ෂයේදී NDTF මගින් බෙදා දුන් ණය ප්‍රමාණයෙහි වර්ධනයෙහි සියයට 74 ක් ම කෘෂිකර්ම අංශයේ ණය බෙදාදීම වැඩිවීම නිසා සිදුවූවකි. කුඩා සහ ගැමි නිවාස, ආශ්‍රිත කර්මාන්ත සේවා කටයුතු සහ ධීවර සහ ධීවර අංශයේ කටයුතු සඳහා වූ ණය දීම 2008 දී වැඩිවිය.

NDTF ණය ක්‍රමය තුළින් බෙදා දුන් මුළු ණය ප්‍රමාණයේ වටිනාකමින් සියයට 91 ක් ම ලබා දී ඇත්තේ බස්නාහිර පළාතින් පිටත කාර්යයන් සඳහාය. දිස්ත්‍රික්ක අතර, හම්බන්තොට සහ පොළොන්නරුව දිස්ත්‍රික්ක තුළ ණය ලබාදීම් ඉහළ මට්ටමක පැවති අතර, එක් එක් දිස්ත්‍රික්කයට මුළු ණයදීමවලින් සියයට 15 ක් බැගින් ලබා දී ඇත. අරමුදල් වලින් සියයට 93 ක් පමණ පොළොන්නරුව දිස්ත්‍රික්කයේ වී වගාව සඳහා ලබා දී ඇත. කෙසේ වුවද, හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කය තුළ ලබා දුන් ණයවලින් සියයට 52 ක් වී වගාවටද, සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් එළවළු සහ පළතුරු වගාවටද, කුඩා ව්‍යාපාර කටයුතු වලටද ලබා දුනි. ආරක්ෂක තත්ත්වයේ දියුණු වීමත් සමග, නැගෙනහිර පළාතට ලබා දුන් ණය ප්‍රමාණය සැලකිය යුතු ලෙස වැඩිවිය. රුපියල් වලින් ගත් කළ මෙම පළාතට ලබාදුන් මුළු අරමුදල් ප්‍රමාණය 2007 වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 57 සිට 2008 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 118 ක් දක්වා දෙගුණයකටත් වැඩියෙන් වැඩි විය. උතුරු පළාතට බෙදා දුන් ණය ප්‍රමාණය ප්‍රමාණවත් මට්ටමට ඉතා පහත්මට්ටමක පැවැතිය ද එය, 2007 හි වූ රුපියල් දශ ලක්ෂ 1.3 සිට 2008 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 6.2 ක් දක්වා වැඩි විය.

මේ අතර, මහ බැංකුව ප්‍රධාන නියෝජිත ලෙස ක්‍රියාකරන දිළිඳුකම පිටුදැකීමේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ව්‍යාපෘතිය (PAMP) තුළින් අරමුදල් බෙදාදීම අඛණ්ඩව සිදු කෙරිණි. 2008 වර්ෂය තුළදී දිළිඳුකම පිටුදැකීමේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ව්‍යාපෘති වක්‍රීය අරමුදල (PAMP-RF) යටතේ ආදායම් උත්පාදනය කරන ක්‍රියාවලින් සඳහා රුපියල් දශ ලක්ෂ 514 ක් ලබාදුනි. දිස්ත්‍රික් 6 කට පමණක් සීමා වූ පළමු දිළිඳුකම පිටුදැකීමේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ව්‍යාපෘතිය මෙන් නොව, එහි වක්‍රීය අරමුදල මුළු දිවයින පුරාම ක්‍රියාත්මක වෙයි. මෙම ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ, උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල ණය බෙදාදීම රුපියල් දශ ලක්ෂ 58 කි. සුළු ගොවීන් සහ ඉඩම් නොමැති

ණය ව්‍යාපෘතිය (SFLCP) යටතේ කළමනාකාරීත්ව පාලනය ප්‍රතිලාභ සංවිධානවලට (ව්‍යාපෘති ප්‍රතිලාභීන් සඳහා ජනතා සමාගම්) පවරා ඇති අතර, මෙම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන දිස්ත්‍රික්ක හතරෙහි ආදායම් උත්පාදනය කරන ක්‍රියාවන් සඳහා රුපියල් දශ ලක්ෂ 144 ක් ලබා දී ඇත.

අනාගත PAMP 11 අදියර (PAMP Phase 11) හි මූලික වැඩ නිමවී ඇති අතර, මෙම ව්‍යාපෘතිය 2009 මුලදී ආරම්භ කිරීමට අපේක්ෂිතය. මෙම ණය යෝජනා ක්‍රමය, අම්පාර, ත්‍රිකුණාමලය, මඩකලපුව, යාපනය, කිලිනොච්චිය, මන්නාරම, මුලතිව් වවනියාව, පෙළොන්නරුව, අනුරාධපුර, බදුල්ල, මොණරාගල, රත්නපුර සහ පුත්තලම යන දිස්ත්‍රික්ක 14 හි ක්‍රියාත්මක වනු ඇත. ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා නියෝජිත ආයතනය (JICA) විසින් මෙම ව්‍යාපෘතියට යෙන් දශ ලක්ෂ 2,575 ක ලීගල් කොන්දේසි සහිත ණයක් සැපයීමට නියමිතය. මෙම මුදලින්, යෙන් දශ ලක්ෂ 2,100 ක් ණය සඳහා ලබාදීමට තීරණය කර ඇත. මෙම ව්‍යාපෘතිය, උතුරු සහ නැගෙනහිර සියළුම දිස්ත්‍රික්ක ආවරණය කරන බැවින්, ගැටුම්කාරී තත්ත්වයෙන් පීඩාවට පත් වූ ප්‍රදේශ වල ජනතාවගේ දිළිඳු භාවයට එමගින් සැලකිය යුතු යහපත් බලපෑමක් ඇති කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

අතිරේක ණය යෝජනා ක්‍රම, ණය ලබාදෙන්නන් මුහුණ පාන අවදානම අඩු කරමින් මූල්‍යකරණයේ ප්‍රවේශ වැඩිදියුණු කරයි. 2008 වර්ෂයේදී, මැණික් සහ ස්වර්ණාභරණ අංශය සඳහා නව ණය ඇප ආවරණ යෝජනා ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලද අතර, ක්ෂුද්‍ර, කුඩා පරිමාණ සහ මධ්‍යම පරිමාණ කර්මාන්ත යන සියළු අංශ ආවරණය කරන පුළුල් ණය ඇප ආවරණ යෝජනා ක්‍රමයෙහි මූලික කාර්යයන් මෙම වසරේදී ක්‍රියාත්මක කිරීමට කටයුතු යොදා ඇත.

8.6 මූල්‍ය යටිතල පහසුකම්

ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මූලික අරමුණුවලින් එකක් වන මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාවය තහවුරු කිරීම සඳහා ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතිවල ස්ථායීතාවය පවත්වාගෙන යාම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ වගකීමක් වේ. මූල්‍ය ක්‍රමයේ මනා ක්‍රියාකාරීත්වය හා ස්ථායීතාවය සඳහා සුරක්ෂිත, විශ්වසනීය සහ කාර්යක්ෂම ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතියක් පවත්වාගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. එවන් ජාතික ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතියකට අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීමට සහ පවත්වාගෙන යාමටත්, ඊට තුළ පවතින ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති නියාමනය සහ ආවේක්ෂණය කිරීමටත් අවශ්‍ය නීතිමය බලතල, 2005 අංක 28 දරණ ගෙවීම්

හා බේරුම් කිරීමේ පද්ධති පනත මගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත පැවරී ඇත.

පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් ගෙවීම් පද්ධති

පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් වන ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති දෙක වන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය සහ ලංකාක්ලියර් පෞද්ගලික සමාගම විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ඡායාගත වෙක්පත් පිළිබිඹු නිශ්කාභණ පද්ධතිය හඳුන්වාදීමත් සමඟ රට තුළ පවතින ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතිය ඡායාගතව පිළිගත් පද්ධතීන්හි නිර්ණායකයන්ට අනුකූල ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතියක් බවට පත්විය. ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය ප්‍රධාන පද්ධතීන් දෙකකින් සමන්විත වේ. එනම්, තත්කාලීන ඡාලමය පරිසරයක් තුළ විශාල වටිනාකම් සහිත කාල සංවේදී ගෙවීම් පියවීම සිදුකෙරෙන තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය සහ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් සඳහා මධ්‍යම තැන්පතුගාරයක් ලෙස සහ ගෙවීමට එරෙහිව පැවරීමේ පදනම මත සුරැකුම්පත් ගනුදෙනු කිරීම මෙහෙයවනු ලබන ලංකාසෙකු පද්ධතියයි.

තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය

විශාල වටිනාකම්වලින් යුත් කාල සංවේදී ගෙවීම් සඳහා බැංකු අතර අරමුදල් හුවමාරු කෙරෙන ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතිය ලෙස තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය නොකඩවාම ක්‍රියාත්මක විය. මෙම පද්ධතිය මගින් කාසි හා මුදල් නෝට්ටු භාවිතයෙන් තොරව සිදු කෙරුණු ගනුදෙනුවලින් සියයට 81 ක්ම ආවරණය කෙරිණි. 2007 වර්ෂය හා සසඳන විට, තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය හරහා 2008 වර්ෂයේදී සිදු කෙරුණු මුළු ගනුදෙනු ප්‍රමාණය සියයට 17 කින් වැඩිවූ අතර, පියවන ලද ගනුදෙනුවල මුළු වටිනාකම රුපියල් බිලියන 25,131 දක්වා සියයට 18 කින් වර්ධනය විය. තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය මගින් අන්තර් බැංකු එක්පත් මුදල් වෙළෙඳපොළ, රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ සහ විවට වෙළෙඳපොළ යන වෙළෙඳපොළවල මෙහෙයුම්, තුන්වන පාර්ශ්වීය පාරිභෝගිකයන්ගේ ගනුදෙනු සහ ලංකාක්ලියර් පෞද්ගලික සමාගමෙහි වෙක්පත් නිශ්කාභණ පද්ධතිය යටතේ කෙරෙන ශුද්ධ වගකීම් පියවීම හා සම්බන්ධ රුපියල් ගනුදෙනු පියවීම සිදුකරනු ලබයි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ඇප වශයෙන් තබාගනිමින්, තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතියෙහි සහභාගි වන්නන්හට එක් දින ද්‍රවශීලතා පහසුකම (Intra-day Liquidity Facility) තවදුරටත් සපයන ලදී. 2008 වර්ෂය තුළදී ඉල්ලුම් කරන ලද එක් දින ද්‍රවශීලතා පහසුකම්වල දෛනික සාමාන්‍යය වටිනාකම රුපියල් බිලියන

9.1 ක් වූ අතර, සහභාගිවන්නන් විසින් භාවිතයට ගත් එක් දින ද්‍රවශීලතා පහසුකම්වල වටිනාකම රුපියල් බිලියන 4.8 ක් විය.

ලංකාසෙකු පද්ධතිය

ලංකාසෙකු පද්ධතිය නිර්ලේඛන සුරැකුම්පත් පියවීමේ පද්ධතියෙන් සහ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් සඳහා වූ මධ්‍යම තැන්පතුගාර පද්ධතියෙන් ද සමන්විත වේ. 2008 වර්ෂය අවසානයේදී ලංකාසෙකු පද්ධතියේ පැවැති නිර්ලේඛන සුරැකුම්පත්වල මුළු වටිනාකම රුපියල් බිලියන 1,713 ක් වූ අතර එය නොපියවා පැවැති මුළු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණයෙන් සියයට 99.9 කට දායක විය. මෙම නිර්ලේඛන සුරැකුම්පත් ප්‍රමාණයෙන් රුපියල් බිලියන 409 ක් භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වලින්ද රුපියල් බිලියන 1,304 ක් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවලින් ද සමන්විත විය. සමාගම් ගනුදෙනුකරුවන් මෙන්ම පෞද්ගලික පාරිභෝගික ගනුදෙනුකරුවන් ද ආවරණය කෙරෙමින් අලෙවිකාර සෘජු සහභාගිකරුවන් හරහා ලංකාසෙකු පද්ධතිය විසින් පවත්වාගෙන යන ලද ගිණුම් ප්‍රමාණය 56,041 ක් විය.

ඡායාගත වෙක්පත් පිළිබිඹු නිශ්කාභණ පද්ධතිය

2006 දී හඳුන්වාදෙන ලද ඡායාගත වෙක්පත් පිළිබිඹු නිශ්කාභණ පද්ධතිය, වෙක්පත් නිශ්කාභණය කිරීමේ ජාතික ආයතනය වන ලංකාක්ලියර් පෞද්ගලික සමාගම විසින් මෙහෙයවනු ලබයි. ලංකාක්ලියර් පෞද්ගලික සමාගමෙහි මූලික අරමුණු වන්නේ අන්තරු (manual) වෙක්පත් නිශ්කාභණ ක්‍රියාවලිය හා සම්බන්ධ වියදම් කපා හැර, වෙක්පත් නිශ්කාභණය සඳහා ගතවන කාල පරාසය දෙදිනක් (T+1,T යනු නිශ්කාභණය සඳහා ලංකාක්ලියර් පෞද්ගලික සමාගමට වෙක්පතක් ලැබෙන දිනය වන අතර 1 යනු ඊළඟ වැඩකරන දිනය වේ) දක්වා අඩුකිරීම මගින් වෙක්පත් නිශ්කාභණය සඳහා ගතවන දිගු කාලය හා බැඳුණු පියවීමේ අවදානම අවම කිරීමත්, ගෙවීම් මාධ්‍යයන්ට ප්‍රවේශ වීමේදී ප්‍රාදේශීය වශයෙන් ඇතිවන විෂමතාවයන් ඉවත් කිරීමත්ය. සමහර වාණිජ බැංකුවලට මෙම T+1 වශයෙන් හැඳින්වෙන වෙක්පත් නිශ්කාභණ කාලසීමාවට අනුගතවීමට නොහැකි බව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් කරන ලද පරීක්ෂණයකදී හෙළි විය. මේ නිසා, වෙක්පත් එක්රැස් කිරීම, වෙක්පත්වලට අදාළ ගෙවීම් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ගිණුම් වලට බැර කිරීම සහ ගනුදෙනුකරුවන්ගේ පැමිණිලි මෙහෙයවීම සම්බන්ධයෙන් පිළිපැදිය යුතු නියමයන් සහ පිළිවෙත් සකස්කිරීම සියළුම වාණිජ බැංකුවලට අනිවාර්යය කෙරෙන විධිවිධානයක් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2007 දෙසැම්බර් මාසයේදී නිකුත් කරන

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පද්ධති යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන ක්ෂේත්‍රයේ සුවිශේෂී මංසලකුණක් සටහන් කරමින් 2003/2004 වසරේ දී අන්තර් බැංකු ගෙවීම් හා පියවීම් සඳහා පහසුකම් සපයනු ලබන ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය හඳුන්වා දෙන ලදී. පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතියක් වන ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය, ප්‍රධාන කොටස් දෙකකින් සමන්විත වේ. එනම්, ඉහළ වටිනාකම් සහිත මෙන්ම කාල සංවේදී අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පියවනු ලබන තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය (RTGS System) සහ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ගනුදෙනු පියවනු ලබන පත්‍රිකා රහිත සුරැකුම්පත් පියවීමේ පද්ධතිය (SSS System). තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය මගින් වෙක්පත් නිශ්කාභණයට අදාළ අන්තර් බැංකු ගෙවීම් සහ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ගනුදෙනු වලට අදාළ ගෙවීම් ද පියවනු ලබයි.

ලංකාසෙට්ල් පද්ධතියේ ගනුදෙනු පාර්ශවයන් එනම්, ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතන, විසින් ගෙවීම් සහ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් හුවමාරුවට අදාළ පණිවිඩ සම්ප්‍රේෂණය කිරීමට යොදා ගන්නා යටිතල පහසුකම වන්නේ, අන්තර්ජාතික වශයෙන් පිළිගත් මාර්ගගත (on line) මූල්‍ය ගනුදෙනු පණිවිඩ වාහක පද්ධතියක් වන ස්විෆට්නෙට් (SWIFTNet) පද්ධතියයි. ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතන වන වාණිජ බැංකු විසින් මෙම ස්විෆට්නෙට් පද්ධතිය, ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය හරහා ගනුදෙනු කිරීම සඳහා යොදා ගැනීමට අමතරව, තම විදේශීය අනුරූප බැංකු සමග ගනුදෙනු කිරීමේ යටිතල පහසුකම වශයෙන් ද උපයෝගී කර ගනු ලබයි. ස්විෆට්නෙට් සේවාව සපයනු ලබන්නේ ලෝක ව්‍යාප්ත අන්තර් බැංකු මූල්‍ය විදුලි සංදේශන සමාජය (Society for Worldwide Inter-bank Financial Telecommunication) හෙවත් ස්විෆට් (SWIFT) ආයතනය විසිනි. ස්විෆට්නෙට් පද්ධතිය යනු, ගනුදෙනු පාර්ශවයන් අතර සුරක්ෂිතව ගෙවීම් සහ සුරැකුම්පත් ගනුදෙනුවලට අදාළ පණිවිඩ හුවමාරුව සඳහා, ඉතා දියුණු තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණයක් යොදා ගෙන සැකසූ ලෝක ව්‍යාප්ත මූල්‍ය පණිවිඩ සම්ප්‍රේෂණ ජාලයකි. සමස්ත ස්විෆට්නෙට් පද්ධතියම හෝ එහි යම් උපාංගයක් ක්‍රියාවිරහිත වීමක දී ස්වයංක්‍රීයව ක්‍රියාකාරී වන පරිදි සැකසූ, අඛණ්ඩ ක්‍රියාකාරී ස්විෆට්නෙට් පද්ධතියට සමාන අමතර ස්විෆට්නෙට් පද්ධතියක් පවත්වා ගෙන යාම, ඉහළ ප්‍රමිතියකින් යුතු ප්‍රතිප්‍රාප්ති ක්‍රමවේදයක් සකසා තිබීම, විශ්වසනීය මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරීත්වයක් සැපයීම සහ කාර්යක්ෂම පාරිභෝගික සහාය සේවාවන් ලබාදීම

තුළින් ස්විෆට්නෙට් පද්ධතියේ අඛණ්ඩ මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරීත්වය තහවුරු කිරීමට ස්විෆට් ආයතනය විසින් කටයුතු සලස්වා ඇත. යම් මූල්‍ය ආයතනයක් ස්විෆට් සේවාවන් ලබා ගැනීමට අදහස් කරන්නේ නම්, එම ආයතනය විසින් සිය අදාළ අභ්‍යන්තර පරිගණක පද්ධතීන් ස්විෆට්නෙට් පද්ධතියට සම්බන්ධ කළ යුතු වන අතර ඒ සඳහා සුවිශේෂී වූ පරිගණක පද්ධති දෘඩාංග හා මෘදුකාංග සපයා ගැනීම අවශ්‍ය වේ.

ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතනවල, ගෙවීම් හා රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ගනුදෙනු වලට අදාළ පණිවිඩ හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය අඛණ්ඩ ක්‍රියාකාරී පැවැත්මක් සහිතව නඩත්තු කළ යුතු වන අතර, එය ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියේ ස්ථායීතාවය පවත්වා ගැනීමටත් එමගින් රටේ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීමටත්, අත්‍යවශ්‍ය සාධකයකි. ලංකාසෙට්ල් පද්ධතියෙහි ක්‍රියාකරු වශයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය සඳහා පූර්ණ ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුමක් සකසා ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිමක් ද පිහිටුවා ඇත. අධික පිරිවැයක් දැරීමට සිදු වුව ද හදිසි ආපදා අවස්ථාවක දී භාවිත කිරීම සඳහා ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිමට අතිරේක ස්විෆට්නෙට් සබඳතාවක් ද ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ලබාගෙන ඇත. තවද, යම් ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතනයක ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියක ඇති විය හැකි බිඳවැටීමක් හේතුවෙන් සමස්ත ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියටම බලපෑ හැකි පද්ධතිමය අවදානම සැලකිල්ලට ගෙන, සෑම ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතනයක් විසින්ම පූර්ණ ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් හා අවශ්‍ය සියලු උපාංගයන්ගෙන් සමන්විත ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිම් සකස් කළ යුතු බවට ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතන වෙත ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් උපදෙස් දෙන ලදී. මෙහි අරමුණ සමස්ත ලංකාසෙට්ල් පද්ධතියේම, කම්පනයන්ට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව වැඩි දියුණු කොට ස්ථාවර අඛණ්ඩ ක්‍රියාකාරී පැවැත්මක් තහවුරු කිරීමයි. ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතන ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් සකස් කොට ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිම් ද පිහිටවූ නමුත්, ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිම් සඳහා අතිරේක ස්විෆට්නෙට් සබඳතාවක් ලබා ගැනීමට අපොහොසත් විය. ඊට බලපෑ මූලික හේතුව වූයේ සහභාගිත්ව ආයතනවලට, විශේෂයෙන්ම දෛනිකව, තම ගනුදෙනු සඳහා ස්විෆට් පණිවිඩ අඩු සංඛ්‍යාවක් භාවිත කරන මධ්‍යම හා කුඩා පරිමාණයේ බැංකුවලට තම ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිම් සඳහා අතිරේක ස්විෆට්නෙට් සබඳතාවක් ලබා ගැනීමට අධික පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවීමයි.

ඉහත දැක්වූ තත්ත්වයන් හේතු කොට ගෙන තම ස්විෆ්ට්නෙට් සබඳතාව යම් අවහිරතාවයකට ලක්වූ අවස්ථාවන්හි දී එම ආයතනයන්හි ගෙවීම් හා රාජ්‍ය සුදාකුම්පත්වලට අදාළ ගනුදෙනු ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය හරහා එම ආයතන වෙනුවෙන් සිදු කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙන් පහසුකම් සපයන ලෙස සහභාගිත්ව ආයතන විසින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙන් ඉල්ලීම් කරන ලදී. ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතනවලට ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිම් සඳහා ස්විෆ්ට්නෙට් සබඳතාව ලබාගැනීමට ඇති විවිධ විකල්ප විසඳුම් පිළිබඳව සලකා බලා ඒවා ඇගයීමට ලක් කරන ලද අතර, ස්විෆ්ට් සේවා කාර්යාංශයක් හරහා ස්විෆ්ට්නෙට් සබඳතාවය ලබා ගැනීම වඩාත් සුදුසුම හා වාසිදායකම විකල්පය බව හෙළි විය. ස්විෆ්ට් සේවා කාර්යාංශයක් යනු, ස්විෆ්ට් ආයතනයේ යටිතල පහසුකම් ජාලය භාවිත කරමින් එහි සාමාජික ආයතනවල මූලික හා ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිම්වලට ස්විෆ්ට්නෙට් සබඳතාව ලබා දීමට හා ඊට අදාළ දත්ත සැකසුම් හා කළමනාකරණ සේවා සැපයීමට ස්විෆ්ට් ආයතනය සමග ලියාපදිංචි වන ආයතනයකි. පහසුවෙන් නඩත්තු කළ හැකි වීම සහ වැඩි කාර්යක්ෂමතාව යන සාධක හේතු කොටගෙන, ස්විෆ්ට් ආයතනය විසින් ද වර්තමානයේ දී මෙම ස්විෆ්ට් සේවා කාර්යාංශ හරහා ස්විෆ්ට් සේවා ලබා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය ප්‍රවර්ධනය කරනු ලබයි.

මේ අනුව ජාතික ගෙවීම් සභාව හා ශ්‍රී ලංකාවේ ස්විෆ්ට් සාමාජික කණ්ඩායම (Sri Lanka SWIFT User Group) විසින් දේශීය ස්විෆ්ට් සේවා කාර්යාංශයක් ස්ථාපිත කිරීමට තීරණය කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකාවේ නීතිය යටතේ සංස්ථාපනය කරන ලද වෙනම නීත්‍යානුකූල ආයතනයක් ලෙස 2007 ජුනි මාසයේ දී, ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශය පිහිටුවන ලද අතර, එහි කොටස් අයිතිය වාණිජ බැංකු, ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් හා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු වේ. ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශයේ මෙහෙයුම් කටයුතු 2008 පෙබරවාරි මාසයේ දී ආරම්භ කෙරිණි. ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශය ආසියාවේ පිහිටුවන ලද එකොළොස් වැනි ක්‍රියාකාරී ස්විෆ්ට් සේවා කාර්යාංශය වන අතර, එම කාර්යාංශය ස්ථාපනය කිරීමේ කටයුතු ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, ශ්‍රී ලංකා බැංකුකරුවන්ගේ සංගමය හා ශ්‍රී ලංකාවේ ස්විෆ්ට් සාමාජික කණ්ඩායම විසින් සාමූහිකව සිදු කරනු ලැබිණි.

ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශයේ සේවය මගින් වාණිජ බැංකු වලට හා ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ට වාසි රැසක් අත් වේ. ස්විෆ්ට් සබඳතාවය ලබා ගැනීමේ දී අවශ්‍ය

වන මූලික යටිතල පහසුකම් සාමූහිකව භාවිත කළ හැකි වන අතර, ඒවායේ නඩත්තුවට වැයවන පිරිවැය සාමාජික ආයතන අතර බෙදා ගැනීමට හැකි වීම එයින් ලැබෙන ප්‍රධානතම වාසිය ලෙස දැක්විය හැකිය. එමෙන්ම, ස්විෆ්ට් සබඳතාව ලබාගැනීමේ දී අවශ්‍ය වන පද්ධති දෘඩාංග හා මෘදුකාංග මිල දී ගැනීමට හා ඒවා නඩත්තුවට වැයවන ප්‍රාග්ධන වියදම් මෙන්ම පුනරාවර්තන වියදම් අවම කර ගැනීමට ද මින් හැකියාව ලැබේ. තවද, ස්විෆ්ට්නෙට් ජාලයේ නඩත්තු කටයුතු කරනු ලබන තාක්ෂණ ශිල්පීන් වෙනුවෙන් සහ සිය ආයතනවල අනෙකුත් අදාළ පරිගණක පද්ධතීන් ස්විෆ්ට්නෙට් පද්ධතිය හා සම්බන්ධ කිරීමේ දී දැරිය යුතු වන පිරිවැය ද අඩු කර ගැනීමට හැකි වේ. මීට අමතරව, ස්විෆ්ට් පුහුණු කටයුතු, විශේෂ තාක්ෂණ හැකියා සහිත අතිරේක නිලධාරීන් හා සේවකයන් පුහුණු කිරීම හා පාරිභෝගික සහාය සේවා ලබාගැනීමට වැයවන පිරිවැය ද අවම කර ගතහැකි වේ. එමෙන්ම, මෙමගින් ස්විෆ්ට් සබඳතාවයෙහි බිඳ වැටීම් හා ක්‍රියාවිරහිත වීම් අවම කර ගැනීමට ද වාණිජ බැංකු වලට හා ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ට හැකි වනු ඇත. වර්තමානයේ දී, බොහෝ ව්‍යාපාර ආයතන සිය ප්‍රධාන ව්‍යාපාර කටයුතුවලට අදාළ සහය සේවාවන් එවැනි සේවා පිළිබඳ විශේෂ ප්‍රාගුණයක් සහිත වෙනත් ආයතන මගින් ලබා ගැනීමට යොමු වී ඇත. වාණිජ බැංකු වලට හා ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ට ද ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශය හරහා ස්විෆ්ට් සේවාවන් ලබා ගැනීමට හැකි වීම නිසා, එතුළින් ලැබෙන පිරිවැය වාසි භුක්ති විඳින අතරතුර තම ප්‍රධාන ව්‍යාපාර කටයුතු කෙරෙහි වැඩි අවධානය යොමු කිරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථා සැලසෙනු ඇත. ඒ තුළින් පොදු ජනතාව වෙත ලබාදෙන මූල්‍ය සේවාවන් වඩාත් කාර්යක්ෂම කිරීමටත් මූල්‍ය අංශයේ සංවර්ධනයට තවදුරටත් දායකවීමටත් හැකි වනු ඇත.

2008 දෙසැම්බර් මස 31 වැනි දින වන විට ලංකාසෙට්ල් සහභාගිත්ව ආයතන 21 ක් (වාණිජ බැංකු හා ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් ඇතුළුව) ස්විෆ්ට්නෙට් සබඳතාවය ලබා ගැනීම සඳහා ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශයේ සාමාජිකත්වය ලබාගෙන තිබිණි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ද ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශයේ සාමාජිකත්වය ලබා ගෙන ඇත. ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශය ස්ථාපනය කිරීම, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහ ජාතික ගෙවීම් සභාව ඒකාබද්ධව සකස් කොට ඇති ගෙවීම් පද්ධති සංවර්ධනය සඳහා වන ඉදිරි දැක්මෙහි 2008 වර්ෂයට නියමිත වූ එක් විශේෂිත ඉලක්කයක් සපුරා ගැනීම සනිටුහන් කරයි.

ලදී. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, මෙම විධිවිධානය ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කිරීමේ රැස්වීමක් පැවැත් වූ අතර, T+1 පදනම මත ගෙවීම් කළ නොහැකි වූ චෙක්පත් පිළිබඳ තොරතුරු හා එම ප්‍රමාදයන්ට හේතු දැක්වෙන අර්ධ වාර්ෂික වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කරන ලෙස වාණිජ බැංකුවලට උපදෙස් දෙන ලදී. ඒ අනුව, වාණිජ බැංකු විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අර්ධ වාර්ෂික වාර්තාවෙන් නිරීක්ෂණය වූයේ එම බැංකු වලින් සියයට 60 ක් පමණ T+1 පදනමට අනුකූලව චෙක්පත්වලට අදාළ ගෙවීම් කළ බවයි. 2007 වර්ෂය හා සසඳන විට, 2008 වර්ෂයේදී නිශ්කාණය කරන ලද මුළු චෙක්පත් ප්‍රමාණයේ වටිනාකම සියයට 9.2 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින් රුපියල් දශලක්ෂ 4,693 ක් විය.

ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය (SLIPS)

ලංකාකේෂ්ප් පෞද්ගලික සමාගම විසින් වාණිජ බැංකුහාමවුන්ගේගනුදෙනුකරුවන්සඳහාපවත්වාගෙන යන ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය මාර්ග ගත නොවන (off-line) අඩු වටිනාකමක් ඇති අරමුදල් පැවැරුම් ක්‍රමයක් වේ. 2006 වර්ෂයේ සිට ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය භාවිත කිරීමෙහි ලා සැලකිය යුතු වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි. මෙම වැඩිවන ඉල්ලුමට සරිලන සේවාවක් සැපයීම සඳහා ලංකාකේෂ්ප් පෞද්ගලික සමාගම මෙම පද්ධතියෙහි සේවා ධාරිතාවය වැඩි දියුණු කරන ලදී. රජයේ සහ පෞද්ගලික අංශයේ ආයතන වැටුප් ගෙවීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය භාවිතා කිරීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු කොටගෙන 2008 වර්ෂයේදී, මෙම පද්ධතිය හරහා කරන ලද ගනුදෙනුවල වටිනාකම සියයට 34 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී.

ගෙවීම් පද්ධති ප්‍රතිපත්ති සහ අවේක්ෂණය

ලංකාසෙට්ල් පද්ධතියේ සහ එහි සහභාගිකරුවන්ගේත්, අභ්‍යන්තර ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතියේ සහ මූලික බැංකු කටයුතු පද්ධතියේත්, පද්ධතිමය වශයෙන් ඇති වැදගත්කම සැලකිල්ලට ගනිමින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සමස්තයක් වශයෙන් ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතියෙහි වෙනස්වීම්වලට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව තහවුරු කිරීම වස්, ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් සඳහා උපදෙස් නිකුත් කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ලංකාසෙට්ල් පද්ධතියේ සහභාගිකරුවන්ගේත්, ලංකාකේෂ්ප් පෞද්ගලික සමාගමෙහිත් ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් අධ්‍යයනය කරන ලද අතර, පුළුල්ව ව්‍යාප්ත වී දිගු කලක් පැවැතිය හැකි බිඳවැටීම්වලට මුහුණ දිය හැකි ආකාරයෙන්

ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් ලේඛනගත කිරීමටත්, ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩ බිම්වලට අවශ්‍ය දෑ සම්පාදනය කිරීමටත් ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ග නිර්දේශ කරන ලදී. ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතියක කාර්යක්ෂමතාවය රඳා පවතින්නේ ක්ෂණිකව, නිවැරදිව, ආරක්ෂා සහිතව සහ සාධාරණ මිලකට ගෙවීම් බේරුම් කිරීමට ඇති හැකියාව මතය. මෙම එක් සාධකයක හෝ දුර්වලතාවයකින්, සමස්ත මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාවයට බලපෑම් ඇති විය හැකිය. මූල්‍ය ක්‍රමයේ ඇතිවියහැකි ඕනෑම හදිසි අවස්ථාවකදී වුවද ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය භාවිතයට ගතහැකිවීම තහවුරු කිරීම වස්, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව එම පද්ධතිය පෞද්ගලික පරිගණක මත පදනම්වද ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකිවන අයුරින් සකස් කරන ලදී.

ජාතික ගෙවීම් සභාව

ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතීන් වැඩිදියුණු කිරීමේදී වැදගත් වන හා ඒ පිළිබඳ උනන්දුවක් දක්වන සියළුම ආයතන හා පුද්ගලයන් නියෝජනය කෙරෙන, ක්ෂේත්‍රය පුරාම පුළුල්ව විහිදුන ක්‍රියාකාරී සංසඳයක් පවත්වා ගැනීමේ අරමුණෙන්, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2006 වර්ෂයේදී රටෙහි පවතින ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතීන් සම්බන්ධව තීරණ ගතහැකි උසස්ම ආයතනය වන ජාතික ගෙවීම් සභාව පිහිටුවන ලදී. ගෙවීම් සහ පියවීම් සම්බන්ධ යටිතල පහසුකම් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා ජාතික ගෙවීම් සභාව විසින් 2007-2010 දක්වා කාලය ආවරණය කෙරෙන ක්‍රියා සැලසුම් සහිත ඉදිරි දැක්මක් (Road Map) 2007 වර්ෂයේදී සකස් කරන ලදී. ජාතික ගෙවීම් සභාව මඟින් 2008 වර්ෂයේදී, යෝජිත ක්‍රියා සැලසුම්වල ප්‍රගතිය ඇගයීම් කරන ලද අතර,

8.11 සංඛ්‍යා සටහන ගෙවීම් පද්ධතිය යටතේ සිදුවූ කාසි හා නෝට්ටුවලින් නොවන ගෙවීම් ගනුදෙනු

ගෙවීම් පද්ධතීන්	2007		2008 (අ)	
	ප්‍රමාණය (000)	වටිනාකම රු. බිලියන	ප්‍රමාණය (000)	වටිනාකම රු. බිලියන
විශාල පරිමාණයේ ගෙවීම් පද්ධති	195	21,266	229	25,131
තත්කාලීන දළ පියවුම් පද්ධතිය	195	21,266	229	25,131
සුළු පරිමාණයේ ගෙවීම් පද්ධති	74,723	4,760	77,084	5,221
ප්‍රධාන චෙක්පත් නිෂ්කාගත පද්ධතිය	46,148	4,296	44,550	4,693
රුපියල් අඛණ්ඩ නිෂ්කාගත පද්ධතිය	ලැ.නො.	2	ලැ.නො.	1
ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය (SLIPS)	5,945	176	7,846	236
ණය කාඩ්පත්	18,261	67	18,866	73
හර කාඩ්පත්	1,252(අ)	4(අ)	2,174	6
අන්තර්ජාල බැංකු කටයුතු	2,809(අ)	202(අ)	3,310	197
දුරකථන බැංකු කටයුතු	308(අ)	2(අ)	338	4
තැපැල් උපකරණ	ලැ.නො.	11	ලැ.නො.	11
එකතුව	74,918	26,026	77,313	30,352
එක්සත් ජනපද ඩොලර් නිෂ්කාගත පද්ධතිය	84	23	71	26

(අ) සංශෝධිත මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව නාවකාලික

වැඩ නිමකරන ලද ක්‍රියා සැලසුම්වල කාර්යසාධනය සමාලෝචනය කිරීම ද සිදු කෙරිණි. ලංකාසෙට්ල් පද්ධතියෙහි සහභාගිවන්නන් හට ස්විෆ්ට්නෙට් (SWIFTNet) සමග සන්නිවේදන සබඳතාවය පවත්නා ගැනීම සඳහා ඔවුන්ගේ ප්‍රාථමික සහ ප්‍රතිප්‍රාප්ති වැඩබිම්වලට, වඩා ලාභදායී සහ ආරක්ෂාකාරී පොදු සම්බන්ධීකරණයන් සැපයීමේ අරමුණෙන් ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශය (Lanka Financial Service Bureau) පිහිටුවන ලද අතර, දේශීය ස්විෆ්ට් සම්බන්ධතාවය ලබාගෙන සිටි සහභාගිවන්නන් සියළු දෙනාම 2008 වර්ෂය තුළදී ලංකා මූල්‍ය සේවා කාර්යාංශයෙහි සේවය සමග සම්බන්ධ වූහ. එමෙන්ම, එක් වාණිජ බැංකුවක් වැඩි දියුණු කරන ලද සුරක්ෂිතතාවයකින් යුත් ක්ෂුද්‍ර පරිපථ ණය කාඩ්පත් (chip -based credit cards) තාක්ෂණය කරා සම්පූර්ණයෙන්ම සංක්‍රමණය වූ අතර, තවත් වාණිජ බැංකුවක් ඉහළ ණය සීමාවන් ලබාදී ඇති ගනුදෙනුකරුවන් සඳහා එම තාක්ෂණය ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. කාඩ්පත් නිකුත් කරනු ලබන අනෙකුත් ආයතන, 2011 වර්ෂය වන විට මෙම ක්‍රමයට අනුගත වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. සුළු පරිමාණ ගෙවීම් තත්කාලීනව පියවිය හැකි වන, පොදු ගෙවීම් යාන්ත්‍රණය (Common Payment Switch) 2009 වර්ෂයේදී ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය මූලික කටයුතු නිමකරනු ලැබ ඇත. ලංකාක්ලියර් පෞද්ගලික සමාගමෙහි ඡායාගත වෙක්පත් පිළිබිඹු නිශ්කාෂණ පද්ධතිය වෙත සහභාගිත්ව බැංකු මගින් ඡායාගත වෙක්පත් පිළිබිඹු ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා සෘජු සම්බන්ධතාවය (direct connectivity) ලබාදීමට අවශ්‍ය කටයුතු ද සම්පාදනය කර ඇත. මේ සඳහා විකල්ප විසඳුමක් ලෙස, සියලු බැංකු 2009 වර්ෂයේ දී ඡායාගත වෙක්පත් පිළිබිඹු, සංයුක්ත තැටි මගින් ලංකාක්ලියර් පෞද්ගලික සමාගම වෙත ඉදිරිපත් කිරීම ආරම්භ කරනු ඇත.

සාර්ක් කලාපීය ගෙවීම් ප්‍රවේශය (SPI)

ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිති නිර්ණායකයන්ට අනුකූල වන පරිදි සාර්ක් කලාපීය රටවල ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතිවල කාර්යක්ෂමතාවය, ශක්තිමත් බව, ස්ථාවර බව සහ ඒකකේන්ද්‍රාභිමුඛ බව ඇති කිරීම පහසු කරවීම සඳහා එම රටවල දැනට පවතින ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතින් සවිබල ගැන්වීමේ අරමුණෙන් සාර්ක් කලාපීය ගෙවීම් ප්‍රවේශය පිහිටුවන ලදී. තවද, කලාපීය එකමුතුබව ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා අන්තර් කලාපීය ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති වර්ධනය කිරීම සඳහා සාමාජික රටවල දේශීය ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති ඒකීයකරණය කිරීමද සාර්ක් කලාපීය ගෙවීම් කටයුතු පිළිබඳ එකමුතුව පිහිටුවීමෙහි අරමුණු අතර විය. සාමාජික රටවල ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතිවල කටයුතු පිළිබඳ තොග

ගණනය කිරීමක් සිදුකරන ලද අතර 2015 වර්ෂයේදී කලාපීය සම්බන්ධීකරණය පිළිබඳ අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා 2011 වර්ෂය වන විට සියළුම රටවල් තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධති ක්‍රියාත්මක කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. සාමාජික රටවල් අතර හුවමාරු වන විදේශීය සම්ප්‍රේෂණයන් පිළිබඳ තොරතුරු එක්රැස් කිරීමේ ක්‍රියාවලියද ආරම්භ කරන ලදී.

නෛතික පනත් සහ සංශෝධන

මූල්‍ය අංශයේ ස්ථායීතාව හා කාර්යක්ෂමතාවය වැඩිදියුණු කිරීමට අවශ්‍ය වන පරිදි එහි නෛතික රාමුව තවදුරටත් යාවත්කාලීන කිරීම සහ ශක්තිමත් කිරීම කරන ලදී. අලුතින් පනවන ලද පනතක් වන ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු පනත මගින් සියලු ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු එක් ජාතික බැංකුවකට ඒකාබද්ධ කිරීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සලසනු ලැබේ. යෝජිත ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකුව මගින් මූල්‍ය ඒකාබද්ධ කිරීම්, විවිධාංගීකරණය සහ අදාළ අනෙකුත් කටයුතු තුළින් ප්‍රාදේශීය බැංකු ශක්තිමත් කිරීමටත් ඒවා වඩාත් තරගකාරී බවට පත්කිරීමටත් අපේක්ෂා කරයි. ණය තොරතුරු කාර්යාංශයට එහි සේවාවන්, ණය දීමේ අනෙකුත් ආයතන මෙන්ම රක්ෂණ සමාගම්, උපයෝගිතා සපයන්නන් සහ නියාමන අවශ්‍යතා සඳහා මහ බැංකුව ඇතුළත් රාජ්‍ය ආයතන දක්වා ව්‍යාප්ත කිරීමට හැකිවන පරිදි ණය තොරතුරු කාර්යාංශ පනත සංශෝධනය කරන ලදී. අගරු වූ /ආපසු එවූ වෙක්පත් පිළිබඳ තොරතුරු රැස්කිරීමට හා ලබාදීමට ද ණය තොරතුරු කාර්යාංශයට බලය පවරා ඇත. ඕනෑම පුරවැසියෙකුට ස්වයං ණය විමසුම් වාර්තා ණය තොරතුරු කාර්යාංශයෙන් ලබාගැනීමට හැකිවනු ඇති අතර, ඔවුන්ට පාරිභෝගික ආරක්ෂණ මූලධර්ම මත ඒවායෙහි නිවැරදිභාවය පිළිබඳව විමසීමට අයිතිය ඇත. දත්තවල ගුණාත්මක බව හා ඒකාග්‍රතාවය පවත්වාගෙන යෑම සඳහා වැරදි තොරතුරු නිවැරදි කිරීමට ආරවුල් බෙරුම් කරන ක්‍රියාවලියක් හඳුන්වා දෙනු ලැබේ.

නෛතික රාමුව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා නව නීතින් කිහිපයක් පිළියෙල කෙරෙමින් පවතී. නීතියේ ග්‍රහණයට හසු නොවන පරිදි විවිධ ව්‍යාජ ආකාරයෙන්නීති විරෝධී මූල්‍ය ව්‍යාපාර කිරීම හා තැන්පතු භාරගැනීම වැළැක්වීමට අවශ්‍ය නීතිමය ප්‍රතිපාදන ශක්තිමත් කිරීම සඳහා මූල්‍ය සමාගම් පනත සංශෝධනය කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. පුළුල් පරාසයකට අයත් අරමුදල් රැස්කිරීමේ කටයුතු ගණනාවක් ආවරණය වන පරිදි “තැන්පතු” යන්නෙහි අර්ථ විග්‍රහය පුළුල් කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. නීත්‍යානුකූල නොවන/බලය නොලත් මූල්‍ය සමාගම් විමර්ශනය කිරීමට මහ බැංකුවට ඇති බලය ශක්තිමත් කරනු ලබන අතර එවැනි වැරදි

සඳහා දැඩුවම වඩාත් දැඩි කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, මෙම සංශෝධන මගින් මහ බැංකුවට ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් පරීක්ෂා කිරීමට හා ඒවායෙහි ප්‍රාග්ධන හා විවක්ෂණශීලී අවශ්‍යතා පිළිබඳ තීරණ ගැනීමට ඇති බලතල තවදුරටත් ශක්තිමත් කෙරේ. ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණය හා නියාමනය සඳහා නව නීති පිළියෙල කෙරෙමින් පවතී. විවිධ කාණ්ඩවලට අයත් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන විවිධ නීතීන් යටතේ ලියාපදිංචි කරන නමුත් එම ආයතන නියාමනය කිරීම හෝ අධීක්ෂණය සඳහා එක් නිශ්චිත නියාමන හෝ අධීක්ෂණ අධිකාරියක් නොමැත. මෙම ආයතනවල විවිධත්වය හා ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය අංශයේ සහ පවත්නා නීති වල සංකීර්ණත්වය සලකා බලා මෙම ආයතන මත නිශ්චිත නියාමන අවශ්‍යතා පැනවීමට තීරණය කර ඇත. රක්ෂණ ඔප්පු හිමිකරුවන් ආරක්ෂා කිරීම උදෙසා රක්ෂණ සමාගම්වල තැරැව්කරුවන්ට හා පාඩු පිළිබඳ ගැලපීම් කරන්නන්ට නියෝග නිකුත් කිරීම, ආරවුල් විසඳීම හා බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම යනාදිය සඳහා රක්ෂණ මණ්ඩලයට ඇති හැකියාව ශක්තිමත් කිරීමට හැකිවන ලෙස රක්ෂණ නියාමන පනත සංශෝධනය කරනු ලැබේ. රක්ෂණ සමාගම් වල අධ්‍යක්ෂවරුන් හා තැරැව්කරුවන් සඳහා සුදුසුකම් පිළිබඳ නිර්ණායකයක් නියම කිරීමට ද අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. මෙම නීතියට යෝජිත අනෙකුත් සංශෝධන අතර රක්ෂණ සමාගම්වල නියෝජිතයන් ලෙස ආයතන පත්කිරීම හා දිගුකාලීන (ජීවිත) හා සාමාන්‍ය රක්ෂණ ව්‍යාපාර කටයුතු එකිනෙකින් වෙන්වූ සංස්ථාපිත සමාගම් මගින් කිරීම ඇතුළත් වේ. දැනට පවතින සංයුක්ත සමාගම්වලට ව්‍යාපාර කටයුතු එසේ සමාගම් දෙකකට වෙන් කිරීමට කල් දෙනු ඇත. ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ සංවර්ධනය නැංවීම උදෙසා සුරැකුම්කරණය සම්බන්ධව නව නීතියක් පිළියෙල කර ඇත. මෙමගින් විශේෂිත අරමුණ වාහක (Special Purpose Vehicles) ඇති කොට වත්කම් මගින් ආවරණය කරන ලද සුරැකුම්පත් නිකුත් කිරීමට පහසුකම් සැලැස්වීම සහ සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාවට සුරැකුම්කරණ ගනුදෙනු අධීක්ෂණය සහ නියාමනයට බලය පවරනු ලැබේ. ව්‍යුත්පන්න උපකරණ පිළිගත් ආයෝජන උපකරණ බවට පත් කිරීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සැලැස්වීම, එම සුරැකුම්පත් සඳහා නියාමන රාමුවක් සැකසීම, හා සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිසමේ මණ්ඩල සාමාජිකයන්ගේ සුදුසුකම් නිර්ණායක දියුණු කිරීම යනාදිය සඳහා සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභා පනත සංශෝධනය කරනු ලැබේ.

නියාමනය හා අධීක්ෂණය

බැංකු පනතට අනුව මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී බැංකු සඳහා විවක්ෂණශීලී විධාන කිහිපයක් වසර තුළ

නිකුත් කරන ලදී. බාසල් 11 ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණතා රාමුව පිළිබඳ විධානය මගින් ප්‍රාමාණික පිවිසුම මගින් ණය අවදානම සඳහා ක්‍රියාත්මක වීමේ හා වාර්තා කිරීමේ අවශ්‍යතාවයන්, සම්මත මිණුම් පිවිසුම මත පදනම් වූ වෙළෙඳපොළ අවදානම හා මූලික දර්ශක පිවිසුම තුළින් මනිනු ලබන මෙහෙයුම් අවදානම ආවරණය වේ. ණය හා අන්තිකාරම් වර්ගීකරණය, ආදායම් හඳුනාගැනීම හා ප්‍රතිපාදන සම්බන්ධව නිකුත් කෙරෙන විධානය මගින් ණය අවදානම් කළමනාකරණය ඉලක්ක කරනු ලැබේ. සාංගමික යහපාලනය මගින් බලපත්‍රලාභී බැංකුවල අධ්‍යක්ෂවරුන්ට දැරිය හැකි අධ්‍යක්ෂ තනතුරු සංඛ්‍යාව, සේවා කාලය, වයස් සීමාව ආදිය පිළිබඳව යම් තාවකාලික ප්‍රතිපාදනයන් වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා සංශෝධනය කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. තවද, බැංකුවල ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධති, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අංක 44 සහ 45 භාවිතා කිරීම සම්බන්ධ සැලසුම් බැංකු කටයුතු සඳහා බාහිර ආයතනවල සේවා ලබා ගැනීම ඉදිරි විකුණුම් ගනුදෙනු හා ණයවර ලිපි සම්බන්ධ ආන්තික අවශ්‍යතා පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශයන් නිකුත් කරන ලදී.

මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය සමාගම් පනත යටතේ පොලී අනුපාතික හා යහපාලනය පිළිබඳ විධාන මූල්‍ය සමාගම්වලට නිකුත් කරන ලදී. 2008 අප්‍රේල් මස සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි පොලී අනුපාතික මත විධානය මගින් කාලීන තැන්පතු, ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු, බැඳුම්කර හා වට්ටම් මත නිකුත් කරන අනෙකුත් උපකරණ සඳහා අයකරගත හැකි උපරිම වාර්ෂික පොලී අනුපාතික සඳහා නිශ්චිත සීමා නියම කරන ලදී. ණයදීම අනුපාතික හා අරමුදල් වල පිරිවැය අඩුකිරීමේ අරමුණින් මෙය සිදු කරන ලදී. යහපාලන විධානය 2007 බැංකු වලට නිකුත් කරන ලද විධානයට සමාන වූ අතර, එහි ප්‍රධාන අරමුණ වූයේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය මූල්‍ය සමාගමේ කටයුතු පිළිබඳ වගකිවයුතු බවට පත්කර එයින් මෙම ආයතනවල දියුණු අවදානම් කළමනාකරණ රාමුවක් ඇති කිරීම සහ මෙම ආයතනවල සමස්ත දියුණුවක් ඇති කිරීම ය. 2009 ජනවාරි සිට බලපැවැත්වෙන මෙම විධානයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණ සම්බන්ධවන අංශ වන්නේ ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්වල අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ සංයුතිය හා වගකීම්, අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් කළමනාකරණය වෙත පවරා ඇති කාර්යයන්, සභාපතිට සහ ප්‍රධාන විධායක නිලධාරියාට අයත් කාර්යයන් මණ්ඩලය පත් කළ කමිටු, අවධානම් කළමනාකරණ පද්ධති, මූල්‍ය වාර්තා අනාවරණය කිරීම හා ප්‍රතිපාදන වෙනස්වීම් යනාදියයි.

විද්‍යුත් ගෙවීම් කාඩ්පත් හි වර්ධනය සඳහා සුරක්ෂිත වාතාවරණයක් ඇති කරනු පිණිස ගෙවීම් කාඩ්පත් සේවාව සපයනු ලබන ආයතන වෙත මහ බැංකුව විසින් විධානයන් පිළියෙල කරන ලදී. 2009 දී නිකුත් කිරීමට

මුදල් විශුද්ධීකරණය යනු කුමක්ද?

නීති විරෝධී ක්‍රියාකාරකම් තුළින් උපයා ගන්නා ලද මුදල් එම නීති විරෝධී ප්‍රභවය සැඟවීම සඳහා විධිමත් මූල්‍ය පද්ධතියට හඳුන්වාදීමේ වංචනික ක්‍රියාපටිපාටිය මුදල් විශුද්ධීකරණය ලෙස හැඳින් වේ. මේ අනුව මුදල් විශුද්ධීකරුවන් හැමවිටම මුදල් ප්‍රභවය සැඟවීමට උත්සාහ ගනී. විශුද්ධීකරණයක් අවශ්‍යවන අරමුදල් උත්පාදනය කරන නීති විරෝධී (නීත්‍යානුකූල නොවන/සාපරාධී) ක්‍රියාකාරකම් අතරට නීති විරෝධී ඔෆෂෝර් ජාවාරම, නීති විරෝධී පුද්ගල ජාවාරම, නීති විරෝධී අවි ජාවාරම, අල්ලස් සහ දූෂණ, සාපරාධී වංචා, මුදල් ව්‍යාජ ලෙස මුද්‍රණය කිරීම, සාපරාධී පරිසර හානි, මනුෂ්‍ය සාහන, නීති විරෝධී භාණ්ඩ හුවමාරුව, කප්පම් ගැනීම හා පැහැර ගැනීම යනාදිය ඇතුළත් වන අතරම මෙම නීති විරෝධී ක්‍රියා සමාජයේ යහ පැවැත්ම සහ සාමය උදෙසා අනර්ථකාරී වේ.

ත්‍රස්තවාදී ක්‍රියා සඳහා අරමුදල් සැපයීම යනු කුමක්ද?

ත්‍රස්තවාදයට අනුබල දෙන, ත්‍රස්තවාදී ක්‍රියා සැලසුම් කරන හෝ ක්‍රියාත්මක කරන පුද්ගලයන් හෝ ආයතන හෝ කිසියම් වූ ත්‍රස්තවාදී ක්‍රියාවක් සඳහා මූල්‍යමය වශයෙන් ආධාර/උපකාර කිරීම ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම ලෙස සැලකිය හැක. ත්‍රස්තවාදී කටයුතු සඳහා යොදවන අරමුදල් නීත්‍යානුකූල හෝ නීත්‍යානුකූල නොවන ප්‍රභවයන්ගෙන් උපයාගත හැක. ත්‍රස්තවාදය නිසා සමස්ත ලෝකයටම මුහුණ පෑමට සිදු වී ඇති ඉතා අහිතකර සමාජ ආර්ථිකමය ප්‍රතිවිපාක ත්‍රස්තවාදය සඳහා අරමුදල් සැපයීම මැඩ පැවැත්වීම කෙරෙහි ජාත්‍යන්තර අවධානය යොමු කිරීමට හේතු විය.

මුදල් විශුද්ධීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම වැළැක්වීම සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර පරිශ්‍රමය

i. එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතීන්: මුදල් විශුද්ධීකරණය හා ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම වැළැක්වීම සඳහා වූ ගෝලීය පරිශ්‍රමය 1980 වසරේදී පමණ ආරම්භ විය. මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීම සඳහා ජාත්‍යන්තර මට්ටමින් කටයුතු කළ පළමු සංවිධානය වනුයේ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයයි. නීති විරෝධී මත් ද්‍රව්‍ය වෙළෙඳාමට එරෙහිව වූ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය හෙවත් වියානා සම්මුතිය (Vienna Convention- 1988) සම්මත කර ගැනීමත් සමඟ මෙය ආරම්භ විය. ඉන්පසුව මේ පිළිබඳව එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය විවිධ සම්මුතීන් හා ආරක්ෂක මණ්ඩල යෝජනා සම්මත කරගනු ලැබූ

අතර, එම සම්මුතීන් හා යෝජනා ක්‍රියාත්මක කිරීමට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයට අයත් සියලුම සාමාජික රටවල් බැඳී සිටී.

ii. මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (Financial Action Task Force-FATF): මුදල් විශුද්ධීකරණය වැළැක්වීම සඳහා වූ ප්‍රතිපත්තීන් සකස් කිරීමේ අන්තර් රාජ්‍ය ආයතනයක් ලෙස මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය 1989 වසරේ දී පිහිටුවන ලදී. මුදල් විශුද්ධීකරණයට එරෙහි පරිපූර්ණ ක්‍රියා මාර්ග ඇතුළත් රාමුවකින් සමන්විත වූ නිර්දේශයන් 40 ක් මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය විසින් හඳුන්වාදෙනු ලැබීය. 2001 වසරේ සැප්තැම්බර් 11 වන දින ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයට එල්ල කරන ලද ත්‍රස්තවාදී ප්‍රහාරයෙන් පසු ත්‍රස්තවාදී ක්‍රියා සඳහා අරමුදල් යෙදවීම වැළැක්වීම සඳහා වූ විශේෂ නිර්දේශ 9 ක් මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය විසින් හඳුන්වාදෙනු ලැබීය. මුදල් විශුද්ධීකරණයට එරෙහි නිර්දේශ 40 ප්‍රධාන වශයෙන් පහත අංශ වලින් සමන්විත වේ. මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයන් පිහිටුවීම, සැකකටයුතු හෝ සීමාවකට යටත්ව හෝ මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීම, මූල්‍ය ආයතන සඳහා උපදෙස් හා නිර්දේශ නිකුත් කිරීම, පරිසහක ගත කරන ලද දත්ත ගබඩා ඇති කිරීම, අනුකූලතා නිරීක්ෂණය හා අධීක්ෂණ බලතල සහ දේශීය හා ජාත්‍යන්තර වශයෙන් තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම යනාදියයි. 2001 වසරේ ඔක්තෝබර් මස හඳුන්වා දෙන ලද ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම වැළැක්වීමේ විශේෂ නිර්දේශයන් 9 මගින් ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීමට සම්බන්ධ සැක කටයුතු ගනුදෙනු ද ඇතුළත්ව ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ විෂය පථය වඩාත් පුළුල් විය. කිසියම් රටක් අනන්තරජාතිකව පිළිගත් ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව ක්‍රියාත්මක වන බව ජාත්‍යන්තර ප්‍රජාව විසින් පිළි ගැනීම සඳහා මෙම 40+9 නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කිරීම අනිවාර්ය වේ.

iii. මුදල් විශුද්ධීකරණය පිළිබඳව වූ ආසියා ශාන්තිකර කණ්ඩායම (Asia Pacific Group on Money Laundering-APG) සහ අනෙකුත් කලාපීය අධීක්ෂණ ආයතන: මුදල් විශුද්ධීකරණයට හා ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම වැළැක්වීම සඳහා වූ එක් එක් රටවල සහ කලාපවල පරිශ්‍රමයන් අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා මේ වන විට විවිධ කලාපීය අධීක්ෂණ ආයතන මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකායට අනුබද්ධිතව පිහිටුවා ඇත. මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකායේ

නිර්දේශයන්ට සහ යහපාලන ක්‍රියාපටිපාටීන්වලට ආසියා ශාන්තිකර කලාපයේ රටවල අනුකූලතාවය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා 1997 දී මුදල් විශුද්ධීකරණය පිළිබඳව වූ ආසියා ශාන්තිකර කණ්ඩායම පිහිටුවන ලද අතර, මේ වනවිට කලාපයේ රටවල් 39 ක් එහි සාමාජිකත්වය දරයි. ශ්‍රී ලංකාව මෙම සංවිධානයේ ආරම්භක සාමාජිකයෙකි. අනෙකුත් කලාපීය අධීක්ෂණ ආයතන යටතට කැරිබියානු මූල්‍ය කාර්ය සාධන බලකාය (Caribbean Financial Action Task Force), යුරෝපා කවුන්සිලය (Europe Council), මුදල් විශුද්ධීකරණය පිළිබඳව වූ නැගෙනහිර හා දකුණු අප්‍රිකානු කණ්ඩායම (Eastern and Southern Africa Anti- Money Laundering Group), මුදල් විශුද්ධීකරණය පිළිබඳව වූ දකුණු ඇමරිකානු මූල්‍ය කාර්ය සාධන බලකාය (Financial Action Task Force on Money Laundering in South America) සහ මැද පෙරදිග හා උතුරු අප්‍රිකානු මූල්‍ය කාර්ය සාධන බලකාය (Middle East and North African Financial Action Task Force) අයත් වේ.

iv. එග්මන්ට් කණ්ඩායම (Egmont Group): මුදල් විශුද්ධීකරණය හා ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම පිළිබඳ තොරතුරු රටවල් අතර හුවමාරු කර ගැනීම පහසු කිරීම සඳහා 1995 වසරේදී පිහිටුවනු ලැබූ මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකවල සංගමය එග්මන්ට් කණ්ඩායම ලෙස හැඳින් වේ. රටවල් සියයකට වැඩියෙන් දැනටමත් මෙහි සාමාජිකත්වය ලබාගෙන ඇත. ශ්‍රී ලංකා මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය මේ වනවිට නිරීක්ෂණ මට්ටමින් කටයුතු කරන අතර, 2009 වසරේ මැද භාගයේදී පූර්ණ සාමාජිකත්වය ලබා ගැනීමට අපේක්ෂා කරයි.

v. මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයන් (Financial Intelligence Units-FIUs): මූල්‍ය ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීම හා විශ්ලේෂණය කිරීම තුළින්, මුදල් විශුද්ධීකරණයට හා ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් යෙදවීම පිළිබඳව වූ සම්බන්ධතා හඳුනාගැනීම හා අනාවරණය කර ගැනීමේ අරමුණින් 1990 වසරේ මුල් භාගයේදී මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයන් පිහිටුවීම අරඹන ලදී. මුදල් විශුද්ධීකරණය හා ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම පිළිබඳව වූ මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකායේ නිර්දේශ හඳුන්වා දීමත් සමඟ ලොව පුරා මූල්‍ය බුද්ධි ඒකක පිහිටුවීම සීඝ්‍රයෙන් ව්‍යාප්ත විය. පරිපාලනමය මූල්‍ය බුද්ධි ඒකක (Administrative FIUs); අධිකරණමය/නීතිය බලාත්මක කිරීමේ මූල්‍ය බුද්ධි ඒකක (Judicial/Law Enforcement FIUs) සහ ඉහත දෙයාකාරයේම ලක්ෂණ වලින් සමන්විත මිශ්‍ර මූල්‍ය බුද්ධි ඒකක (Hybrid FIUs) යනුවෙන් වර්තමානයේ ක්‍රියාත්මක වන මූල්‍ය බුද්ධි ඒකක ප්‍රධාන ප්‍රභේද තුනකට වෙන්කළ හැක. මූල්‍ය

ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු එක්රැස් කිරීමත්, සැක කටයුතු ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු නීතිය බලාත්මක කරන ආයතනවලට සැපයීමත් පරිපාලනමය මූල්‍ය බුද්ධි ඒකක මගින් සිදු වේ. සැක කටයුතු ගනුදෙනු පිළිබඳ තවදුරටත් පරීක්ෂණ පැවැත්වීමත්, ලබා දී ඇති නීතිමය බලතලවලට අනුකූලව නීතිමය ක්‍රියා මාර්ග ගැනීමත් අධිකරණමය මූල්‍ය බුද්ධි ඒකක විසින් සිදු කරයි. පරිපාලනමය හා අධිකරණමය මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයන්වල කාර්යයන්හි සංකලනයක් ලෙස මිශ්‍ර මූල්‍ය බුද්ධි ඒකක (Hybrid FIUs) සැලකිය හැක.

vi. ශ්‍රී ලංකා මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය පිහිටුවීම: ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම හා මුදල් විශුද්ධීකරණය වැලැක්වීම සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රයත්නයන් 2006 අංක 6 දරන මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත, 2006 අංක 5 දරණ මුදල් විශුද්ධීකරණය වැලැක්වීමේ පනත සහ 2005 අංක 25 දරන ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම වැලැක්වීමේ සම්මුති පනත යනාදී නීති කෙටුම්පත් බලාත්මක කිරීමත් සමඟ ක්‍රමවත්ව ආරම්භ විය. මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත යටතේ 2006 වසරේ මාර්තු මස මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙහි ස්ථාපිත කරන ලදී. මේ වනවිට මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය ප්‍රධාන වශයෙන් මූල්‍ය ගනුදෙනු (මුදල් හා විද්‍යුත් මුදල් පැවරුම්) පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීම, ඒවා විශ්ලේෂණය කිරීම සහ සැක කටයුතු ගනුදෙනු පිළිබඳ තවදුරටත් පරීක්ෂා කිරීම සඳහා හෝ සුදුසු නීතිමය පියවර ගැනීම සඳහා නියාමන ආයතන හෝ නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතන වලට යොමු කිරීම සිදු කරයි. ඊට අමතරව, නීත්‍යානුකූල නොවන කටයුතුවලට සම්බන්ධ මූල්‍ය ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු රැස් කිරීම, සැක කටයුතු ගනුදෙනු පිළිබඳ මූලික පරීක්ෂණ පැවැත්වීම, අදාළ ආයතන හා පුද්ගලයින්ගෙන් අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා ගැනීම, මූල්‍ය ආයතන වෙත ගනුදෙනුකරු හඳුනා ගැනීම (KYC) හා ගනුදෙනුකරු පිළිබඳ සුපරීක්ෂාකාරීවීම (CDD) ඇතුළුව අනෙකුත් නීති හා මෙහෙයුම් නිර්ණායකයන් නිකුත් කිරීම, මහජනතාව දැනුවත් කිරීමේ වැඩ සටහන් පැවැත්වීම සහ දේශීය හා විදේශීය ආයතන සමඟ තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීමේ ගිවිසුම්වලට එළඹීම මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයේ අනෙකුත් වගකීම් ලෙස සැලකිය හැක.

ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් සම්මුතීන් හා යහපාලන ක්‍රියාපටිපාටීන්වලට අනුකූලව මුදල් විශුද්ධීකරණය හා ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම වැලැක්වීමේ ප්‍රතිපත්ති රාමුව ශ්‍රී ලංකාව තුළ කාර්යක්ෂමව ක්‍රියාත්මක කිරීමෙහිලා ඉහළ ආයතනත්වයක් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය ස්ථාපිත කිරීම තුළින් ලැබී ඇත.

නියමිත මෙම යෝජනා විධානය මගින් වංචාවන් වළක්වා විද්‍යුත් ගෙවීම් උපකරණ මත විශ්වාසය ගොඩනැංවීමේ අරමුණින් හා කාඩ්පත් භාවිතාකරන්නන් සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා අවම විචක්ෂණශීලී ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා ස්ථාපිත කොට ඇත.

ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළ මනා පරිචයන් මත පදනම් වූ ප්‍රධාන ප්‍රතිමිල දී ගැනුම් ගිවිසුමක් (Master Repurchase Agreement) 2008 දී රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ගනුදෙනුවල යෙදෙන ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් වෙත විධානයක් මගින් නිකුත් කරන ලදී. වෙළෙඳුන් හා ගනුදෙනුකරුවන් අතර ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනු පාලනය කරනු ලබන ප්‍රමිතිගත ගිවිසුමක් වන මෙය, ආයෝජකයින්ගේ සුරක්ෂිතතාවය දියුණු කරමින් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් සඳහා වන ද්විතීයික වෙළෙඳපොළ නියාමනය හා වර්ධනයට අනුබලයක් වනු ඇත.

සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාව විසින් විධානයන් කිහිපයක්ම නිකුත් කරන ලදී. මේවා ලැයිස්තුගත නොකරන ලද ණය සුරැකුම්පත් නිකුත් කිරීමට අදාළ අනුමැතිය දීමේ ක්‍රියාපටිපාටියට අදාළ වේ. කොටස් තැරැව්කරුවන් මෙන්ම අනෙකුත් වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන් සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාව වෙත මාසිකව අන්තර්කාලීන මූල්‍ය වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය වේ. ඒකක භාර වල භාරකරුවන් සහ කළමනාකරණ සමාගම් සඳහා සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාව විසින් 2008 දී නව මාර්ගෝපදේශයන් සකස් කරන ලදී. ඒකක භාරකරුවන් හා කළමනාකරණ සමාගම් අතර ඇති අභිමතාර්ථ සම්බන්ධ ගැටුම් ඇති වීම වැළැක්වීම සඳහා ස්වාධීනත්වය තහවුරු කිරීම, භාරකරුගේ මූල්‍ය ශක්‍යතාව, භාරකරුගේ හා කළමනාකරණ සමාගම් අධ්‍යක්ෂවරුන් ගේ හා සේවකයින්ගේ සුදුසුකම් හා යෝග්‍යතාවය සහ ඒකක හිමියන්ගේ ආයෝජන සුරක්ෂිත කිරීමට අවශ්‍ය වන ඒකකභාරවල වාර්ෂික වාර්තාවන් හි ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු තොරතුරු යනාදිය පිළිබඳ උපදෙස් මෙහි ඇතුළත් වේ. ස්වකීය ගිණුම් මතම ගනුදෙනු කරනු ලබන කොටස් වෙළෙඳුන් වෙත 2008 දී කොළඹ කොටස් හුවාරුව විසින් නව නියාමනයන් නිකුත් කරන ලදී.

මුදල් විශුද්ධිකරණය හා ත්‍රස්තවාදී කටයුතු මූල්‍යකරණය කිරීම තහනම් කිරීමේ කටයුතු තවදුරටත් සවිමත් කරන ලදී. මූල්‍ය ගනුදෙනු වාර්තා පනත යටතේ රක්ෂණ සමාගම් වෙත “මබේ ගනුදෙනුකරු හඳුනාගන්න” (Know Your Customer) සහ “ගනුදෙනුකරු පිළිබඳව නිසි පරිදි සොයා බැලීමේ”

(Customer Due Diligence) ක්‍රියාවලීන් හා වාර්තා කිරීමේ අවශ්‍යතාවන් පිළිබඳව විධිවිධාන මූල්‍ය බුද්ධි අංශය විසින් නිකුත් කරන ලදී. එයට අමතරව, මෙම ගනුදෙනුකරු හඳුනාගැනීමේ හා ගනුදෙනු පිළිබඳව නිසි පරිදි සොයා බැලීමේ කටයුතු සම්බන්ධ වාර්තා කිරීම පිළිබඳ අවශ්‍යතාවලට අනුකූලව කටයුතු කළයුතු බව දන්වමින් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු, ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් හා කොටස් වෙළෙඳකරුවන් වෙත තවදුරටත් විධානයන් නිකුත් කරන ලදී. සියලු මුදල් ගනුදෙනු හා විද්‍යුත් අරමුදල් හුවමාරු කිරීම පිළිබඳව දැනුම් දීමේ කටයුතු සිදුකළ යුතු අවම සීමාව රුපියල් දශ ලක්ෂය දක්වා ඉහළ නංවන ලදී.

මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ සංවර්ධනය හා මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව සුරක්ෂිත කිරීම උදෙසා මූල්‍ය නියාමන ආයතන අතර ප්‍රතිපත්ති හා ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධීකරණය කිරීමේ අරමුණින් පිහිටුවා ඇති අන්තර් නියාමන ආයතන සභාව (Inter Regulatory Institutions Council) අඛණ්ඩව රැස්වුණි. මෙම ඉහළ මට්ටම් කමිටුව 2007 දී පිහිටුවන ලද අතර, මෙහි සභාපති ධුරය උසුලනු ලබන්නේ මහ බැංකුවෙහි අධිපතිතුමන් විසිනි. මෙහි සාමාජිකත්වය සුරැකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාව, ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය, ජාතික ගෙවුම් සභාව, කොළඹ කොටස් හුවමාරුව, සමාගම් රෙජිස්ට්‍රාර්, ශ්‍රී ලංකා ගණකාධිකරණ හා විගණන නිරීක්ෂණ මණ්ඩලය, වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය හා සමූපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව යන ආයතනවල ප්‍රධානීන් විසින් උසුලනු ලබයි. මෙම සභාව විසින් පිහිටුවන ලද මූල්‍ය සමූහායතන නියාමනයට අදාළ ක්‍රියාකාරී කමිටුව මගින් මූල්‍ය සමූහායතන විසින් මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාවයට එල්ල කරනු ලබන අවදානම් තක්සේරු කර බලමින් මෙම සංකීර්ණ මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණය කිරීමට සුදුසු ක්‍රියාවලීන් නිර්දේශ කරනු ලබයි.

ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම

මූල්‍ය ආයතනවල ස්ථායීතාව පිළිබඳ ඇගයීම් කිරීමට ගනුදෙනුවන්ට ආධාර කිරීම පිණිස මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන තැන්පතු භාරගනු ලබන ආයතන විසින් ස්වාධීන ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතනයක් වෙතින් ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමක් ලබාගෙන එය මහජනතාව වෙත දැනුම් දීම අවශ්‍ය වේ. ශ්‍රී ලංකාව තුළ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන දෙකක් ක්‍රියාත්මක වුණි. 2008 වසර තුළ දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 21 ක් ද, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු 10 ක් හා ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම් 11 ක් ආයෝජන මට්ටමේ

8

මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රවණතා සහ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව

ශ්‍රේණිගත කිරීම් ලබාගන්නා ලදී. ණය සුරැකුම්පත් නිකුත් කිරීම තුළින් මහජනතාවගෙන් තැන්පතු රාශිකරණය කරන්නේ නම් විශේෂිත කල් බදු සමාගම් විසින් ද ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමක් ලබාගැනීම අවශ්‍ය වේ.

ණය තොරතුරු

ණය තොරතුරු කාර්යාංශය විසින් තම සහභාගී ආයතන වෙත ණය ගැනුම්කරුවන් පිළිබඳව තොරතුරු වාර්තා නිකුත් කරනු ලබයි. 2008 ජනවාරි මස දියත්කරන ලද ණය තොරතුරු කළමනාකරණ පද්ධතිය (Credit Information Management System) මගින් වඩාත් පරිපූර්ණ ලෙස ණය ගැනුම්කරුවන් පිළිබඳව තොරතුරු නිකුත් කරයි. 2008 වසර තුළ දී මෙම ආයතනය විසින් සාංගමික හා ඒක පුද්ගල ණය ගැනුම්කරුවන් පිළිබඳව ණය වාර්තා 817, 887 ක් සපයන ලද අතර, මෙමගින් පිළිබිඹු වන්නේ මෙම වාර්තා ණය දීමේ ආයතන විසින් සිදුකරනු ලබන ණය ඇගයුම් කටයුතු වල

අත්‍යවශ්‍ය කොටසක් වී ඇති බවයි. ණය පහසුකම් පිළිබඳව දත්ත රැස්කිරීමේ දී මෙම පද්ධතියට අවම සීමාවක් නොමැත. ණය වාර්තා කරනු ලබන ආයතන ගණන 94 ක් විය. ණය තොරතුරු කාර්යාංශ පනතට සිදුකරන ලද සංශෝධන මගින් මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් තීරණය කරනු ලබන පරිදි අනෙකුත් ණය ආයතන වෙතට ද මෙහි ආවරණය පුළුල් කිරීමට බලතල සපයා ඇත. මේ අනුව, රක්ෂණ හා විදුලි සංදේශ ආයතනවලින් ද තොරතුරු රැස්කිරීමට මෙම කාර්යාංශය යෝජනා කරන අතර, අගරු වූ චෙක්පත් පිළිබඳ තොරතුරු ද තම වාර්තාවල අඩංගු කිරීමට ද යෝජනා කර ඇත. තවද, ඕනෑම ශ්‍රී ලාංකිකයෙකු වෙත තොරතුරු නිකුත් කිරීමට ද මෙම ආයතනයට අවසර දී ඇත. සපයනු ලබන තොරතුරු වල යම් වැරද්දක් පවතින්නේ නම් එය නිවැරදි කිරීමට ඉඩ සලසා දෙන ආරවුල් බේරුම්කරණය කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් ද පිහිටුවා ඇත.

විශේෂ සටහන 12

ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදයෙන් ගත හැකි ආදර්ශයන්: අවදානම් කළමනාකරණයේ හා ආයතනික යහපාලනයේ වැදගත්කම

1930 දශකයෙහි පැවති මහා ආර්ථික අවපාතයෙන් පසුව ගෝලීය ආර්ථිකය පෙර අත්නොවිඳි ආර්ථික පරිහානියකට වත්මනෙහි මුහුණ දෙමින් සිටියි. මෙය ප්‍රධාන ආර්ථිකයන්හි ඇති වූ මූල්‍ය අර්බුදය නිසා ජනිත වී ඇත. ලෝකයේ විශාලතම මූල්‍ය ආයතනයන් සමහරක් බුන්වත් බව ප්‍රකාශ කර ඇත. ණය කපා හැරීමට සිදුවීම නිසා අනෙකුත් බොහොමයක් මූල්‍ය ආයතනවල මෙහෙයුම්වලට අහිතකර බලපෑම් ඇති වී ඇත. වෙළෙඳපොළ අස්ථාවරභාවය සහ අවිනිශ්චිතභාවය ඉහළ ගොස් ඇත. මහ බැංකු විසින් සිය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ලිහිල් කර ඇති අතර, පෙර නොවූ විරූ අයුරින් ද්‍රවශීලතාවය සපයා ඇත. මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල ඇති පසුගාමී හා සංකෝචිත තත්ත්වයන් විසින් බොහෝ රටවල් වෙළාගෙන ඇති අතර, මෙය එකී රටවල මූල්‍ය පද්ධති ස්ථාවරභාවය සහ මූර්ත ආර්ථික කටයුතු කෙරෙහි බරපතල බලපෑම් ඇති කරයි. ප්‍රතිපාර්ශ්වීය අවදානම පිළිබඳව නිසි අධීක්ෂණයක් නොකිරීම, උප ප්‍රමුඛ වෙළෙඳපොළෙහි ඇති අවදානම විශ්ලේෂණය නොකිරීම සහ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන විසින් ව්‍යුහගත මූල්‍ය උපකරණ මගින් ඇතිවන අවදානම ග්‍රහණය කර ගැනීමෙන් තොරව ලබා දෙන ශ්‍රේණිගත කිරීම් කළමනාකාරීත්වය විසින් පිළිගැනීම වැනි හේතු නිසා මූල්‍ය ආයතනවලට බරපතල අලාභදායී තත්ත්වයන්ට මුහුණ දීමට සිදුවූ අතර,

ඒ මගින් ද්‍රවශීලතාව සහ අරමුදල් සම්බන්ධ ගැටලු ද නිර්මාණය විය. එම නිසා වර්තමාන අර්බුදය, අවදානම් කළමනාකරණ මූලධර්ම හා භාවිතයන් නැවත තක්සේරු කිරීමේ හා ආයතනික යහපාලනයේ වැදගත්කම ඉස්මතු කරයි.

අවදානම් කළමනාකරණය:

අන්තර්ජාතික මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ අර්බුදය මගින් මූල්‍ය ආයතනයන්හි අවදානම් කළමනාකරණයේ මූලික අංගයන්හි අඩුපුහුඬුකම් ගණනාවක් පෙන්වා දී ඇත.

අනෙකුත් සාධක අතර, ප්‍රාරක්ෂණ මූලධර්මයන්හි ඇති දුර්වලතා වත්කම්හි ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ ගැටලුවලට ප්‍රධාන වශයෙන් දායක වී ඇත. දුර්වල ණය අතීතයක් ඇති ගනුදෙනුකරුවන් සඳහා ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ බැංකු විසින් දේපල උකස් මත ප්‍රදානය කරන ලද අධික අවදානමක් සහිත උප ප්‍රමුඛ ණය යෝජනා ක්‍රමය සමග වත්මන් මූල්‍ය අර්බුදය බැඳී පවතී. එනම් යහපත් ආර්ථික පසුබිමක දේපල මිල ගණන් ඉහළ යන අවස්ථාවකදී ඉතා තරඟකාරී ව්‍යාපාරික තත්ත්වය හා බැඳුණු මූලධර්මයන් පිළිබඳව අවබෝධයක් බැංකුවලට නොවීය. ණයදීම්, විශේෂයෙන් සුරැකුම්කරණයන් සමග වර්ධනය වූ උකස් ණය, ඉහළ වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ ද,

ණය ගැනුම්කරුවන්ගේ ණය ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව මත පදනම් වූ සම්පූර්ණ ණය අවදානම් විශ්ලේෂණයක් පවත්වා නැත. තවද, අඩු උද්ධමනී තත්ත්වයක් යටතේ දිගු කාලයක් පුරා පැවති අඩු පොළී අනුපාතික සහ නිවාස හිමිකාරීත්වය පිළිබඳ අස්ථිර රෙගුලාසි හේතුවෙන් ඇතිවන අවදානම් කළමනාකරණය දුර්වලවීම නොසලකා හැර ඇත.

සමස්ත ව්‍යාපාරික අවස්ථා හා අවදානම් හඳුනාගැනීම, එහි ප්‍රමාණය වටහා ගැනීම හා කළමනාකරණ දුර්වලතා වැනි ආයතනික වශයෙන් අවදානම් කළමනාකරණයේ ඇති අඩුලුහුඬුකම් මෙම ණය අර්බුදය මගින් අනාවරණය කර ඇත. උප ප්‍රමුඛ වෙළෙඳපොළ අවදානම් විශ්ලේෂණයන් හා ප්‍රතිපාර්ශ්වීය අවදානම් අධීක්ෂණය අවම තත්ත්වයක පැවතුණි. ඒ වෙනුවට ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතනයන්හි ශ්‍රේණිගත කිරීම් පොදුවේ පිළිගන්නා ලදී. අවාසනාවකට මෙන් ව්‍යුහගත ආයෝජන මාධ්‍යයන්වලින් මතු කරන අවදානම් ග්‍රහණය කර ගැනීමට තරම් මෙම ශ්‍රේණිගත කිරීම් සාර්ථක වී නැත. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ඇතැම් බැංකු උප ප්‍රමුඛ වෙළෙඳපොළට ඒකරාශීවීම පිළිබඳ සම්පූර්ණයෙන් නොදැනුවත් බවක් දක්නට ලදී.

වර්තමාන අර්බුදයේ ඇති තවත් ගැටලුවක් වන්නේ ණය දෙන ආයතන දිරිමත් කිරීමේදී යම් යම් අංශ කෙරෙහි පමණක් ප්‍රමුඛතාවය ලබා දීමයි. ණය ගැනුම්කරුවාගේ ණය ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව වෙත අවධානය යොමු කරන සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමය වෙනුවට බොහොමයක් බැංකු ආයතන ණය විශාල වශයෙන් වැඩි කිරීමට සහ උකස් ජනනය කිරීම වෙනුවෙන් ලද ගාස්තු ආදායම් ලෙස ගිණුම්ගත කිරීමට අවධානය යොමුකර ඇත. මුළු ණය තොගයට හෝ ව්‍යුහගත මූල්‍ය උපකරණවලට උකස් ණය ද එක්කොට එය ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ආයෝජකයින්ට විකුණා ඇත. බැංකු නියාමක රාමුව මගින් මෙන්ම ගණකාධිකරණ සම්මුතීන් මගින් “ආරම්භ කිරීම සහ බෙදාහැරීම” ආකෘතිය දිරිගන්වා ඇත. බොහෝ මූල්‍ය ආයතන, ද්‍රවශීලතාවය සපුරා ගැනීම සඳහා දිගුකාලීන ණය උපකරණවල අලෙවි කිරීමේ හැකියාව මත විශ්වාසය තබා ඇත. මෙම නිසා දිගුකාලීන වගකීම්වලට වඩා දිගුකාලීන වත්කම් පවත්වාගෙන යාමෙන් එක් එක් කාලපරිච්ඡේද තුළ වත්කම් හා වගකීම් පරිණත වීමේ නොගැලපීමක් පැවතිනි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ද්‍රවශීලතා අවදානම බරපතල ලෙස අව තක්සේරු වී ඇත.

ව්‍යුහගත මූල්‍ය උපකරණයන්හි ආයෝජනයට පෙර, අවදානම මැනීම සඳහා සංකීර්ණ මූල්‍ය ආකෘති භාවිතා කළ බොහෝ නවීන මූල්‍ය ආයතන පවා, එම ආයතනවල දුර්වලතා වටහා නොගත් බැවින් අවදානම අවම කිරීමේ කාර්යය සාර්ථක නොවීය. විශේෂයෙන්ම හට ගැනීමට ඉතා අඩු සම්භාවිතාවක් ඇති සිදුවීම් සඳහා යොමුකළ අවධානය ප්‍රමාණවත් නොවීය. මේ නිසා,

මූල්‍ය ආයතන ඉතා පරීක්ෂාකාරී විය යුතු අතර, මූල්‍ය උපකරණවල ඇති මෙවැනි අවදානම්වලට මුහුණදීමට සාර්ථක සැලසුම් ඇති බව සහතික කරගත යුතුය.

ආයතනික යහපාලනයේ දුර්වලතා:

ආයතනිකයහපාලනභාවිතයන්හිදුර්වලතාරාශියක් දක්නට ලැබේ.

සුරැකුම්ගත ණය කළඹයන්ට වැඩි අවදානයක් ලබාදීම සහ සුදුසු පාලන මිනුම් නිසි පරිදි යොදා ගැනීම වැනි උපාය මාර්ගික තීරණ ගැනීම සම්බන්ධයෙන් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ ප්‍රධාන වගකීම් බොහෝ අවස්ථාවල මගහැරී ඇත. තවද, කළමනාකාරීත්වය පාලනය කිරීමට හා අවදානම් විමර්ශනය කිරීම සඳහා අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයට යොදාගත හැකි අවදානම් කළමනාකරණ මෙවලම් වන ආතති පරීක්ෂාව හා අදාළ උපමාන විශ්ලේෂණය බොහෝ ආයතන විසින් නොසලකා හැර ඇති බව පැහැදිලි වී ඇත. මේ අතර, ඇතැම් ආයතනවලට ඉදිරි දැක්මක් සහිත ආතති උපකල්පන ක්‍රියාමාර්ගයන් වර්ධනය හා විමර්ශනය කිරීමට සිය ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකාරීත්වය හා ව්‍යාපාරික මට්ටමේ කළමනාකාරීත්වය පෙළඹවීම අපහසු විය.

තවද, වර්තමාන අර්බුදකාරී තත්ත්වය යටතේ ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතනයන්හි කාර්යයන් වල ගුණාත්මකභාවය ගැටලුවක් වී ඇත. ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතනයන්හි ඇගයීම් තක්සේරු කිරීමට අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයන්ට ද නොහැකි වී ඇති අතර, අභ්‍යන්තර අවදානම් තක්සේරු කිරීම් සඳහා ද අනුබලදීමක් සිදුකර නැත. වේතන හා දිරිදීමනා සඳහා යෝග්‍ය ප්‍රතිපත්තීන්හි හිඟකම නිසා පහළ තලයන්හි ඉහළ වේතන හා දිරිදීමනා පැවතීම මෙම අර්බුදය මගින් හෙළිදරව් කර ඇති අතර, මෙය අධි අවදානමකට හා ඒ සම්බන්ධ අලාභයන් අවසානයේ බැංකුවට හා එහි කොටස් හිමියන්ට ඉසිලීමට සිදුවීමට හේතු වී ඇත.

අවදානම් කළමනාකරණය හා ආයතනික යහපාලනයන්හි දුර්වලතා රාශියක් ඇති බව ඉහත කරුණු මගින් සනාථ වේ. මේ අනුව, ආයතනික වශයෙන් ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ රාමුවක් ඇතුළුව යෝග්‍ය අවදානම් ඇගයීමේ ක්‍රමයක් මෙන්ම සීමාන්තික හා අවම උපමාන විශ්ලේෂණය සඳහා දැඩි ආතති පරීක්ෂා හා මූල්‍ය ආකෘති භාවිතයක් සහිත නව උපකරණයන්හි අවදානම් සඳහා අභ්‍යන්තර ඇගයීම් ආරම්භකිරීම, අවදානම් කළමනාකරණය හා ආයතනික යහපාලනය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ඇති මූලික පාඩම් කිහිපයකි. මීට අමතරව, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල හා ආර්ථිකයේ ඇති විය හැකි තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල මට්ටමෙන්, ප්‍රධාන අවදානම් යෝග්‍ය ලෙස කළමනාකරණය කිරීම හා අඛණ්ඩව නැවත සමාලෝචනය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

